

The background of the entire page is a topographic map. It features a network of thin, light blue contour lines that represent elevation. A prominent, winding river or stream is depicted in a darker blue, flowing from the upper left towards the lower center. Various other smaller water bodies and land features are indicated by different shades of blue and the contour patterns.

KRAJINNÝ PLÁN PRO KATASTRÁLNÍ ÚZEMÍ OBCE VĚTRUŠICE

díplomová práce

Bc. Eleonora Haiselová

Diplomová práce

Krajinný plán pro katastrální území obce Větrušice

Vypracovala:

Bc. Eleonora Haiselová

Vedoucí práce:

doc. Ing. Klára Salzmann, Ph. D.

**FAKULTA
ARCHITEKTURY
ČVUT V PRAZE**

Ústav krajinářské architektury
atelier Salzmann-Pozdech
LS 2024/2025

Větrušice jsou krajinou dvou tváří. Na západě se prudce láme do kaňonu Vltavy – dramatického, nespoutaného prostoru s jedinečnými přírodními hodnotami. Na východě se rozprostírá klidná, úrodná rovina – země, která nás tiše a nenápadně živí.

Klid je zde vzácnou hodnotou. Místní reliéf a jediná příjezdová cesta jej chrání před ruchem okolního světa. Právě tato uzavřenost dnes představuje luxus, ale i křehkost.

Blízkost Prahy a tlak na výstavbu proměňují krajinu v atraktivní zázemí. Roste poptávka po prostoru k životu – a tím i potřeba krajinu zobytnit, zpřístupnit, chránit před ztrátou půdy a připravit ji na klimatické změny.

Tato práce je pokusem o rovnováhu – mezi ochranou a využíváním, mezi přírodou a člověkem, mezi krajinou, která nás utváří, a tou, kterou teprve tvoříme.

České vysoké učení technické v Praze, Fakulta architektury

Zadání diplomové práce

Mgr. program navazující

Jméno a příjmení: Eleonora Haiselová

Datum narození: 16.06.1999

Akademický rok / semestr: 2024-25 / letní semestr

Studijní program: Krajinářská architektura

Ústav: Ústav krajinářské architektury – 15120

Vedoucí diplomové práce: doc. Ing. Klára Salzmann, Ph.D.

Téma diplomové práce: Krajinný plán pro katastrální území obce Větrušice

Viz přihláška na DP

Zadání diplomové práce:

1/ popis zadání projektu a očekávaného cíle řešení

Předmětem projektu je vytvoření krajinného plánu pro katastrální území obce Větrušice. Návrh naváže na širší koncepci rozvoje okolního území a bude reflektovat potřebu adaptace na změnu klimatu.

Studie se zaměří na zlepšení ekologické stability krajiny, opatření pro prostupnost a obytnost území a zlepšení funkčního propojení obcí v suburbánní oblasti Prahy. Stanoví limity rozvoje zástavby v souladu s principy udržitelného rozvoje.

Výsledný krajinný plán bude sloužit jako podklad pro další rozvoj obce a okolní krajiny.

2/ popis závěrečného výsledku, výstupy a měřítka zpracování

Výstupy práce budou postery v celkovém formátu 1188 × 1680 mm a portfolio rozdělené do analytické a návrhové části se všemi náležitostmi. Měřítka a detaily zpracování závěrečných výstupů budou během semestru konzultovány a dohodnuty s vedoucím diplomové práce.

3/ seznam dalších dohodnutých částí projektu (model)

Model vybrané části řešeného území, jehož měřítko bude stanoveno po konzultaci s vedoucím diplomové práce.

Datum a podpis studenta

Prace 13.2.2025 Haiselová

Datum a podpis vedoucího DP

Datum a podpis děkana FA ČVUT

17.7.2025
Děkan

registrováno studijním oddělením dne

14.2.2025
L

FAKULTA
ARCHITEKTURY
ČVUT V PRAZE

Doložka z konverze dokumentu do listinné podoby – na žádost

Dokument 02_dp_zadani_Haiselova_signKS.pdf vznikl převedením elektronického dokumentu do listinného dokumentu pod pořadovým číslem 170252614-258978-250213092236. Vzniklý dokument obsahem odpovídá vstupnímu dokumentu. Počet stran dokumentu: 1

Vstupní dokument byl:

podepsán zaručeným elektronickým podpisem založeným na certifikátu vydaném kvalifikovaným poskytovatelem. Ověření podpisu 13.02.2025 09:22:55. Podpis byl shledán platným a integrity dokumentu nebyla porušena nebo jinak změněna. Ověření platnosti certifikátu bylo provedeno vůči zveřejněnému seznamu zneplatněných certifikátů vydanému k datu 13.02.2025 09:08:47. Údaje o zaručeném elektronickém podpisu: číslo kvalifikovaného certifikátu 01 61 E8 DE, který byl vydán kvalifikovaným poskytovatelem PostSignum Qualified CA 4, Česká pošta, s.p. pro podepisující osobu "Ing. Klára Salzmann, I, Ing. Salzmann Klára. Elektronický podpis nebyl označen časovým razítkem.

Dokument obsahuje vizualizace podpisů č.: 1.

Konverzi provedl subjekt: Česká pošta, s.p., IČ: 47114983

Pracoviště: Praha 82

Datum vyhotovení: 13.02.2025

Jméno, příjmení a podpis úředníka: Alex Kedroň

Otisk úředního razítka:

170252614-258978-250213092236

Poznámka:

V době od uveřejnění seznamu zneplatněných certifikátů, vůči kterému byla ověřována platnost certifikátu 01 61 E8 DE, do provedení konverze dokumentů mohlo dojít k zneplatnění certifikátu.

Konverzi dokumentu se nepotvrzuje správnost a pravdivost údajů obsažených v dokumentu a jejich soulad s právními předpisy. Kontrolu doložky lze provést v centrální evidenci doložek na adrese <https://www.czechpoint.cz/overovaci-dolozky>.

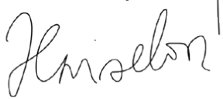
Čestné prohlášení

ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V PRAZE FAKULTA ARCHITEKTURY		
AUTOR, DIPLOMANT: Eleonora Haiselová AR 20254/2025, LS NÁZEV DIPLOMOVÉ PRÁCE: (ČJ) KRAJINNÝ PLÁN PRO KATASTRÁLNÍ ÚZEMÍ OBCE VĚTRUŠICE (AJ) LANDSCAPE PLAN FOR THE MUNICIPALITY OF VĚTRUŠICE JAZYK PRÁCE: ČEŠTINA		
Vedoucí práce:	Doc. Ing. Klára Salzmann, Ph. D. architektury	Ústav: 15120 Ústav krajinářské
Oponent práce:	Ing. arch. Michal Schwarz	
Klíčová slova (česká):	krajinný plán, Větrušice, suburbanizace, ekologická stabilita, prostupnost krajiny, kulturní krajina, rekreace, adaptace na změnu klimatu, udržitelný rozvoj, příměstské území	
Anotace (česká):	Diplomová práce se zabývá návrhem krajinného plánu pro katastrální území obce Větrušice ve Středočeském kraji. V kontextu probíhající suburbanizace a klimatických změn hledá řešení, jak posílit ekologickou stabilitu krajiny, její prostupnost a rekreační využitelnost. Na základě podrobné analýzy přírodních, historických i sociálních podmínek území formuluje dlouhodobou vizi rozvoje krajiny, která reflektuje potřeby obyvatel i environmentální limity. Výstupem je koncepční návrh, jenž podporuje udržitelný rozvoj a navazuje vztah mezi krajinou a místní komunitou.	
Anotace (anglická):	The thesis deals with the design of a landscape plan for the cadastral area of the Větrušice municipality in the Central Bohemia Region. In the context of ongoing suburbanization and climate change, it seeks solutions to strengthen the ecological stability of the landscape, its permeability and recreational usability. Based on a detailed analysis of the natural, historical and social conditions of the area, it formulates a long-term vision of landscape development that reflects the needs of the inhabitants and environmental limits. The result is a conceptual design that promotes sustainable development and establishes a relationship between the landscape and the local community.	

Prohlášení autora
Prohlašuji, že jsem předloženou diplomovou práci vypracoval samostatně a že jsem uvedl veškeré použité informační zdroje v souladu s „Metodickým pokynem o etické přípravě vysokoškolských závěrečných prací.“

V Praze dne20. 5. 2025

podpis autora-diplomanta

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala všem, kteří mě během tvorby této diplomové práce podpořili a inspirovali.

Velké poděkování patří především mé vedoucí práce doc. Ing. Kláře Salzmann, Ph.D., za její odborné vedení, cenné rady a podněty nejen v oblasti krajinářské architektury, ale i za její inspirativní pohled na svět a lidský přístup, který mi byl po celou dobu oporou. Děkuji také Ing. arch. Tomáši Pozdechovi za konzultace z pohledu urbanismu a zajímavé postřehy, které obohatily mé přemýšlení nad tématem.

Cenné byly také konzultace s dalšími odborníky. Srdečně děkuji panu starostovi Ing. Michaelu Bucharovi, který si na mě našel čas, poskytl mi podklady a umožnil mi nahlédnout do chodu obce Větrušice. Je pro mě inspirací díky svému osobnímu vztahu k místu a lidskému přístupu. Děkuji také doc. Ing. arch. Mileně Hauserové, CSc., za vhled do historických souvislostí kulturní krajiny a její hluboké znalosti, které mi pomohly zasadit řešené území do širšího kontextu. Rovněž děkuji Ing. Vojtěchu Mackovi z Vyšehradské kapituly za jeho čas a otevřenost při sdílení svých záměrů a pohledu na krajinu, které přispěly k realistickému uchopení návrhu.

Ráda bych poděkovala také obyvatelům Větrušic, kteří se zapojili do dotazníkového šetření, podělili se o své názory, vnímání krajiny i podněty ke zlepšení. Velmi si vážím jejich ochoty sdílet osobní pohled na místo, ve kterém žijí – a mám radost, kolik z nich se zajímá o dění kolem sebe a o budoucnost svého okolí.

Děkuji také svým kolegyním a kamarádkám ze studia, od kterých jsem se mnohému naučila a které ze studia udělaly radostnější zkušenost. Děkuji svému příteli Vojtovi za jeho trpělivost a podporu, kterou mi po celou dobu studia poskytoval. Velmi si vážím také podpory své sestry Laury, která je mým celoživotním vzorem ve svých pevných hodnotách a pílí.

Zvláštní poděkování patří mým rodičům – za jejich trvalou podporu, za to, že mi umožnili studium a přivedli mě k lokalitě, kterou jsem si v rámci této práce mohla zvolit. Díky společnému objevování krajiny jsem se do tohoto místa skutečně zamilovala.

Obsah

ÚVOD	13
1. Úvod.....	14
2. Cíl práce.....	15
3. Metodika práce.....	16
4. Definice pojmů	17
4.1. Suburbanizace	
5. Řešené území	21
ANALYTICKÁ ČÁST	23
6. Lokalizace.....	24
7. Širší vztahy.....	25
8. Obce v řešeném území.....	27
9. Obec Větrušice	29
10. Přírodní podmínky	31
10.1. Regionální kontext	
10.2. Přírodní podmínky Větrušic	
11. Paměť místa	38
11.1. Historický vývoj regionu	
11.2. Historický a kulturní vývoj Větrušic	
12. Voda v krajině.....	48
11.3. Hydrologické poměry širšího území	
11.4. Voda v krajině Větrušic	
13. Lidské zásahy v krajině.....	51
13.1. Využití krajiny v regionu	
13.2. Antropogenní vlivy v krajině Větrušic	
14. Krajina žitá	57
14.1. Život v obcích regionu	
14.2. Člověk v krajině Větrušic	
15. SWOT analýza regionu	64
16. Problémový výkres regionu.....	65
17. Souhrnná analýza Větrušic.....	66

VIZE REGIONU	69
18. Cíle vize	70
19. Principy vize.....	71
20. Základní typy krajiny	72
21. Koncepce.....	74
21.1. Koncepce infrastruktury, propojení bodů zájmu a okruhy	
21.2. Koncepce zastavitelného území	
21.3. Koncepce zemědělské krajiny	
KRAJINNÝ PLÁN VĚTRUŠIC	77
22. Koncept návrhu	78
23. Hlavní principy	79
24. Specifikace principů	80
24.1. Zpřístupnění krajiny	
24.2. Obnova krajinné struktury	
24.3. Citlivé zpřístupnění NPR Větrušické rokle	
24.4. Ochrana kvalitní zemědělské půdy	
24.5. Adaptace na změnu klimatu	
25. Voda v krajině.....	90
25.1. Zelená osa Větrušic – revitalizace údolí v centru obce	
26. Celkové krajinné řešení	94
ZÁVĚR	97
27. Závěr	98
27.1. Shrnutí výsledků práce	
27.2. Přínos pro obec a region	
27.3. Možnosti dalšího rozvoje tématu	
29. Zdroje	103

A detailed topographic map of a mountainous region, rendered in various shades of blue. The map features intricate contour lines that define the terrain's elevation and shape. A prominent, winding river or stream flows through the lower-left portion of the map, adding a sense of movement and scale to the landscape. The overall aesthetic is clean and modern, typical of contemporary cartography.

I ÚVOD

1. Úvod

Současná krajina v zázemí měst prochází rychlými proměnami. V důsledku suburbanizace vznikají nová obytná území, která ale často postrádají vazbu na své okolí – krajinu, která by měla být nejen vizuálním pozadím, ale také přirozeným prostorem pro pohyb, odpočinek a každodenní kontakt s přírodou.

Okolí obce Větrušice je ukázkou takové situace: na jedné straně atraktivní poloha v blízkosti Prahy a chráněného přírodního území, na straně druhé krajina, která je ve své struktuře nepřehledná, nepřístupná a z hlediska rekreačního využití nedostatečně rozvinutá. Chybí drobná síť cest a míst, která by lidi lákala do krajiny, jako například pěší stezky či cyklotrasy. Výrazným environmentálním problémem je také větrná eroze, způsobená otevřeností území a absencí větrolamů.

Zásadní hodnotou zdejší krajiny je její úrodnost – oblast leží na kvalitní černozemi, která patří k nejcennějším půdním typům v republice. Je proto důležité s půdou nakládat šetrně a plánovat způsob hospodaření tak, aby se její kvalita zachovala i pro další generace.

Jedním z klíčových rysů Větrušic je také jejich klidný charakter – díky neprůjezdnosti obce sem přijíždějí téměř výhradně její obyvatelé. Absence tranzitní dopravy vytváří příznivé podmínky pro komunitní život a přirozený vztah k okolní krajině. Tuto výhodu je třeba v návrzích rozvíjet a posilovat.

Tato práce reaguje na potřebu přehodnotit roli krajiny v životě obyvatel příměstských obcí. Zabývá se návrhem krajinného plánu obce Větrušice a vizí pro širší region tak, aby krajina mohla plnit svou rekreační, ekologickou i produkční funkci – a znovu se stala živou a užitečnou součástí každodenního života.

2. Cíl práce

Cílem diplomové práce je vytvořit strategický krajinný plán obce Větrušice a navrhnout dlouhodobou vizi jejího širšího krajinného zázemí. Výstupem bude koncepční návrh, který posílí přirozený vztah lidí ke krajině, zlepší její prostupnost a rekreační využitelnost a zároveň podpoří ekologickou stabilitu a adaptaci krajiny na změnu klimatu. Práce se opírá o podrobnou analýzu současného stavu krajiny, environmentálních souvislostí a potřeb místních obyvatel.

Proč Větrušice?

Lokalitu jsem si nevybrala náhodou – k Větrušicím mám osobní a dlouhodobý vztah. Do této oblasti jsme se s rodinou přestěhovali z Prahy, když mi bylo deset let. Stejně jako mnoho dalších nových obyvatel jsme hledali klidnější životní prostředí, těsnější kontakt s přírodou a možnost žít více venku – na zahradě, v krajině, mimo městský ruch. To, co lidé v této oblasti často hledají, je představa volnosti, zeleně a přirozeného pohybu krajinou. Realita je však složitější – krajinu zde tvoří převážně rozsáhlé bloky orné půdy a nepřístupná přírodní rezervace. Chybějí drobné krajinné struktury, pěší propojení, místa k zastavení a výhledům, což omezuje běžné rekreační využití a každodenní kontakt obyvatel s krajinou. Výsledkem je, že většina lidí tráví volný čas spíše na vlastních zahradách než v otevřené krajině, která jim často není „pouze“.

Dalším významným faktorem je klima – zdejší otevřená krajina je vystavena silným větrům, které nejenže znepříjemňují pobyt venku, ale zároveň přispívají k větrné erozi půdy. To představuje vážný ekologický problém, který má dopad na kvalitu prostředí i dlouhodobou udržitelnost zemědělského hospodaření.

K práci přistupuji s respektem a úctou k místu, které vnímám jako svůj domov. Mým cílem je nabídnout vizi, která bude krajinu formovat jako prostor pro společné soužití lidí a přírody – prostupnou, pestrou, ekologicky stabilní a dlouhodobě obyvatelnou.

3. Metodika práce

Metodický postup diplomové práce vychází z potřeby komplexního poznání krajinného prostředí a návrhu odpovídající krajinné koncepce, která respektuje přírodní, historické, sociální i funkční vazby v území.

Hlavními kroky postupu práce bylo:

1. Studium podkladů a rešerše:

- Shromáždění a vyhodnocení dostupných územně plánovacích dokumentací (ÚP, ÚAP, ZÚR).
- Analýza dat z mapových portálů (ČÚZK, AOPK, LPIS, VUMOP, Geoportal CENIA aj.).
- Rešerše referenčních projektů z oblasti ekologického zemědělství, příměstských parků a krajinného plánování v ČR i zahraničí.

2. Terénní průzkum:

- Osobní návštěvy území s cílem ověřit aktuální stav krajinných struktur, vegetace, dostupnosti a prostorových vazeb.
- Dokumentace krajinného rázu, ohnisek biodiverzity, ekologických bariér a vizuálně exponovaných míst.

3. Analytická část:

- Prostorová analýza krajiny: geomorfologie, hydrologie, klimatické podmínky, geologie a pedologie.
- Analýza využití území (land use), vlastnických vztahů a historického vývoje.
- Identifikace hodnot a problémů území včetně environmentálních rizik (větrná eroze, fragmentace krajiny).
- Sociální a kulturní kontext – včetně dotazníkového šetření mezi obyvateli. AI byla použita jako pomocný nástroj při analýze dat, ale interpretace výsledků a závěry provedla autorka práce.

4. Syntéza – SWOT analýza:

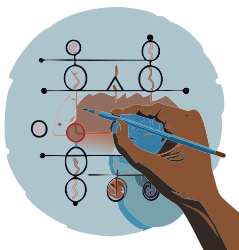
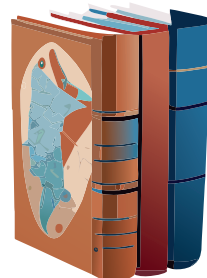
- Shrnutí silných a slabých stránek území, včetně příležitostí a hrozeb v širších regionálních souvislostech.

5. Návrhová část:

- Definování vizí, cílů a zásad krajinného rozvoje obce.
- Návrh krajinného plánu včetně konceptu a hlavních zásahů – zlepšení prostupnosti, ekologické stability a rekreační hodnoty krajiny.
- Zohlednění krajinného rázu, ekologické stability (ÚSES), vodního režimu a rekreačních potřeb obyvatel.

6. Presentace výstupů:

- Tvorba grafických výstupů a výkresů (hlavní výkres, analytické mapy, návrhové schéma)
- Interpretace výsledků formou komentovaných výkresů, vizualizací a doporučení pro implementaci návrhu.

4. Definice pojmů

Krajina

Krajina je část zemského povrchu, která má charakteristický vzhled daný součinností přírodních a člověkem ovlivněných prvků.¹

Krajinný plán

Krajinný plán je nástroj strategického plánování krajiny na místní či regionální úrovni, který určuje cíle a opatření pro ochranu, obnovu a rozvoj krajiny na základě jejího potenciálu, hodnot a problémů.²

Krajinný ráz

Krajinný ráz je charakteristický vzhled krajiny, daný jejími přírodními, kulturními a historickými hodnotami a znaky.³

Prostupnost krajiny

Prostupnost krajiny označuje míru, do jaké je krajina průchodná pro člověka, volně žijící živočichy a ekologické procesy, bez bariér způsobených např. dopravní infrastrukturou, zástavbou nebo nevhodným hospodařením.⁴

Rekreační využití krajiny

Rekreační využití krajiny zahrnuje způsoby, jakými lidé využívají přírodní nebo upravenou krajinu pro volnočasové aktivity jako je turistika, cyklistika, koupání, nebo pobyt v přírodě.⁵

Obytná krajina

Obytná krajina je typ krajiny, v níž dominuje obytná funkce, tedy prostor pro trvalé bydlení, často ve spojení s dalšími funkcemi jako rekreace, doprava nebo drobné hospodářství.⁶

Větrná eroze

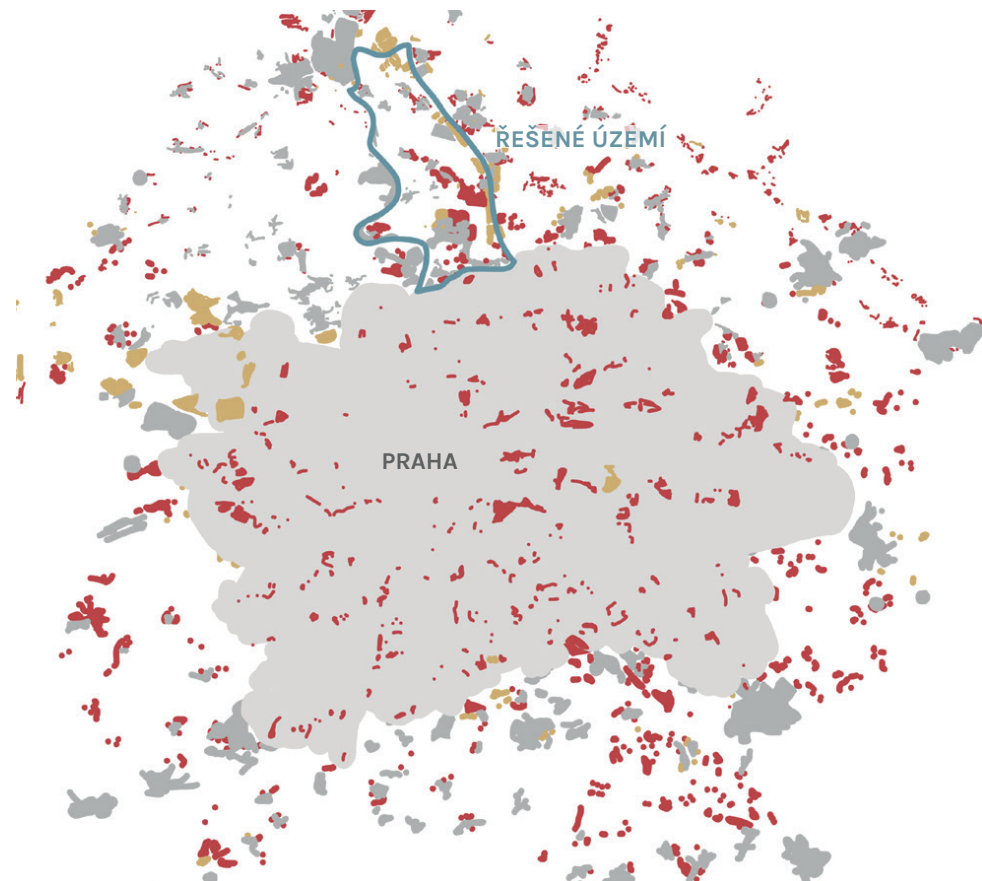
Větrná eroze je proces, při kterém je půda odváděna větrem, především na suchých a nezpevněných površích. Může vést ke ztrátě úrodné vrstvy půdy.⁷

ÚSES (Územní systém ekologické stability)

ÚSES je prostorová síť ekologicky významných a funkčně propojených prvků krajiny, která zajišťuje stabilitu ekologických procesů a biodiverzitu.⁸

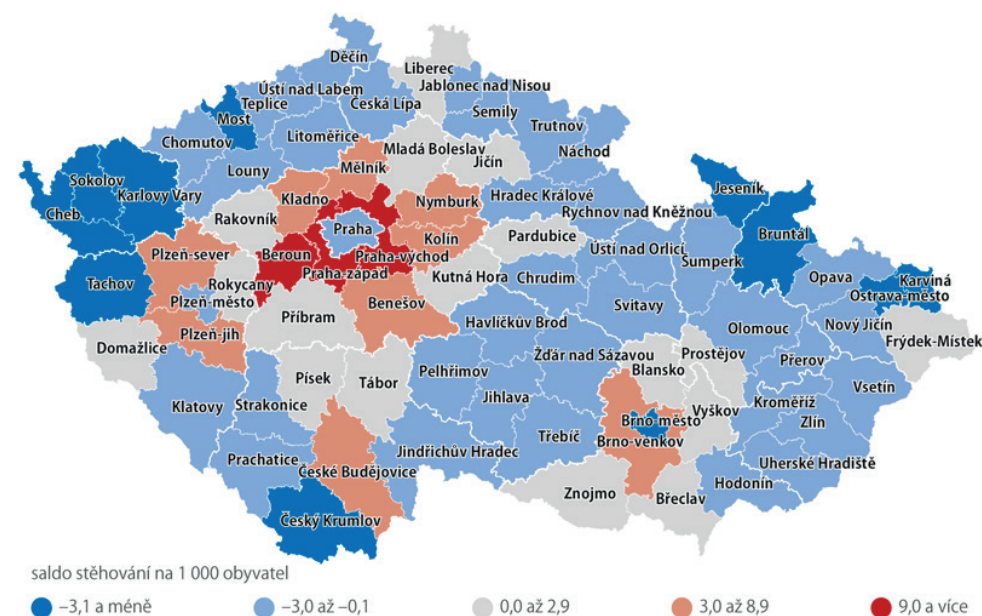
Ekosystémové služby

Ekosystémové služby jsou přínosy, které lidé získávají z ekosystémů – zahrnují např. produkci potravin, regulaci klimatu, opylování nebo kulturní hodnoty.⁹

◀ Obr. 1: Schéma potenciálu suburbanizace Prahy, zdroj dat: ÚP obcí (ÚAP Středočeského kraje)

- červeně plochy pro bydlení (plochy přestavby a změn v kraj. dle ÚP a zastavitelné plochy dle ÚP)
- žlutě plochy pro výrobní, zemědělská, těžební, technické infrastruktury a specifická, často budoucí logistická centra v blízkosti páteřních komunikací
- šedě současná sídla
- světle šedě území Prahy

◀ Obr. 2: Saldo stěhování podle okresů v letech 2005–2017 (na 1 000 obyvatel k 1. 7.) dle dat ČSÚ, zdroj: Statistika&My, Roman Kurkin, 2019

Nejsilnější meziokresní proudy byly mezi Prahou a jejím zázemím. Z Prahy do okresu Praha-východ se v daném období vystěhovalo 57 tis. osob, a 20 tis. putovalo opačným směrem.

4.1. Suburbanizace

Suburbanizace je proces přesunu obyvatel a funkcí z města do jeho zázemí, často spojený s výstavbou nových obytných čtvrtí. Tento jev mění nejen prostorové uspořádání, ale i charakter krajiny – ta se pro nové obyvatele často stává jen kulisou, bez hlubší vazby na její hodnoty a strukturu.

Vývoj suburbanizace Prahy

Průmyslová revoluce a počátek 20. století

Již v 19. století docházelo ke kombinaci urbanizačních a suburbanizačních tendencí – rozvíjely se tehdy samostatné obce jako Smíchov či Karlín (Musil, Ryšavý, 1993). Po roce 1918 dochází k formování pražské aglomerace, kdy příměstská sídla začínají růst díky migraci jak z centra, tak z venkova.

Socialistické období (1948–1989)

Suburbanizace byla uměle potlačena centrálním plánováním a výstavbou sídlišť. Venkovské zázemí Prahy stagnovalo a obyvatelé řešili potřebu pobytu mimo město spíše formou rekreace (chaty, chalupy).

Po roce 1989

Demokratizace, trh s nemovitostmi a dostupnost hypoték vedly k silné vlně rezidenční suburbanizace. Nejvíce rostly okresy Praha-východ a Praha-západ, což vedlo ke změně migrační bilance Prahy a výraznému úbytku obyvatel ve prospěch zázemí.

Současnost

Suburbanizace nadále pokračuje, dominují mladé rodiny a vzdělaní obyvatelé. Kvalita života, klid a přírodní prostředí jsou hlavními faktory motivujícími ke stěhování. Tento proces však přináší i tlak na dopravní infrastrukturu, krajinu a veřejné služby.¹⁰

Pozitivní dopady +

Zlepšení kvality bydlení – dostupnost vlastního domu se zahradou, klidnější prostředí.

Demografické oživení příměstských obcí – přísun nových obyvatel, mladých rodin.

Rozvoj lokální infrastruktury a služeb – nové školy, školky, obchody, veřejný prostor.

Ekonomické příležitosti – nové podnikání, růst hodnoty nemovitostí.

Negativní dopady -

Zábory zemědělské půdy – často vysoce úrodné, nevratně zastavěné.

Větší dopravní zátěž – závislost na individuální dopravě.

Slabší vazba na místo – krajina je vnímána spíše jako kulisa, ne jako prostor pro život.

Prostorová roztržitost – nekompaktní zástavba, ztráta krajinného rázu, anonymita prostředí.

5. Řešené území

Region mezi Vltavou a dálnicí D8

Řešené území je ohraničeno výraznými liniiovými prvky, které definují jeho charakter a prostorové uspořádání:

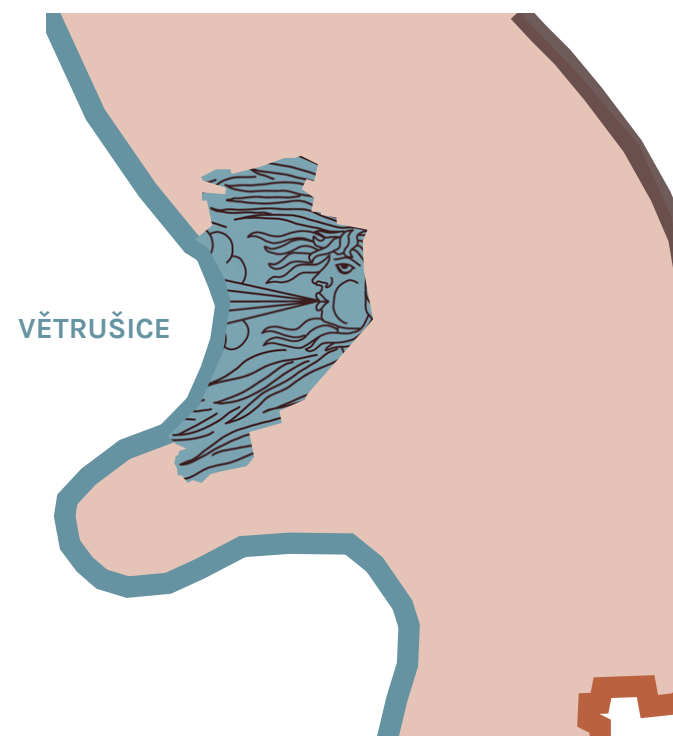
| Na jihu tvoří hranici administrativa hlavního města Prahy.

| Západní okraj vymezuje tok Vltavy, který je významným přírodním a historickým prvkem krajiny.

| Východní hranici určuje dálnice D8, která představuje klíčovou dopravní tepnu regionu.

| Severní hranici uzavírá železniční trať poblíž obce Chvatěruby, čímž se území propojuje.

Pro tento region práce navrhuje **vizi** rozvoje krajiny.

Větrušice

Uprostřed tohoto řešeného regionu při Vltavě leží obec Větrušice, na kterou se tato práce blíže zaměřuje a pro jejíž katastr navrhuje **krajinný plán**. Území je charakteristické výrazným kaňonem řeky Vltavy, který formuje jeho topografii i mikroklima. Nad kaňonem se rozprostírá otevřená plošina vystavená větrům, což se odráží i v názvu obce. Návrh krajinného plánu vychází z přírodních kvalit, místního kontextu a potřeb obyvatel. Cílem je podpořit udržitelný rozvoj obce v souladu s charakterem krajiny a širšími regionálními vazbami.

A detailed topographic map of a mountainous region, showing contour lines, a winding river, and various peaks. The map is rendered in shades of blue and white, with the river and some peaks highlighted in a darker blue. The map covers the left half of the page.

| ANALYTICKÁ ČÁST

6. Lokalizace

Řešené území se nachází ve Středočeském kraji, v okresech Praha-východ a Mělník, severně od hranic hlavního města Prahy. Lokalita leží na pravém břehu Vltavy, která tvoří přirozenou osu krajiny. Blízkost metropole a významné dopravní spojení, včetně dálnice D8, z ní činí atraktivní oblast pro rezidenční i rekreační využití. Oblast je charakteristická svou rozmanitou krajinou, zahrnující vodní prvky, zemědělskou půdu a sídla, která postupně rostou vlivem suburbanizace.

| Středočeský kraj
| okres Praha-východ a Mělník
| severně od hranic Prahy
| pravý břeh Vltavy
| hranice povodí Vltavy a Labe
| přírodní park Dolní Povltaví

▲ Obr. 5: Lokalizace řešeného území v rámci ČR

◀ Obr. 3: Lokalizace řešeného území v rámci Středočeského kraje

◀ Obr. 4: Schéma polohy řešeného území - regionu (světle hnědá plocha) v kontextu povodí Vltavy a Labe, řešeným územím prochází rozvodnice povodí těchto 2 významných řek

7. Širší vztahy

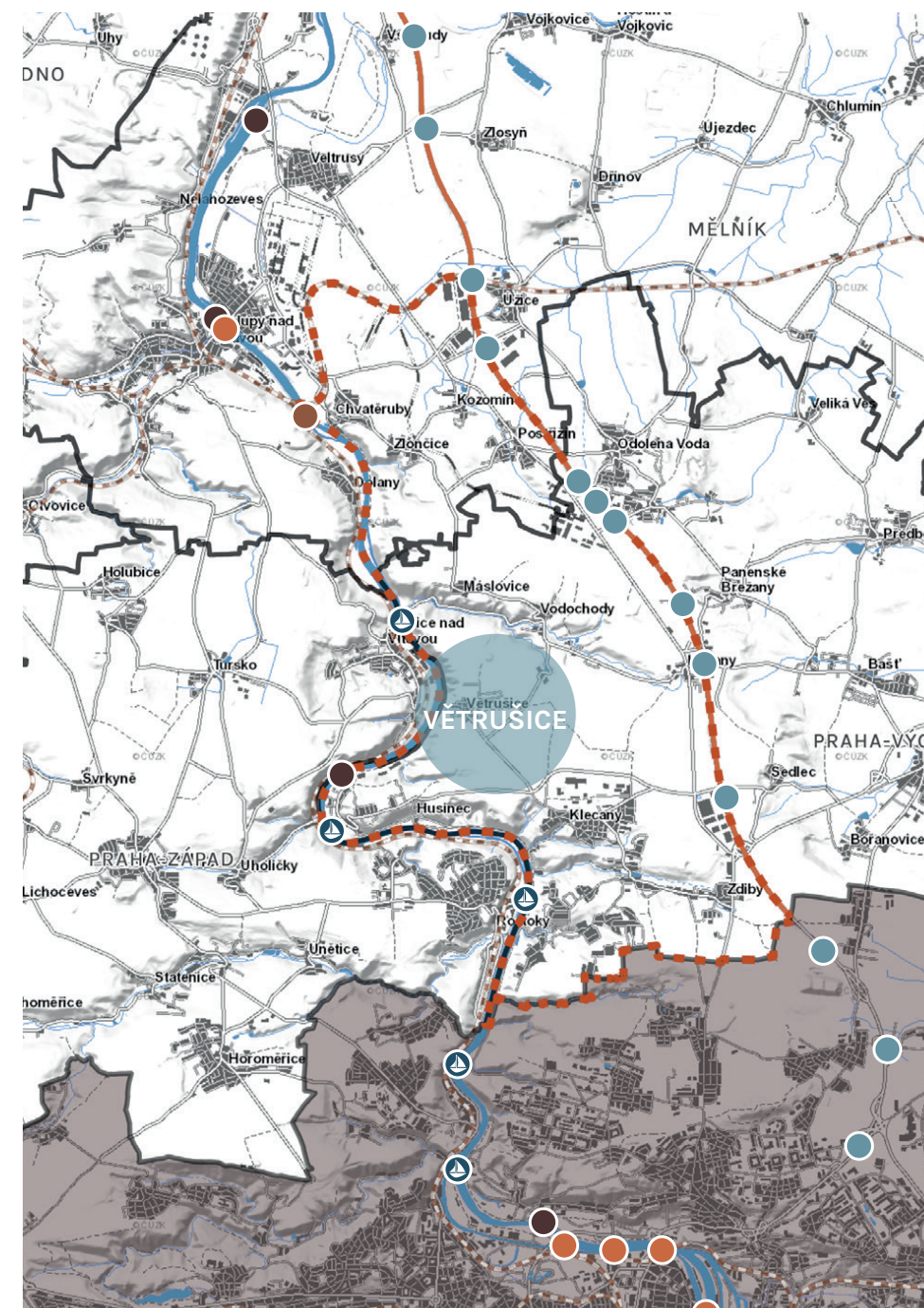
Řešené území se nachází v bezprostřední blízkosti severní hranice Prahy. Strategická poloha určuje silnou vazbu na hlavní město, kam většina obyvatel denně dojíždí za prací i občanskou vybaveností. Zároveň se sem stěhují noví obyvatelé z metropole. Území je tak výrazně provázáno s Prahou nejen dopravně, ale i funkčně a sociálně.

Západní hranici území tvoří tok Vltavy. Historicky významná komunikační spojnice dnes představuje spíše bariéru. V celé délce řešeného území není jediný silniční most. Pro

překonání řeky automobilem je nutné využít objízdné trasy přes Prahu na jihu nebo přes Kralupy nad Vltavou na severu. Díky izolaci si však území zachovává klidný charakter.

Východní hranici tvoří dálnice D8 – zajišťuje rychlé spojení s Prahou, zároveň ale představuje bariéru s omezenými možnostmi pro pěší a cyklisty.

Obec Větrušice, která je předmětem detailnějšího zpracování leží uprostřed tohoto regionu v kontaktu s Vltavou.

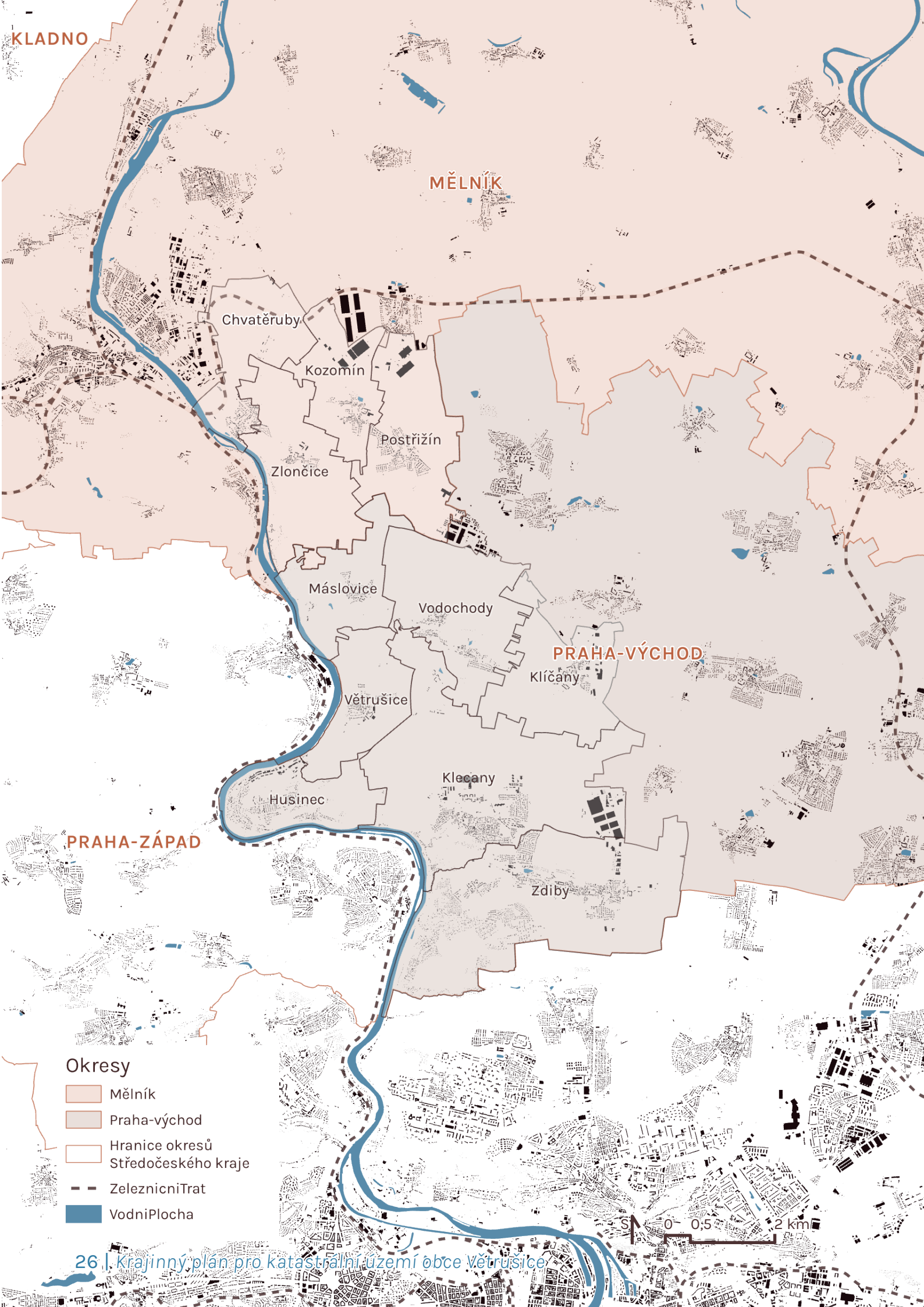

◀ Obr. 6: Hranice řešeného území a rozhraní okresů Praha-východ / Mělník, omezené možnosti překonání Vltavy v západo-východním směru mezi Prahou a Kralupy nad Vltavou, zdroje: Zabaged, Data 50 (ČÚZK)

◻ Hranice okresů
■ Vodní plocha
◻ Hranice řešeného území (regionu)
■ Vazba na Prahu
— Železnice
— Dálnice D8

Překonání Vltavy:
● lávka pro pěší/cyklo
● silniční most/tunel
● železniční most
● přívaz
Překonání D8:
● přechod/podchod pro pěší

0 2 km

8. Obce v řešeném území

Obec	Počet obyvatel	Rozloha (km²)	Popis
Zdiby	3 961	9,95	Příměstská obec severně od Prahy, výrazně ovlivněná suburbanizací. Rychlý růst obytné zástavby, dopravní zatížení (blízkost dálnice D8). Významné jsou zbytky zemědělské krajiny a přechod do rekreačních oblastí.
Klecany	3 861	10,16	Malé město s historickým jádrem, na vysokém břehu Vltavy. Kombinace starší zástavby, nové výstavby a přírodních hodnot (lesy, říční niva). Krajina je členitá, výhledově ohrožená rozvojem obytných zón.
Husinec (součástí je Řež)	1 581	2,97	Malá obec s významným vědeckým areálem (ÚJV Řež). Leží přímo u Vltavy, ohrožená povodněmi. Krajinné hodnoty s příměsí průmyslové zátěže. Omezený rozvoj kvůli reliéfu a infrastruktuře.
Větrušice	707	2,86	Samostatná obec na pravém břehu Vltavy. Leží na hranici NPR Větrušické rokle, která je cenným geomorfologickým a botanickým územím. Vysoký ekologický potenciál, potřeba citlivého přístupu k rozvoji. Významný vliv Vyšehradské kapituly.
Drasty (část města Klecany)	63	2,13 (k.ú.)	Malá venkovská obec s tradiční zemědělskou krajinou. Zatím málo zasažená suburbanizací, potenciál pro zachování venkovského charakteru. Výzvou je udržení krajinné struktury. Od roku 2021 zde postupně vzniká Klášter bosých karmelitek
Vodochody	788	4,95	Blízké letiště je známé díky výrobci letadel Aero Vodochody. Výrazná kombinace zemědělské a technické krajiny. Krajina částečně fragmentovaná, tlak na dopravní infrastrukturu.
Máslovice	384	3,09	Tato vesnice je malá, vyhlášená díky Máslovickému muzeu másla a množství akcí a festivalů. Přívozem spojena s Libčicemi. Kromě toho je zde bývalý mlýn Dol (dnes Výzkumný ústav včelařský). Obec uspořádala architektonickou soutěž na návrh hospody na návsi.
Klíčany	610	4,01	Obec u D8, ovlivněná dopravou. Nová obytná výstavba, částečně narušující zemědělskou krajinu. Výzvou je integrace nové výstavby do krajinného rázu.
Zlončice	582	4,66	Menší obec s klidným charakterem, ležící nad Vltavou. Zachovávala zemědělskou krajinu a klidné prostředí. Rizikem je tlak na výstavbu. Součástí obce jsou Dolánky u Vltavy.
Postřižín	1950	4,43	Silně ovlivněn průmyslovou zónou a blízkostí D8. Velké logistické areály mění krajinný ráz. V posledních 20 letech se pětkrát zvýšil počet obyvatel vlivem suburbanizace. Potřeba regulace růstu a zachování zbytků vegetačních prvků.
Kozomín	478	2,72	Malá obec s velkými zásahy – logistická centra podél D8. Silný kontrast mezi venkovským jádrem a novou výstavbou. Výzvou je ochrana krajinných hodnot.
Chvatěruby	572	3,31	Historická obec u Vltavy s významným zámekem a industriální minulostí (blízkost rafinérie). Brownfieldy mají potenciál pro regeneraci krajiny. Obci vévodí zámek Chvatěruby a kostel.

Počty obyvatel v tabulce jsou platné k roku 2024, zdroj: ČSÚ

Obr. 7: 3D pohled na Větrušice, zdroj: autorské zpracování v GIS (data DMR 5G, ortofoto mapa 2021 ČÚZK, Buildings Openstreetmap)

9. Obec Větrušice

Obec Větrušice leží ve Středočeském kraji, přibližně 7 km severně od Prahy, na území o rozloze 285 hektarů. Jedná se o obec v pahorkatinné krajině s výraznými výškovými rozdíly, kdy nadmořská výška dosahuje od 180 m v nejnižších částech (u Vltavy) až po 280 m na vrcholcích, přičemž nejvyšším bodem je Velký Vrch. Díky své poloze nabízí obec panoramatické výhledy na Prahu, horu Říp i České středohoří.

Větrušice jsou známé především svou národní přírodní rezervací Větrušické rokle (od roku 1969), která chrání unikátní lesostepní vegetaci a původní skalní společenstva na skalnatých svazích nad Vltavou. Tato rezervace, rozkládající se na ploše 25 ha, je významným přírodním prvkem díky svému specifickému mikroklimatu a geologickým útvarům, které vytvářejí impozantní scenérie.

Obec má přibližně 707 obyvatel (k roku 2024). V posledních letech zaznamenává nárůst zájmu o stavební parcely. Dopravní spojení zajišťuje jedna autobusová linka a většina obyvatel je pracovně a společensky orientována na severní část Prahy, zejména na oblast Prahy 8. Obec je přístupná jedinou silnicí, což zajišťuje její neprůjezdnost a vylučuje tranzitní dopravu. Dopravní zátěž je minimální a vychází převážně z pohybu místních obyvatel a návštěvníků.

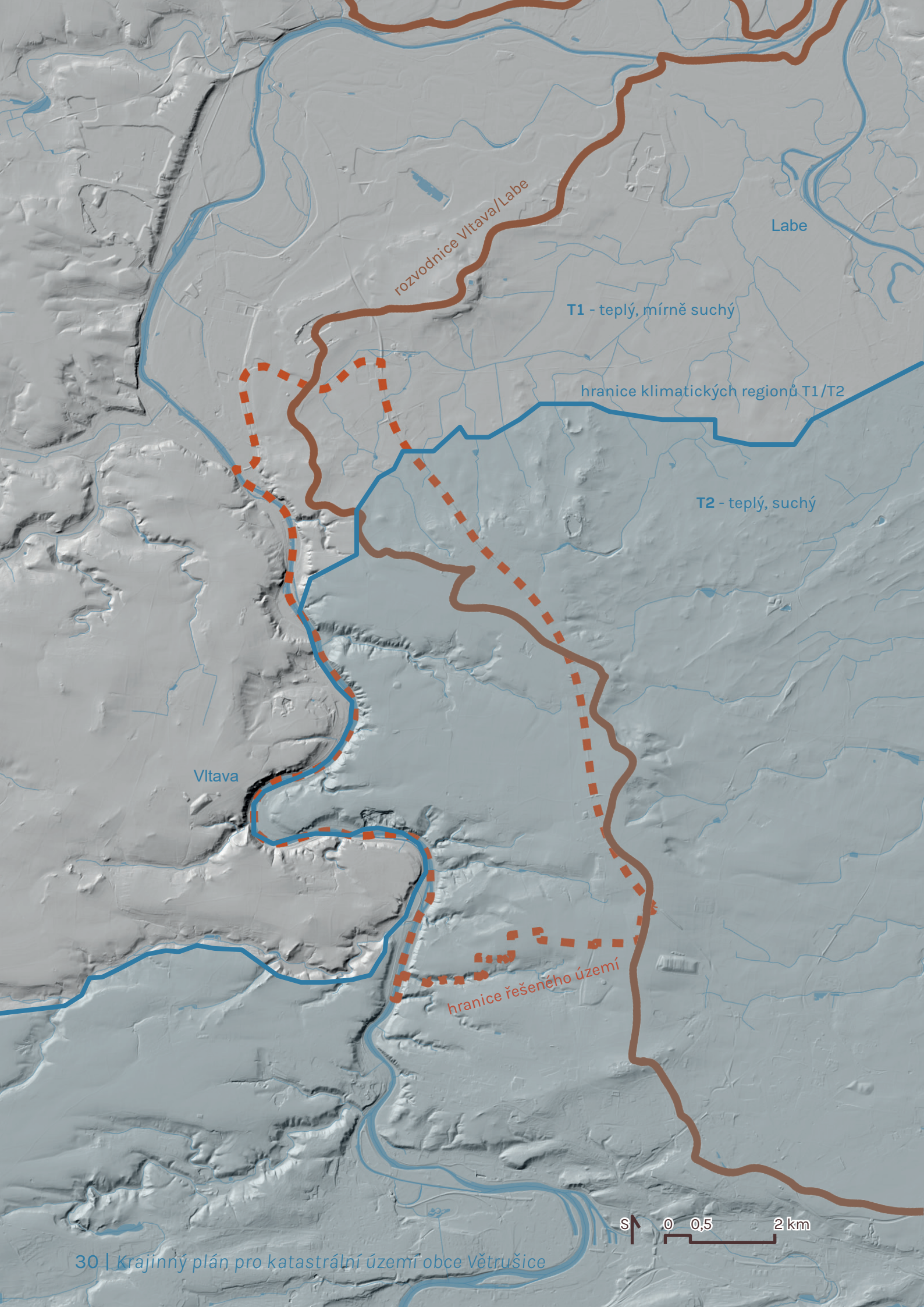
Právě na obec Větrušice se tato práce blíže zaměřuje a navrhuje pro její katastrální území krajinný plán.

◀ Obr. 8: Znak obce Větrušice, zdroj podkladu: oficiální web obce Větrušice

◀ Obr. 9: Jediná příjezdová cesta do obce
Obec není průjezdná, absence tranzitní dopravy je velkým pozitivem obce.

10. Přírodní podmínky

“Z přírodovědného hlediska vltavský kaňon spíš zemi rozděljuje, a tak má řada druhů hranice svého areálu na východních či západních březích Vltavy. Propojovací funkce je však patrná v říčních nivách při ústí řek, jako je Otava, Sázava a Berounka. Vltavské údolí je tak obojím - biokoridorem a ekologickou bariérou středoevropského významu.“

- Václav Cílek, Obraz krajiny¹⁾

10.1. Regionální kontext

10.1.1. Reliéf

Západní hranici řešeného území tvoří Vltava, která svou činností vytvořila zahluobený kaňon - nejvýraznější terénní modelaci v okolí. Nejkrásnějším příkladem skalního výchozu jsou NPR Větrušické rokle, kde je potůčkům (přítokům Vltavy) vltavský kaňon doplněn množstvím roklí.

Zbývá část řešeného území je převážně rovinatá.

10.1.2. Hydrologie

Řešené území se nachází při pravém břehu Vltavy na hranici povodí Labe a Vltavy. Protéká jím několik potoků, které se dále vlévají do Vltavy - od jihu: Dražanský potok, Přemyšlenský potok, bezejmenný potok podél ulice Do Klecánek, bezejmenný potok protékající Klecanským hájem, Máslovický potok, bezejmenný potok okolo Zlončic. Tyto potoky vytváří údolí a rokle kolmé k výraznému Vltavskému Kaňonu, který vytváří velmi strmé svahy na vnější straně svých meandrů.

Východní část řešeného území (Kozomín, Postrářížín, Klíčany) již náleží povodí Labe.

10.1.3. Klima

Řešené území se nachází na hranici 2 klimatických regionů dle VÚMOP - T1 (teplý, suchý) v severní části a na levém břehu Vltavy a T2 (teplý, mírně suchý) v jižní části. Dle Quittovi klasifikace se řešené území nachází v teplé oblasti T2.

Jedná se o jednu z nejteplejších oblastí v České republice.

Symbol regionu	Charakteristika	Průměrné roční teploty (°C)	Průměrný roční úhrn srážek (mm)	Pravděpodobnost suchých vegetačních období (%)
T1	teplý, suchý	8-9	<500	40-60
T2	teplý, mírně suchý	8-10	500-600	20-30

◀ Obr. 10: Tabulka s přehledem klimatických regionů, regiony zastoupené v řešeném území jsou vyznačeny červeně

◀ Obr. 11: Digitální model terénu 5G (ČÚZK) s vyznačenou rozvodnicí mezi povodím Vltavy a Labe a hranicí mezi klimatickými regiony T1, T2 (VÚMOP)

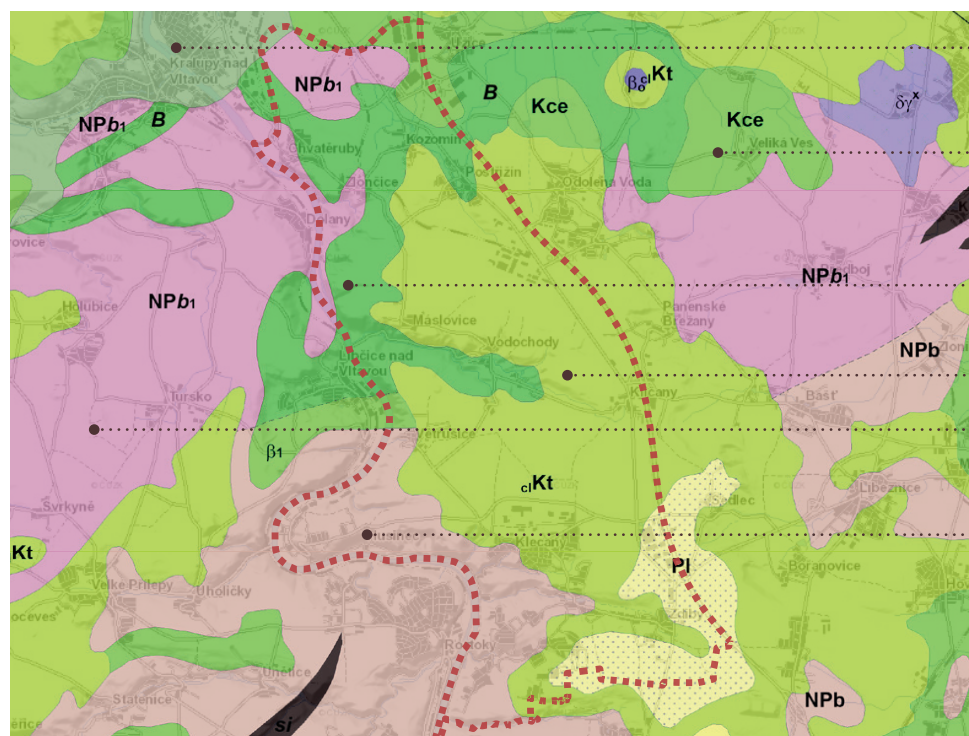
10.1.4. Geologie a pedologie

Území můžeme zařadit do Poberounské soustavy, Brdské podsoustavy, geomorfologického celku Pražská plošina, podcelku Kladenská tabule a okrsku Turská plošina.¹²

Pro většinu řešeného území je charakteristická vysoká bonita půdy. Najdeme zde především černozemě na sprašovém podloží - jeden z nejúrodnějších půdních typů, charakteristický tmavou barvou humusového horizontu a vysokým obsahem organické hmoty.¹³

10.1.5. Potenciální vegetace

Na většině řešeného území by se bez činnosti člověka přirozeně vyvinula černýšová dubohabřina. V blízkosti kaňonu Vltavy bychom našli také jilmová doubrava a buková doubrava, mezi Vodochody a Odolena Vodou lipová doubrava.

šedé i rudé kalovce,
prachovce, pískovce

jílovce, prachovce,
pískovce, slepence

amfibolity,
granátické amfibolity

vápnité jílovce, slínovce

břidlice, droby

slabě metamorfované

břidlice, droby

masívní tělesa drob

◀ Obr. 13: Geologická mapa 1:500 000, zdroj: Česká geovědní služba

○ řešené území

černozemě
šedozemě
černice
hnědozemě
luvizemě
fluvizemě
rendziny
pararendziny
podzoly

◀ Obr. 12: Přehled půdních typů ve Středočeském kraji, řešená oblast je unikátní přítomností hodnotných černozemí

10.1.6. Ochrana přírody

“[...] tady není ohrožena jen sama suburbánní příroda, ohrožená je i vůbec možnost jí nějak pomáhat. Může za to nejen samotná „developerská“ suburbanizace, ale i komunálně-ekosystémové pojetí ekologie,...

“[...] Stejně tak musí zdejší ochrana přírody překonat své tíhnutí k tradičnímu východisku konzervace minulého stavu a resuscitace starých struktur; **s pojetím ochrany přírody jako konzervy na křišťálovou studánku rozhodně v pří-městí nevystačíme.** Historicita krajinných jevů v suburbánní zóně je z velké části mnohoúrovňová a spleťtá [...] a tak přinejmenším zde je třeba rozloučit se s mýtem původnosti, [...] tedy s pyšným dojmem, že umíme šmahem odseknout to staré, a tedy dobré od oné zhoubné náplavy, kterou vymýtíme, aby se staré časy rovnováhy vrátily.“

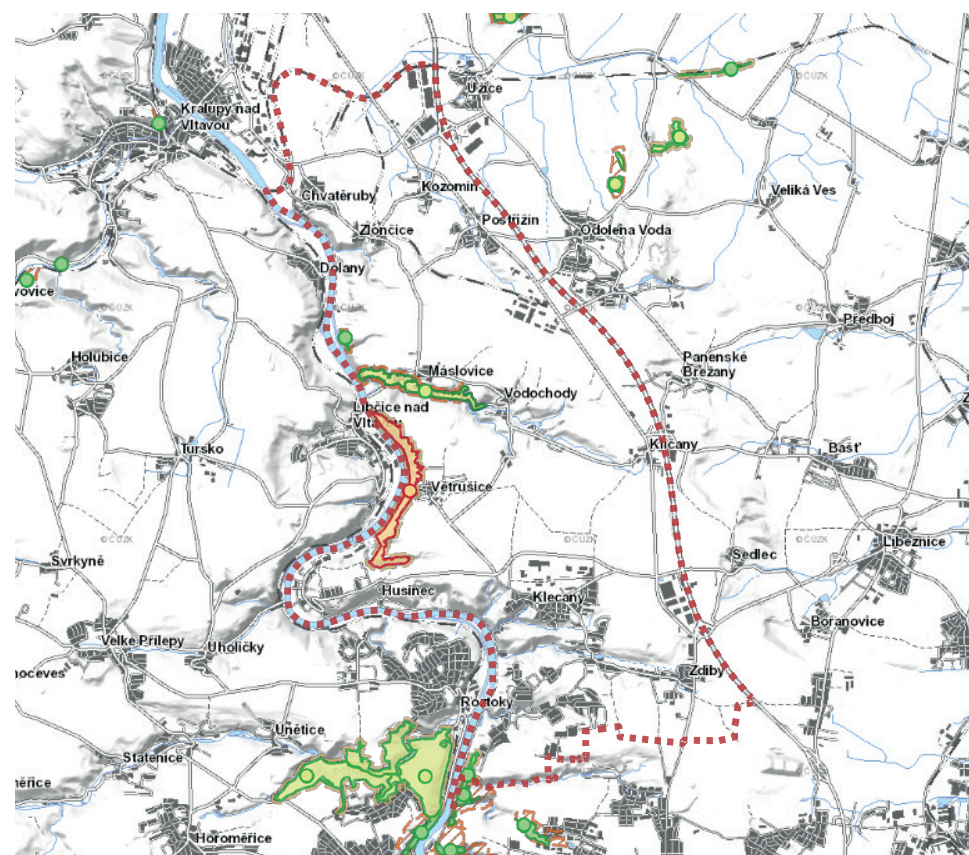
– Jiří Sádlo, Krajina!¹⁴

Při břehu Vltavy se rozkládá v celé délce řešeného území **Přírodní park Dolní Povltaví**. Chráněné území založené v roce 1994 za účelem zachování tradičního rázu krajiny s lesostepmi a skalními stepy a typickou kulturní zemědělskou krajinou.

Z pohledu ÚSES je skalnatá kaňon Vltavy od Bohnic po Větrušice definován jako **nadnárodní biocentrum s názvem Údolí Vltavy**.

V oblastech zalesněných údolí se nachází další **maloplošná chráněná území**:

- PP Kaňon Vltavy u Sedlce
- NPR Větrušické rokle
- PR Máslovická stráž
- PP Hlaváčková stráž

◀ Obr. 14: Přehled maloplošných zvláště chráněných území

10.2. Přírodní podmínky Větrušic

10.2.1. Geomorfologie

Má-li se geomorfologicky charakterizovat oblast rezervace, tedy západní okraj katastru, pak se jedná o výrazně vyvinutý nárazový svah vltavského kaňonu, který se vytvořil bočným meandrováním Vltavy během čtvrtohor. Při postupném zahlubování, trvajícím přes milion let, se podle tvrdosti hornin a podle vodnatosti řeky formoval dnešní vzhled údolí. Spolu s působením vodních srážek, mrazu a jiných vlivů došlo druhotně k povrchové erozi zahloubeného terénu, až vytvořily jednotlivé erozní rýhy (rokle) a různorodé skalní útvary. Ty pak daly území jeho název. Dnešní hladina Vltavy se pohybuje okolo 180 m n. m., zatímco Velký Vrch se tyčí do nadmořské výšky 288 m n. m.¹⁵

V největší rokli (ze všech rokli kolmých k vltavskému kaňonu) vzniklo v historii srdce zástavby obce Větrušice.

10.2.2. Klima

Podnebím obecně spadá do teplé oblasti (T2), avšak vlivem specifického mikroklima má v určitých místech až stepní parametry, díky čemuž se zde zachovala původní lesostepní vegetace. Proto zde byla vyhlášena již v r. 1969 národní přírodní rezervace “ Větrušické rokle”, rozprostírající se na ploše 25 ha při západní hranici katastru obce, kterou tvoří výrazný oblouk řeky Vltavy, kde zejména na svazích orientovaných jižně jsou zachována původní společenstva, a to v téměř nedostupných svazích, sahajících až k Vltavě. Tyto srázy jsou tvořeny často holými skalními útvary, které se velmi rychle zahřejí - v létě až rozpálí - a poté sálají delší dobu své naakumulované teplo do nejbližšího okolí.¹⁶

10.2.3. Potenciální vegetace

Z pohledu potenciální přírodní vegetace by se na území nacházela Černýšová dubohabřina a Břeková doubrava.

10.2.4. Biogeografické zařazení

Řešené území spadá do oblastí 3 biochor: Výrazná údolí v drobách v suché oblasti 2. v.s. (-2UM), Plošiny na spraších v suché oblasti 2. v.s. (-2RE) a Výrazná údolí v bazických neovulkanitech v suché oblasti 2. v.s. (-2UI)

10.2.5. Kategorizace lesů

Lesy se nacházejí po celé délce západní strany katastrálního území a dále lemují katastrální území ze severu. Toto rozvržení vychází z modelace terénu (viz výše v kapitole Geomorfologie).

V dolní části při Vltavě převažují smíšené lesy a ve vyšších partiích (na hřebenech) listnaté. Jediným ostrůvkem jehličnatého lesa je přírodní borovicový les na suchém stanovišti nedaleko Velkého vrchu.

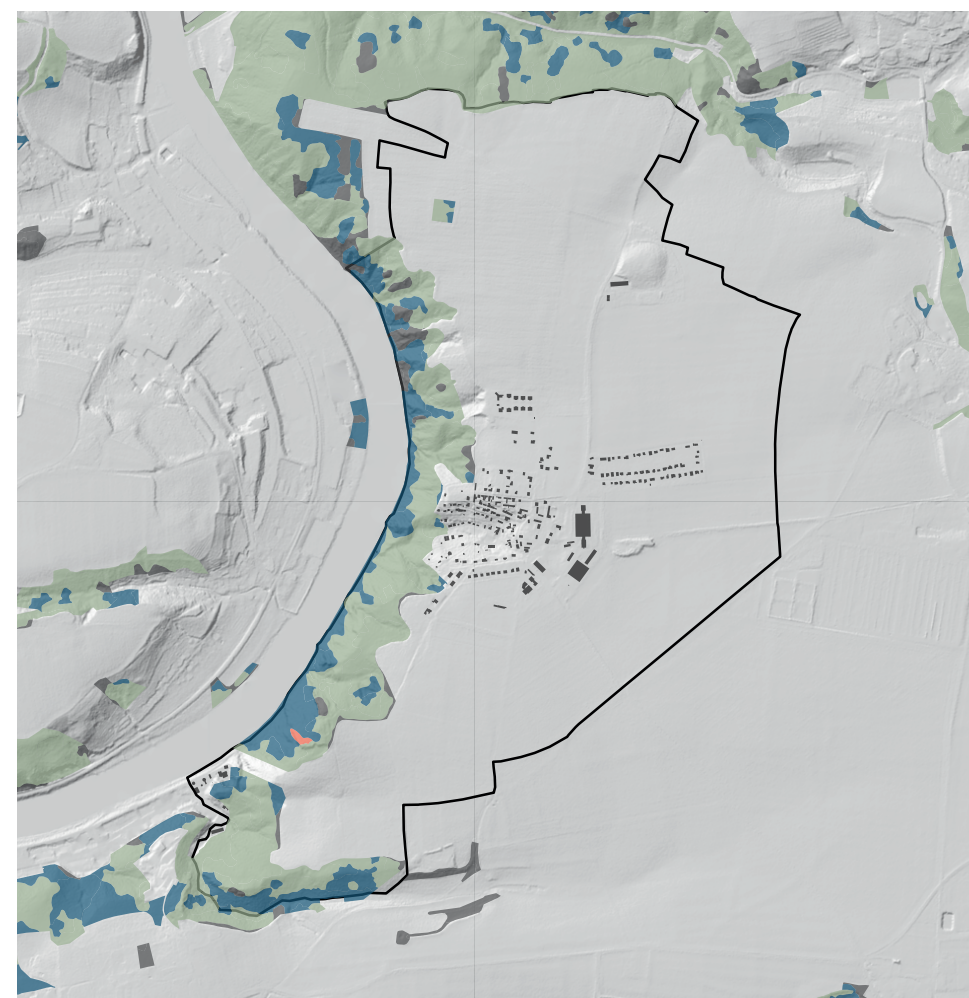
Lokalita NPR Větrušické rokle dlouhodobě bojuje s invazním akátem (*Robinia pseudoacacia*).

Bývalé palebné postavení (tzv. Palpost), tato terénní modelace je navážkou

vyhlídka Velký vrch - nejvyšší místo Větrušic (288 m n. m.)

◀ Obr. 15: Digitální model reliéfu 5G, zdroj podkladové mapy: ČÚZK

lesy
■ jehličnaté
■ listnaté
■ smíšené

◀ Obr. 16: Kategorizace lesní půdy, zdroj dat: ČÚZK - ZABAGED® - polohopis
Dobře viditelný monokulturní borovicový porost za Velkým vrchem.
V NPR se rozšiřuje invazivní akát.

10.2.6. Významné krajinné prvky

NPR Větrušické rokle

Národní přírodní rezervace Větrušické rokle o rozloze 49,64 ha byla vyhlášena v roce 1969 za účelem ochrany mimořádně cenných přírodních ekosystémů na strmých svazích nad Vltavou. Předmětem ochrany jsou přirozené skalní a travinné biotopy – zejména společenstva efemér a sukulentů, suchých trávníků, vřesovišť, křovin i lesních lemů a lesů – zahrnující dubohabřiny a teplomilné doubravy. Tato pestrá mozaika stanovišť poskytuje útočiště mnoha vzácným a ohroženým druhům rostlin a živočichů, včetně typických stepních a lesostepních druhů. NPR Větrušické rokle představuje významný přírodní celek s vysokou ekologickou, krajinářskou i vědeckou hodnotou.¹⁷

Jeskyně Drábovna

Jeskyně Drábovna ve Větrušické rokli je nejprostornější pseudokrasová dutina středních Čech a významný geologický a geomorfologický útvar. Vznikla kombinací tektonických puklin, břídlícnatosti a chemického zvětrávání, přičemž v jejích výplních byly nalezeny archeologické nálezy z mladší doby bronzové i středověku. Jeskyně je zajímavá nejen z hlediska geologického vývoje, ale i z pohledu kulturně-historického – pravděpodobně sloužila jako úkryt pastevců a její název může odkazovat na tradici loupežnických skrýší.

“Rozdíly mezi jednotlivými horninami, především mezi na živiny velice chudými buližníky a úživnými spility, podmiňují nápadné střídání rostlinných společenstev – teplomilných chudých vřesovišť na buližnicích a druhově bohatých skalních stepí na spilitech a některých na živiny bohatších břídlících.

V meandrech Vltavy vystupují stupně jednotlivých říčních teras, které jsou mnohde překryty úrodnou spraší, což ovlivnilo výsadbu ovocných sadů, v nichž se pěstují i některé na teplo náročné dřeviny, např. meruňky.“

– Václav Cílek, Obraz krajiny¹⁸

◀ Obr. 17: Xerofytní společenstva na skalách NPR a výhled na bývalé šroubárny v Libčicích, foceno autorkou práce, duben 2025

◀ Obr. 19: Velký Vrch, výhled na Libčice a západ slunce, v pozadí Říp, foceno autorkou práce, květen 2021

◀ Obr. 18: Jeskyně Drábovna pod Velkým Vrchem, foceno autorkou práce, duben 2025

11. Paměť místa

11.1. Historický vývoj regionu

11.1.1. Osídlení širšího území v historickém kontextu

Již od pravěku byla tato oblast důležitým tranzitním místem díky starým obchodním a migračním stezkám, které vedly přes brody na Vltavě, například mezi Klecany a Roztokami. Řeka Vltava hrála klíčovou roli jako komunikační linie, spojující různé kultury a civilizace. Archeologické nálezy v okolí Roztok u Prahy dokládají osídlení od mladší doby kamenné přes dobu bronzovou, včetně památek spojených s kulturou únětickou.

Historický význam oblasti podtrhují památky jako románský kostel sv. Klimenta na Levém Hradci v Roztokách založený prvním historicky doloženým českým knížetem Bořivojem kolem roku 880. Řež, dnes známá především díky Ústavu jaderného výzkumu, má také bohatou středověkou historii, jejíž pozůstatky lze stále nalézt v okolí. Zemědělská tradice je v krajině patrná díky vesnické architektuře, kapličkám, křížům a drobným sakrálním památkám, zejména v obcích jako Máslovice, Vodochody nebo Drasty. Tyto vesnice si uchovaly původní uspořádání i statky, které podtrhují jejich historický charakter.

V průběhu 20. století došlo k průmyslovým zásahům, které ovlivnily charakter krajiny. Významnou změnu přinesla výstavba letiště Aero Vodochody, zahájená v roce 1952, a přítomnost první dynamitky Alfreda Nobela, založené v roce 1870 u Čimického potoka. Tyto industriální prvky dodávají krajině unikátní technický a historický rozměr.

Řeka Vltava, ačkoliv dnes vnímána spíše jako bariéra kvůli absenci mostů a lávek, historicky ztělesňuje symbol konektivity a kontinuity. Staré mlýny a další stavby kolem řeky v Klecanech a Řeži připomínají její zásadní roli pro dopravu, rybolov a hospodářství. Krajina kolem Vltavy nabízí atraktivní návštěvní cíle, jako je přírodní památka Zámky s malebnými výhledy a dochovanými stopami starobylého osídlení, nebo Větrušická rokle, která kombinuje přírodní a kulturní hodnoty a byla inspirací mnoha umělcům.

Tato krajina, která sloužila jako útočiště městského obyvatelstva už od doby první republiky, má stále potenciál stát se důležitým rekreačním zázemím.

11.1.2. Vývoj krajinné struktury v čase

Ve sledovaném území docházelo v průběhu času ke výrazným změnám krajinné struktury, přestože si oblast zachovala svůj zemědělský charakter díky úrodným půdám a rovinatému reliéfu. Ortofoto z 50. let 20. století ukazuje pestrou krajinnou mozaiku s maloparcelním členěním, typickou pro tradiční zemědělství. V období socialismu však došlo ke scelování pozemků a vytváření rozsáhlých půdních bloků, což výrazně zjednodušilo strukturu krajiny. Na současné ortofotu je patrné pokračování tohoto trendu – dominantní jsou velká pole, často obhospodařovaná většími zemědělskými subjekty na základě pachtovních smluv. Významné pozemky zde vlastní mimo jiné i Vyšehradská kapitula. Tyto změny vedly ke snížení krajinné diverzity, ale oblast si nadále udržuje vysokou zemědělskou hodnotu.

◀ Obr. 20: Ortofoto-mapa leteckého snímání z 50. let 20. stol, viditelně menší zrna krajinné mozaiky, zdroj: <https://ags.cuzk.cz/archiv/>

◀ Obr. 21: Současná ortofotomapa s viditelnými velkými sjednocenými půdními celky (důsledek kolektivizace), zdroj: <https://ags.cuzk.cz/archiv/>

11.1.3. Významné kulturní dominanty regionu

◀◀ Obr. 22: Zámek Chvatěruby, zdroj: mapy.cz

◀ Obr. 23: Zámek Zdiby, chátrající, zdroj: mapy.cz

◀◀ Obr. 26: Židovský hřbitov Postřižín, zdroj: mapy.cz

◀ Obr. 25: Kostel Nanebevzetí Panny Marie v Klecanech, zdroj: mapy.cz

◀ Obr. 24: Nově (od roku 2021) vznikající klášter bosých karmelitek na Drastech, zvonice nové modlitebny se stal orientačním bodem v krajině, listopad 2024

11.1.4. Drobná architektura

◀◀ Obr. 27: Zvonice ve Vodochodech, listopad 2024

◀ Obr. 28: Einmann-bunker v Řeži, květen 2025
Pozorovací bunkry pro jednu osobu, za 2. světové války používány k pozorování průmyslových areálů a dopravních uzlů.

◀◀ Obr. 29: Dřevěná zvonice v Kozomíně, listopad 2024

◀ Obr. 30: Mariánský sloup v Kozomíně, listopad 2024

◀◀ Obr. 31: Kaple sv. Vojtěcha v Máslovicích, zdroj: mapy.cz

◀ Obr. 32: Kaple sv. Vácava v Řeži, zdroj: mapy.cz

11.2. Historický a kulturní vývoj Větrušic

11.2.1. Historie sídla

Počátky a středověk

Počátky Větrušic sahají do období okolo roku 1306. První dochovaná písemná zmínka pochází z roku 1316, kdy ves patřila šlechtici jménem Domaslov z Drastu. V následujících staletích se majitelé obce střídali, přičemž nejvýznamnějším vlastníkem byla Královská kolegiátní kapitula sv. Petra a Pavla na Vyšehradě. Za panování Karla IV. odváděly Větrušice roční poplatek 5 kop a 45 grošů k oltáři sv. Gottharda na Pražském hradě.

Raný novověk a správa

V 17. století, po třicetileté válce, byly zpustlé Větrušice navraceny císařem Ferdinandem II. Vyšehradské kapitule, která je držela až do roku 1853. V té době obec tvořil velkostatek, sedm rolnických usedlostí a tři domky. Politicky a soudně byla podřízena vyšehradské kapitule. Po zrušení poddanství v roce 1848 byla Větrušice připojena k obci Klecany.

Samostatnost a rozvoj obce

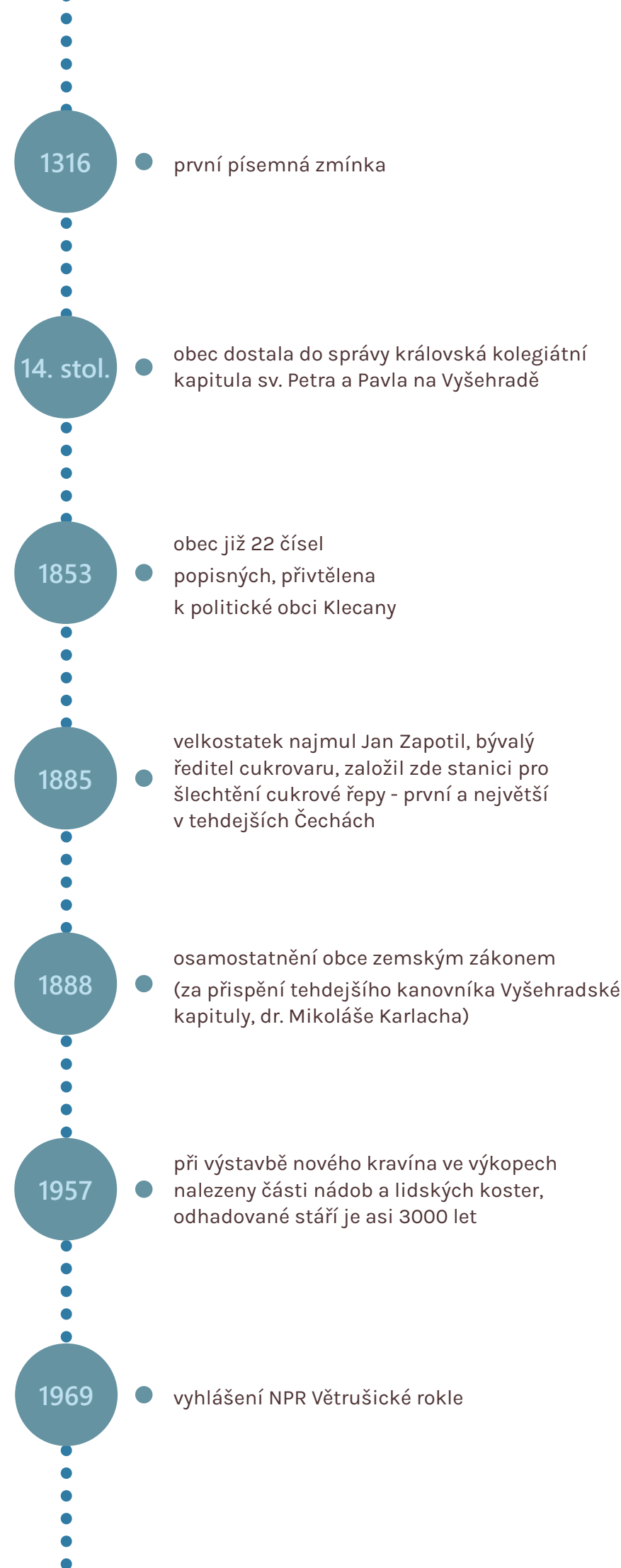
V roce 1888 se obec osamostatnila díky zákonu přijatému za přispění tehdejšího kanovníka dr. Mikoláše Karlacha. Ten má zásluhy mimo jiné i na založení Slavína na Vyšehradě. Na jeho podnět byla ve Větrušicích vztyčena socha sv. Václava, která dodnes stojí v parku na návsi. Prvním starostou se stal Josef Novák z čp. 4.

Průmysl a archeologické nálezy

V roce 1885 zde založil Jan Zapotil, bývalý ředitel cukrovaru, první velkou semenářskou stanici v Čechách, zaměřenou na šlechtění cukrové řepy. Během stavebních prací byly odkryty staré podzemní chodby, což vedlo k domněnce, že zde mohl stát hrad. Semeno šlechtěné řepy „C“ se používalo až do 80. let 20. století.

Objev z pravěku a demografický vývoj

Při výstavbě kravína v roce 1957 byly nalezeny lidské kosti a keramické fragmenty, které odborníci z muzea v Roztokách datovali do doby cca 1000 př. n. l. – tedy do pozdní doby bronzové (Muzeum Roztoky u Prahy, sbírkový fond archeologie). V roce 1900 žilo ve Větrušicích 223 obyvatel, v roce 1921 už 400. Obec si svůj rozsah udržovala až do druhé světové války. Obětím obou světových konfliktů byl postaven pomník.¹⁹

Obr. 33: Znak Vyšehradské kapituly, zdroj: oficiální web Vyšehradské kapituly

Obr. 34: Současný znak obce Větrušice, klíč jako pozůstatek společné historie s Vyšehradskou kapitulou, zdroj: oficiální web obce Větrušice

Proměna struktury krajiny Větrušic na starých mapách

Na všech starých mapách je patrné, že rozsah obce, cestní síť ani hranice lesa se, díky výrazné determinaci přírodními podmínkami, v historii téměř nezměnila.

Obr. 35: 1780 - I. Vojenské mapování, zdroj: <https://ags.cuzk.cz/archiv/>

Obr. 36: 1880 - III. Vojenské mapování, zdroj: <https://ags.cuzk.cz/archiv/>

Obr. 37: 1840 - Indikační skici, zdroj: <https://ags.cuzk.cz/archiv/>

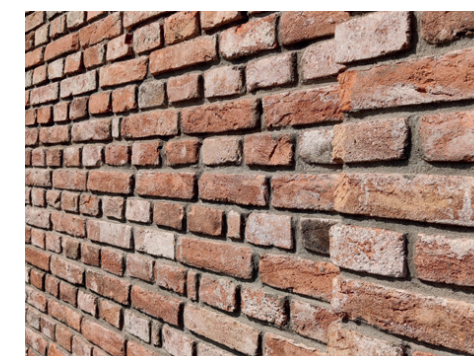
Obr. 38: 50. léta 20. století - letecké snímky, zdroj: <https://ags.cuzk.cz/archiv/>

11.2.2. Kulturní a historické hodnoty obce

Obr. 39: Křížek v ulici Vltavská, zdroj: mapy.cz

Obr. 40: Křížek na návsi ve Větrušicích, chátarající, zdroj: mapy.cz

Obr. 41: Malebná stará zástavba na jižní straně údolí, duben 2025

Použití libčických (leteckých) cihel a tašek odkazuje k dřívější blízké vazbě těchto 2 obcí.

Do 70. let měli obyvatelé možnost dojíždět do Llibčic každodenně přívozem.

Obr. 42: Detaily historických cihel a tašek, Bratři Fischerové, květen 2025

Obr. 43: Pomník obětem 1. a 2. světové války na návsi, duben 2025

Obr. 44: Použití místního kamene na opěrnou zeď v historické zástavbě, květen 2025

V centru obce pochází většina použitého kamene z okolí Velkého vrchu, kde se v minulosti kámen těžil.

Bývalé palebné postavení - Palpost

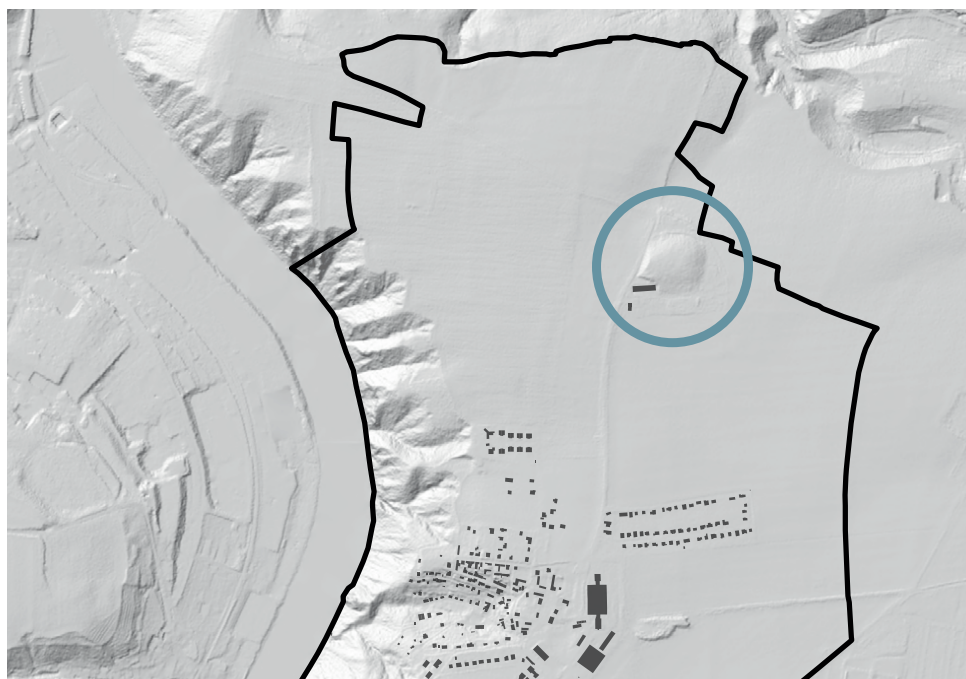
Výtaznou strukturou na DMR 5G je tzv. Palpost. Představuje relikv vojenské historie – bývalé palebné postavení z 50. let 20. století. Dnes je to terénní vyvýšenina v krajině, která je zarostlá náletovou vegetací. Její vznik je předmětem teorie, podle níž mohl být kopec vytvořen navážení zeminy při hloubení trasy metra C v Praze – konkrétně při stavbě stanice Kobylisy, která vznikala ve stejném roce jako zmíněný kopec. Tento uměle vytvořený terénní útvar se tak stal součástí krajinné struktury a připomíná proměnlivé vrstvy využívání území – od vojenského přes opuštěný po kulturně-rekreační potenciál dneška.

Obr. 45: 3D pohled na terénní útvar, zdroj: mapy.cz

Obr. 46: Současný stav, 2023

Obr. 47: Lokalizace Palpostu při severní hranici k.ú. Větrušice, zdroj podkladové mapy: ČÚZK DMR 5G
Digitální model reliéfu vykresluje krajinnou strukturu Palpostu

11.2.3. Pohledové osy a vazby

Díky poloze obce je možné za dobré viditelnosti z jejích horních míst dohlédnout do širokého okolí. Je možné odsud vidět například Pražský hra, Říp nebo dále České středohoří i s horou Milešovkou.

Vyhledy na hřebenech v rámci kaňonu poskytují výhled na Libčice, Rostoky, Úholičky, Řež a díky západní orientaci také na západ slunce.

11.2.4. Historické vazby Větrušic a Kosoře skrze Vyšehradskou kapitolu

Obce Větrušice a Kosoř, ač geograficky vzdálené a odlišné svou polohou i charakterem, spojuje silné historické pouto k Vyšehradské kapitule. Obě vesnice byly po staletí součástí jejích majetků, což výrazně ovlivnilo jejich hospodářský a kulturní vývoj. Kapitula získala pozemky v těchto lokalitách již ve středověku, přičemž po krátké ztrátě vlastnictví během konfiskací po bělohorské bitvě jí byly statky navraceny.

Viditelným a zároveň symbolickým připomenutím této historické vazby jsou dvě barokní sochy – sv. Jana Nepomuckého v Kosoři a sv. Václava ve Větrušicích. Obě byly v 19. století darovány kapitule pražskou městskou radou, pocházejí z domů na Uhelném trhu. Na jejich nové místo je přemístil tehdejší probošt Mikuláš Karlach. Kromě toho založil nadace na jejich budoucí opravy. Zatímco větrušická socha byla v roce 2016 důkladně restaurována a dnes se nachází ve velmi dobrém stavu, kosořská podoba sv. Jana je v současnosti ve zchátralém stavu.

Hospodářské dvory obou vsí sloužily po dlouhá staletí jako klíčová centra správy kapitálových statků. Zatímco v Kosoři šlo o majetek o rozsahu bezmála 250 hektarů, ve Větrušicích kapitula hospodařila na zhruba 150 hektarech půdy. Po restitucích byly pozemky navraceny původnímu církevnímu vlastníku, i když část majetku je stále využívána zemědělskými podniky. Významným momentem byla také obnova obytných částí kosořského dvora.

Tato historická provázanost Větrušic a Kosoře s Vyšehradem ukazují na hluboké a trvalé stopy, které církevní majetkové vztahy zanechaly v krajině i paměti místa.

◀◀ Obr. 48: Socha sv. Václava na návsi ve Větrušicích, restaurovaná, duben 2025

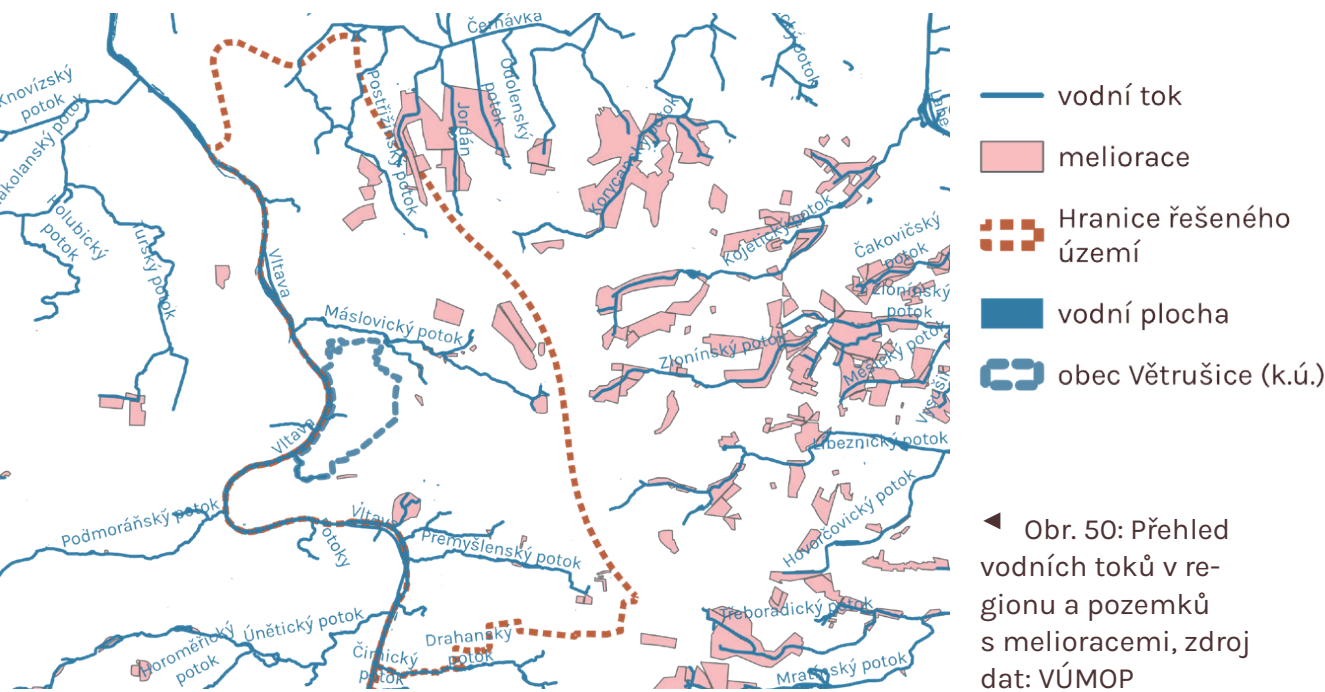
◀ Obr. 49: Socha sv. Jana Nepomuckého ve špatném stavu, Kosoř, únor 2025

12. Voda v krajině

11.3. Hydrologické poměry širšího území

Region se nachází na hranici povodí Vltavy a Labe. Řešené území se nachází v přechodové zóně mezi povodím Vltavy a Labe, což vytváří pestrý hydrologický režim. Hlavními vodními toky jsou řeka Vltava, hluboce zaříznutá do skalnatého kaňonu v oblasti Větrušic, a dále drobné toky a bezejmenné vodoteče, které odvádějí vodu ze svahů směrem k Vltavě nebo na sever k Labi. Vltava zde tvoří nejen přirozenou osu krajiny, ale i ekologickou páteř území.

V oblasti horní plošiny nad kaňonem je patrná dlouhodobá intenzifikace zemědělství, která vedla k narušení přirozených hydrologických funkcí krajiny – převážně zrychlení odtoku vody, snížení infiltrace a ztrátu drobných vodních prvků jako jsou prameniště, tůňe a mokřady. V kombinaci s erozní ohrožeností svahů, způsobenou rozsáhlými půdními bloky a nedostatkem vegetačních bariér, dochází k výraznému odvodnění krajiny a omezení retenční schopnosti.

11.4. Voda v krajině Větrušic

11.4.1. Systém zásobování pitnou vodou

Obec Větrušice je zásobována pitnou vodou prostřednictvím veřejného vodovodu. V případě nouze je připraveno zásobování cisternami ze zdroje Lhotka, s maximálním množstvím 15 litrů na osobu a den.

V minulosti obec využívala místní prameny jako hlavní zdroj pitné vody, což dokládá existence bývalé vodárny. Tyto prameny jsou nyní zvažovány jako doplňkový zdroj užitkové vody.

11.4.2. Místní toky a plochy

Na území katastru Větrušic hraje výraznou roli řeka Vltava, která zde vytváří hluboký kaňon, do něž se zařezává několik bezejmenných roklí a údolíček. Právě v největší z těchto roklí vznikla historická zástavba obce, a to z důvodu zachování cenné orné půdy v okolí pro zemědělské využití. Územím Větrušic prochází bezejmenný potok, do něhož se sbíhá povrchový odtok z okolních svahů. Při silných deštích se zde často vyskytují problémy s nadměrným odtokem vody, která se valí ulicemi obce. V centrální části údolí se nachází menší rybník – původně požární nádrž – do kterého přitéká jak přirozený pramen, tak čištěná voda z místní čistírny odpadních vod. V posledních letech se kvalita vody v rybníku zhoršila, koupání zde již není běžné a hráz vyžaduje opravu.

Na mapě odtokových linií jsou znatelná pravděpodobná prameniště. Odtokové linie jsou vypočítány ze sklonitosti terénu a krásně tak korespondují s terénními zářezy jednotlivých roklí.

11.4.3. Nakládání s dešťovou a splaškovou vodou

Obec má vlastní dešťovou kanalizaci a od roku 2022 také splaškovou kanalizaci a obecní ČOV.

Zóny různého řešení nakládání s dešťovou vodou

1 Historická zástavba s dešťovou kanalizací

- dešťová kanalizace ústí do větrušického potoka, který se vlévá do Vltavy
- historicky byla tato dešťová kanalizace používána místními i pro pře-pad odpadních vod domácností, přestože formálně byli obyvatelé povinni se zbavovat odpadních vod na svém pozemku, potok kvůli tomu trpěl znečištěním
- od roku 2022 funguje nová obecní ČOV, která pomohla také čistotě místního potoka

2 Nově budovaná zástavba

- ulice vznikající mezi lety 2021 - 2024
- dle územního plánu je zde počítáno s dešťovou kanalizací i kanalizací pro odpadní vody

3 Ulice Východní a Skalní

- ulice vznikly v letech cca 2009 - 2011, kdy nebyla v obci vybudována kanalizace odpadních vod
- místní důsledně budovali soukromé ČOV a zasakují vody na svých pozemcích, využívají retenční nádrže
- bylo by vhodné i do tohoto území zavést dešťovou kanalizaci pro za-jistění přívalových dešťů, zelené pásy na rozhraní zástavby, komunikace a pole využít k vsaku dešťové vody z komunikací

◀ Obr. 53: Vymezení zón na podkladu územního plánu a odtokových linií, zdroj podkladu: ÚP - webové stránky obce Větrušice, odtokové linie - VÚMOP Půda v mapách

13. Lidské zásahy v krajině

13.1. Využití krajiny v regionu

13.1.1. Lesní hospodářství v regionu

Lesní hospodářství v širším regionu se řídí lesními hospodářskými plány, které zohledňují potřebu trvale udržitelného obhospodařování lesů, ochrany biodiverzity a adaptace na klimatickou změnu. Ve vybraných lokalitách, zejména v blízkosti přírodních rezervací (např. NPR Větrušické rokly), je hospodaření omezeno nebo přizpůsobeno přísnějším ochranným pravidlům.

Z hlediska druhové skladby se v okolí vyskytují především smíšené porosty s převahou dubu, habru, borovice. Objevují se také invazní akáty, které je třeba regulovat.

13.1.2. Zemědělské hospodaření a jeho vlivy

Celý region nese výrazné stopy intenzivního zemědělského hospodaření, které zde probíhá nepřetržitě od 20. století, s výraznou restrukturalizací po kolektivizaci a později v 90. letech. Dominují rozsáhlé půdní bloky. Tento způsob hospodaření má významné dopady na krajinnou strukturu – způsobuje homogenizaci prostředí, úbytek mezí, remízů a dalších krajinných prvků, které dříve poskytovaly prostor pro biodiverzitu a přirozenou retenci vody. Intenzivní obdělávání přispívá k erozi, narušení vodního režimu a snižování kvality půdy, zejména na svazích a v bezlesých částech území.

13.1.3. Dopravní infrastruktura regionálního významu

Dopravní síť regionu je utvářena především ve směru sever-jih, tj. ve vazbě na hlavní město Prahu. Klíčovou roli hraje dálnice D8, která zajišťuje rychlé spojení obyvatel obcí s centrem metropole. Denně ji využívají nejen dojíždějící za prací, ale i dopravci, čímž má výrazný vliv na regionální mobilitu i zatížení okolní krajiny dopravou.

Na severní hranici sledovaného území se nachází železniční trať č. 090 (Praha–Ústí nad Labem–Děčín), která představuje významnou dopravní osu severních Čech. Přestože obce regionu nemají přímé napojení na železnici, je možné se k trati dostat přívozem nebo lávkou v Řeži, které propojují pravý a levý břeh Vltavy.

Kromě těchto hlavních tahů je třeba zmínit i hustou síť místních komunikací, která obsluhuje menší obce a zemědělskou krajinu. Místa jsou to historické cesty s krajinářskou hodnotou, jinde zpevněné paneľové cesty vzniklé v období kolektivizace, dnes často využívané pěšími a cyklisty.

13.1.4. Technická infrastruktura a její dopady

Technická infrastruktura v regionu je rozvinuta především v návaznosti na blízkost hlavního města Prahy a suburbanizační tendence posledních desetiletí. Většina obcí je napojena na centrální vodovod a elektrickou síť, přičemž vodu často odebírají z pražské vodohospodářské soustavy. Naopak odkanalizování není ve všech sídlech zcela dořešeno – některé okrajové části využívají domovní čističky odpadních vod nebo jímky, což může znamenat vyšší riziko úniku do podzemních a povrchových vod.

V regionu se vyskytují rozvodny vysokého napětí a vedení VN, které krajinu vizuálně narušují a představují technické bariéry v území. Jejich trasy často kopírují hřebeny a významné horizonty, a přestože jsou technicky nezbytné, mohou mít negativní dopad na vnímání krajinného rázu.

13.1.5. Záměry budoucí infrastruktury

Pražský okruh

Jedním z nejvýznamnějších připravovaných projektů je severní část Pražského okruhu (D0), která bude procházet východně od obce Zdiby a v budoucnu propojí dálnici D8 s D10. Ačkoli okruh odlehčí stávajícím tranzitním tahům, představuje výrazný zásah do krajinného rázu i fragmentaci cenných území v okolí Zdib a Dolních Chaběr. Diskuze se vedou i o formě křížení Vltavy – v úvahu připadají různé varianty estakád a mostních konstrukcí.

◀ Obr. 54: Vedení úseku 513 (Suchdol–Březiněves) pražského okruhu D0, předpokládaná realizace 2028–2031, zdroj: web ŘSD prazskyokruh.info

Tramvajová linka Kobylisy–Zdiby

Dalším významným záměrem je plánovaná tramvajová trať z Prahy (Kobylisy) do Zdib, která má nabídnout ekologickou alternativu ke každodenním dojíždkám. Projekt se nachází ve fázi územních studií, přičemž se zvažuje trasování podél komunikace I/9. Pokud bude realizován, může zásadně ovlivnit charakter obce Zdiby a její napojení na městský dopravní systém, a zároveň snížit tlak na individuální automobilovou dopravu.

◀ Obr. 56: Vizualizace tramvajové trati ve Zdibech, zdroj: PID

Lávka pro pěší a cyklisty Roztoky–Klecánky

Z hlediska pěší a cyklistické mobility je důležitým projektem navrhovaná lávka přes Vltavu mezi Klecánkami a Roztoky, která by umožnila bezpečné propojení levého a pravého břehu řeky. Tato lávka by navázala na stávající rekreační trasy a podpořila bezmotorovou dopravu, čímž by přispěla ke zlepšení dostupnosti přírodního prostředí i kulturních památek v regionu.

◀ Obr. 55: Vizualizace lávky v Klecánkách, zdroj: Bridge Structures + Roztoky.cz

13.2. Antropogenní vlivy v krajině Větrušic

13.2.1. Struktura využití půdy

Velkou část katastru Větrušic zaujímají lesy, zejména v oblasti Větrušických roklí a navazujících svahů, které tvoří přírodně nejceněnější část území. Zástavba je soustředěna především na plošině nad vltavským kaňonem, kde v posledních letech vznikají nové stavební parcely. Zemědělská půda zaujímá výrazný podíl využití krajiny, přičemž nejvíce ploch připadá na ornou půdu. Zajímavým prvkem jsou také rozsáhlé ovocné sady, které se vyskytují zejména v západní části katastru – částečně v jedné z roklí. Tyto sady byly po pozemkových restitucích převedeny do soukromého (v některých případech i církevního) vlastnictví a dnes jsou často pronajímány k dalšímu hospodářskému využití. Jejich přítomnost přispívá k zachování tradiční mozaiky kulturní krajiny a zároveň může plnit ekologické i rekreační funkce. Orná půda v blízkosti svahovitých oblastí rezervace je navíc potenciálně ohrožena erozí, čímž se ukazuje nutnost pečlivého přístupu k hospodaření v krajině.

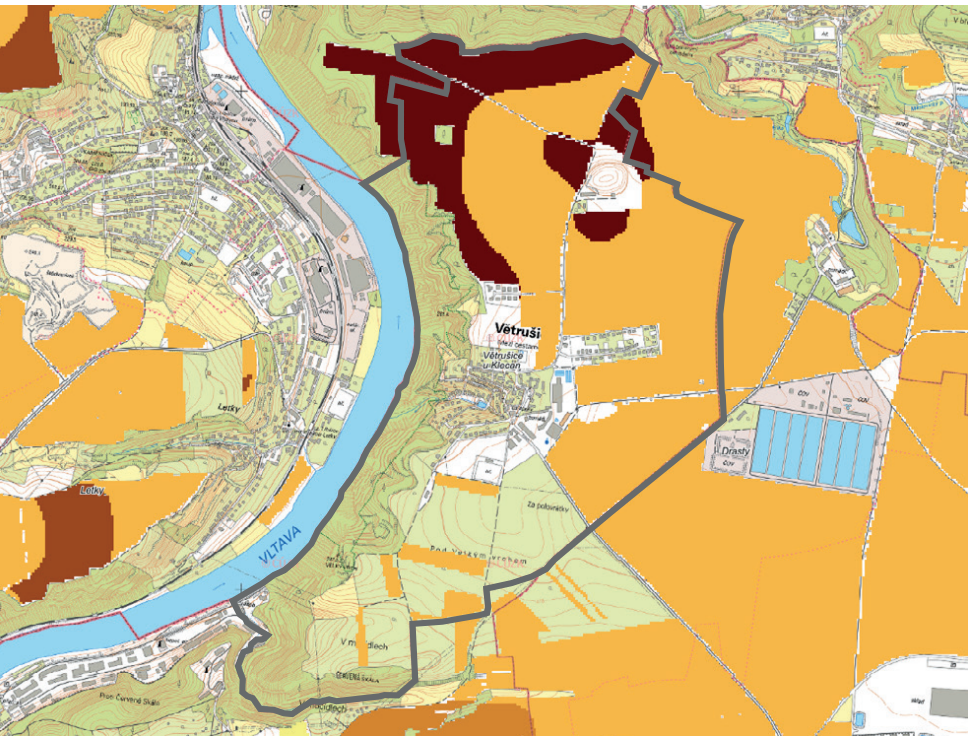

- orná půda
- les
- trvalý travní porost
- louka
- obytná plocha
- sad
- průmysl
- vodní plocha
- brownfield
- budovy

Obr. 57: Mapa Landuse - využití území, zdroj dat: ČÚZK - ZABAGED® - polohopis

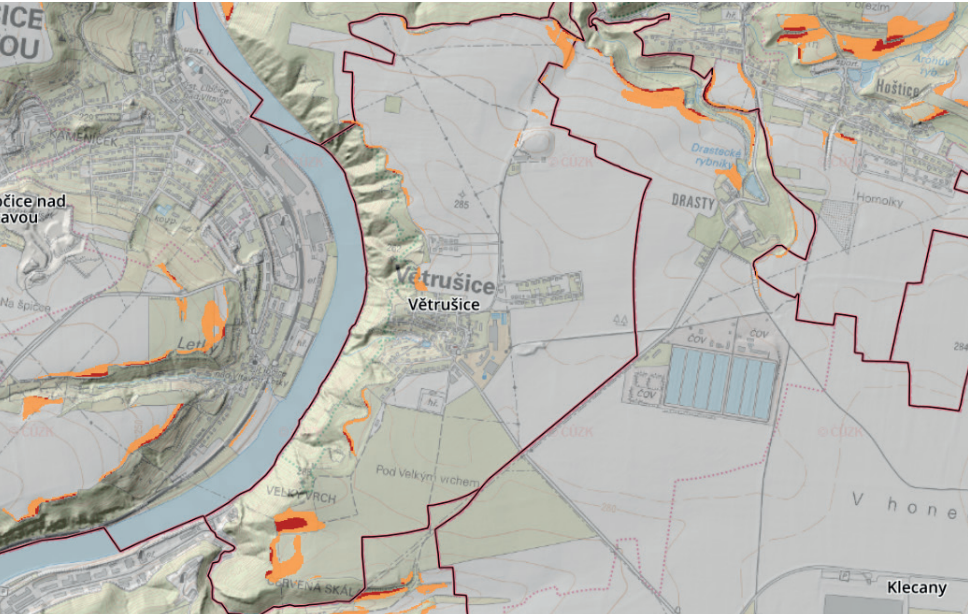
13.2.2. Eroze a degradace půdy

Zemědělská půda v katastru obce Větrušice je z hlediska eroze ohrožena především v místech, kde se orná půda přibližuje k vltavskému kaňonu a zasahuje do svahovitých oblastí v blízkosti Národní přírodní rezervace Větrušické rokle. Tyto plochy, charakteristické výskytem kam-bizemí, vykazují zvýšené riziko větrné a vodní eroze. Oproti tomu většina ostatní orné půdy v regionu, tvořená černozemí, je ohrožena mírně. Sklonitost terénu, jako klíčový faktor erozních procesů, není v oficiálních mapových podkladech dostatečně podchycena pro nelesní území mimo zemědělské plochy, čímž dochází k podhodnocení rizika v nejcitlivějších částech krajiny. Nevhodné hospodaření nebo absence ochranných prvků může v těchto exponovaných místech přispět k degradaci půdy a negativně ovlivnit stabilitu svahů i ekologickou hodnotu území.

- Potenciální ohroženost orné půdy
- bez ohrožení
 - náchylné
 - mírně ohrožené
 - ohrožené
 - silně ohrožené
 - nejohroženější

Obr. 58: Větrná eroze, zdroj: VÚMOP

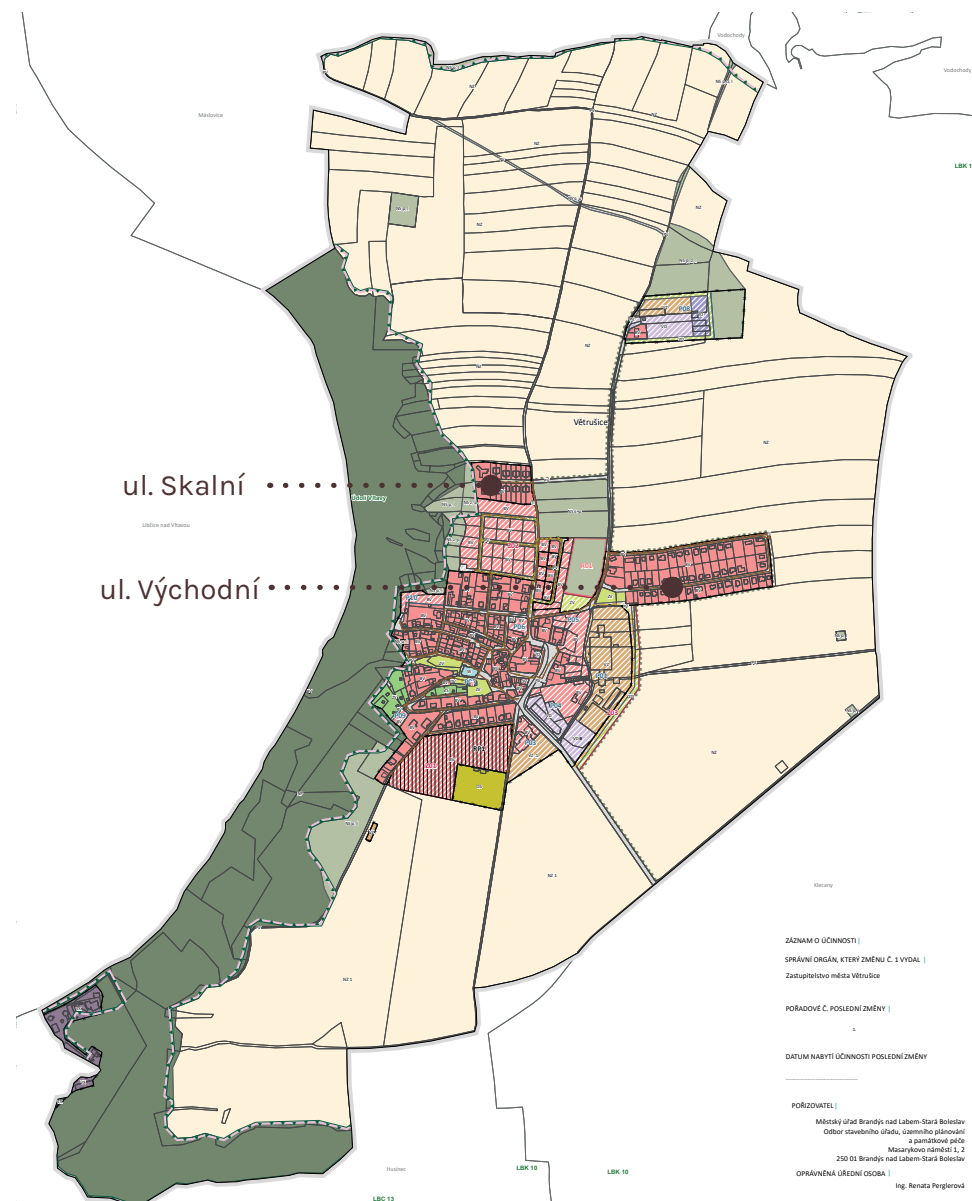
- sklonitost nad 11°
- sklonitost nad 6°

Obr. 59: Sklonitost orné půdy, zdroj: VÚMOP

13.2.3. Územní plán

Větrušice čelí velkému příbytku obyvatel jako pražská suburbie. Na územním plánu můžeme vidět, že je v plánu propojit nekoncepčně vybudované ulice Skalní a Východní s historickým centrem obce novou výstavbou.

NPR Větrušické rokle jsou zároveň i nadregionálním biocentrem v rámci ÚSES.

◀ Obr. 60: Urbanistické propojení obce, výřez z orotofoto, zdroj: mapy.cz

14. Krajina žitá

14.1. Život v obcích regionu

Pozitiva

Blízkost k Praze — Obce profitují z výhodné polohy v těsné blízkosti hlavního města, což usnadňuje přístup k pracovním příležitostem, vzdělání a službám

Kvalita prostředí a blízkost přírody — Oblast nabízí příjemné životní prostředí s přístupem k přírodním krásám, jako je Větrušická rokle, lesy, nebo údolí Vltavy, což je atraktivní pro rodiny i jednotlivce

Rozvoj infrastruktury — Nárůst obyvatel přináší do obcí investice do infrastruktury a možnost zlepšení veřejných služeb, jako jsou školy, sportoviště nebo kulturní centra

Komunitní charakter — Menší obce umožňují bližší komunitní vztahy a často pořádají tradiční akce, které přispívají k místní identitě

Negativa

Doprava a závislost na automobilech — Dojíždění do Prahy za prací a službami je z velké části závislé na osobních automobilech. Nedostatek kapacitní veřejné dopravy a přetížené komunikace zhoršují kvalitu života

Suburbanizace a ztráta identity — Intenzivní bytová výstavba na úkor orné půdy mění charakter obcí. Noví obyvatelé často nemají hlubší vztah k regionu, což oslabuje tradiční kulturní vazby

Nedostatečná veřejná vybavenost — V některých obcích chybí dostatečná síť škol, lékařských služeb a veřejných prostranství, což neodpovídá rostoucímu počtu obyvatel

Konflikt mezi ochranou přírody a rekreací — Chráněná území jsou často nepřístupná pro volnočasové aktivity, což omezuje využitelnost přírody pro obyvatele

Hluk a znečištění z dopravy — Přetížené silnice způsobují hluk, znečištění a ohrožení bezpečnosti obyvatel, zejména ve vesnicích přímo sousedících s dálnicí nebo hlavními tahy

14.1.1. Rekreační potenciál regionu

Turistické atraktivity širšího území

Mezi hlavní turistické atraktivity v širším regionu patří:

- Vltavský kaňon a přilehlá údolí
- Levý břeh Vltavy (Roztoky, Řež, Klecany) – dostupný pěšky i přívozem, s naučnými stezkami a historickými prvky
- Přívoz v Klecánkách a Máslovicích – významný bod propojení sídel a výchozí místo pro rekreaci na obou březích Vltavy
- Roztocký zámek a údolí Únětického potoka – kulturní památky a přírodní koridor s vysokou návštěvností.
- Panenské Břežany a Odolena Voda za dálnicí D8

Regionální cyklotrasy a pěší trasy
Územím prochází několik značených cyklotras a pěších turistických tras, které propojují okolní obce a přírodní zajímavosti. Mezi nejvýznamnější patří:

Vltavská cyklostezka (A2) na levém břehu – vhodná pro denní dojíždění i rekreační výlety.

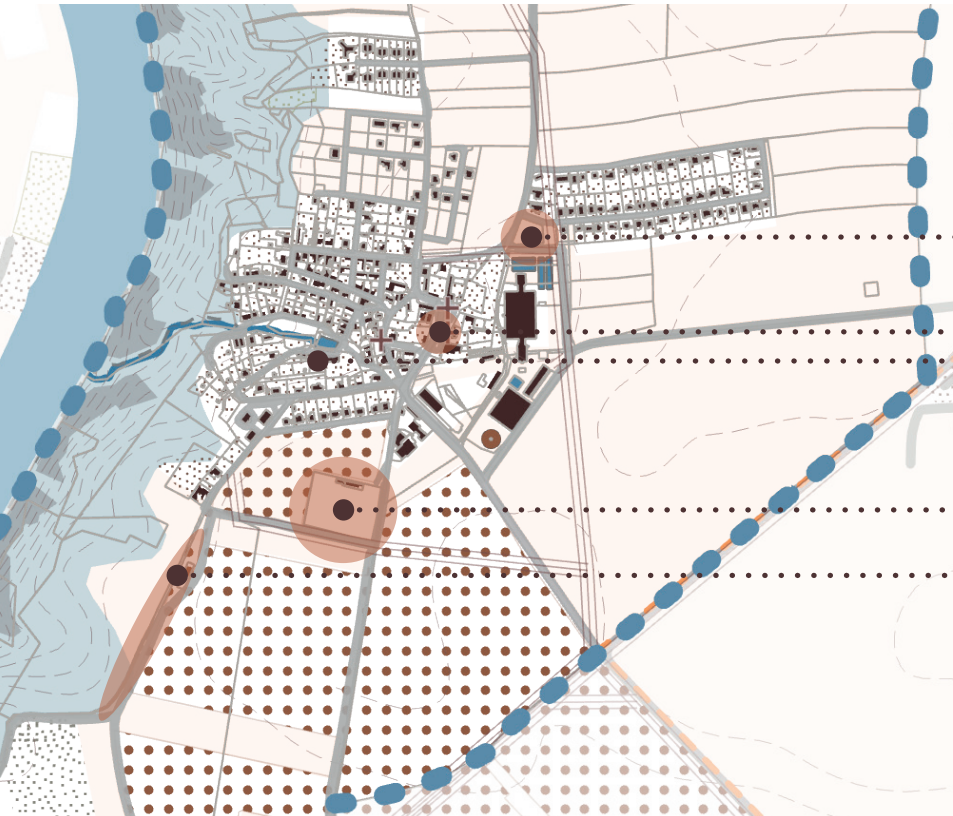
Místní stezky směřující k přivozu, do Klecan, Zdib a dále na západní okraj Prahy.

Neoficiální lesní pěšiny v NPR – často využívané místními, avšak citlivé na erozi a rušení biotopů.

14.2. Člověk v krajině Větrušic

14.2.1. Veřejná prostranství obce

Větrušice postrádají centrální veřejný prostor s dostatečnou kapacitou a zázemím pro konání komunitních a kulturních akcí. V obci chybí fungující hospoda nebo vnitřní prostor typu víceúčelového sálu. V současnosti se veřejná projednání konají přímo na obecním úřadu a menší komunitní akce využívají klubovnu v bývalé hasičské zbrojnici. Mezi hlavní venkovní prostory, kde se odehrávají obecní události, patří náves, fotbalové hřiště, nová cesta na Velký vrch a volejbalové hřiště u ulice Východní. Tato místa však postrádají komplexní zázemí a jejich využitelnost je omezená počasím.

Obr. 61: Centra života ve Větrušicích, veřejná prostranství využívaná ke komunitním akcím

14.2.2. Dotazníkové šetření

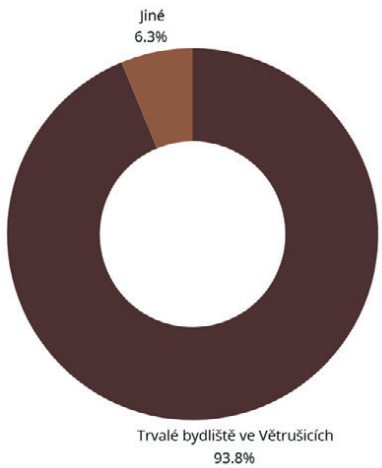
Tato analýza shrnuje výsledky dotazníkového šetření provedeného v obci Větrušice pro účely této diplomové práce. Dotazník vyplnilo celkem **64 respondentů**. Celkem má obec 707 obyvatel (1. 1. 2024, ČSÚ). Odkaz k vyplnění formuláře byl zaslán občanům vedením obce na aplikaci Munipolis a také na obecní facebookovou stránku.

Analýza dat byla provedena s asistencí Claude 3.7 Sonnet (Anthropic, 2025), umělé inteligence určené pro zpracování textu a analýzu dat.²⁰

Základní charakteristika respondentů

Bydliště respondentů

Trvalé bydliště ve Větrušicích: 60 respondentů (93,8%)
Přechodné bydliště nebo bývalí obyvatelé: 3 respondenti (4,7%)
Nebydlí ve Větrušicích: 1 respondent (1,6%)

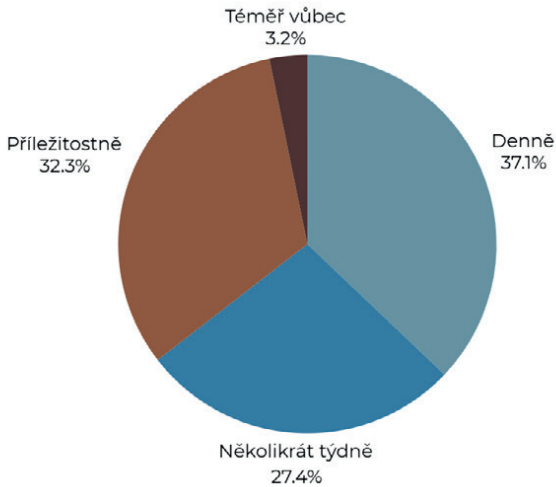

Obr. 63: Graf bydliště respondentů dotazníkového šetření z dubna 2025

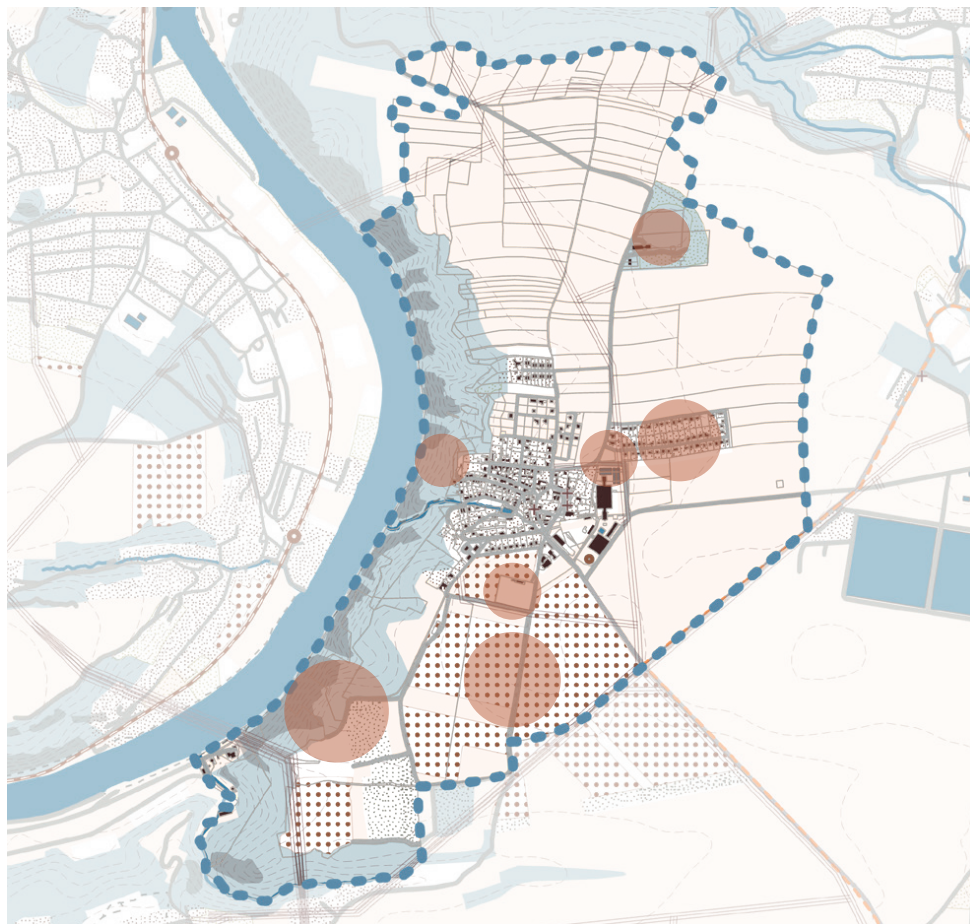
Frekvence pohybu v okolní krajině

Denně: 23 respondentů (37,1%)
Několikrát týdně: 17 respondentů (27,4%)
Příležitostně (např. o víkendu): 20 respondentů (32,3%)
Téměř vůbec: 2 respondenti (3,2%)

Výsledky ukazují, že naprostá většina respondentů jsou stálí obyvatelé obce a **více než 64% z nich se v okolní krajině pohybuje velmi často** (denně nebo několikrát týdně).

Obr. 62: Graf frekvence pohybu po okolní krajině dle dotazníkového šetření z dubna 2025

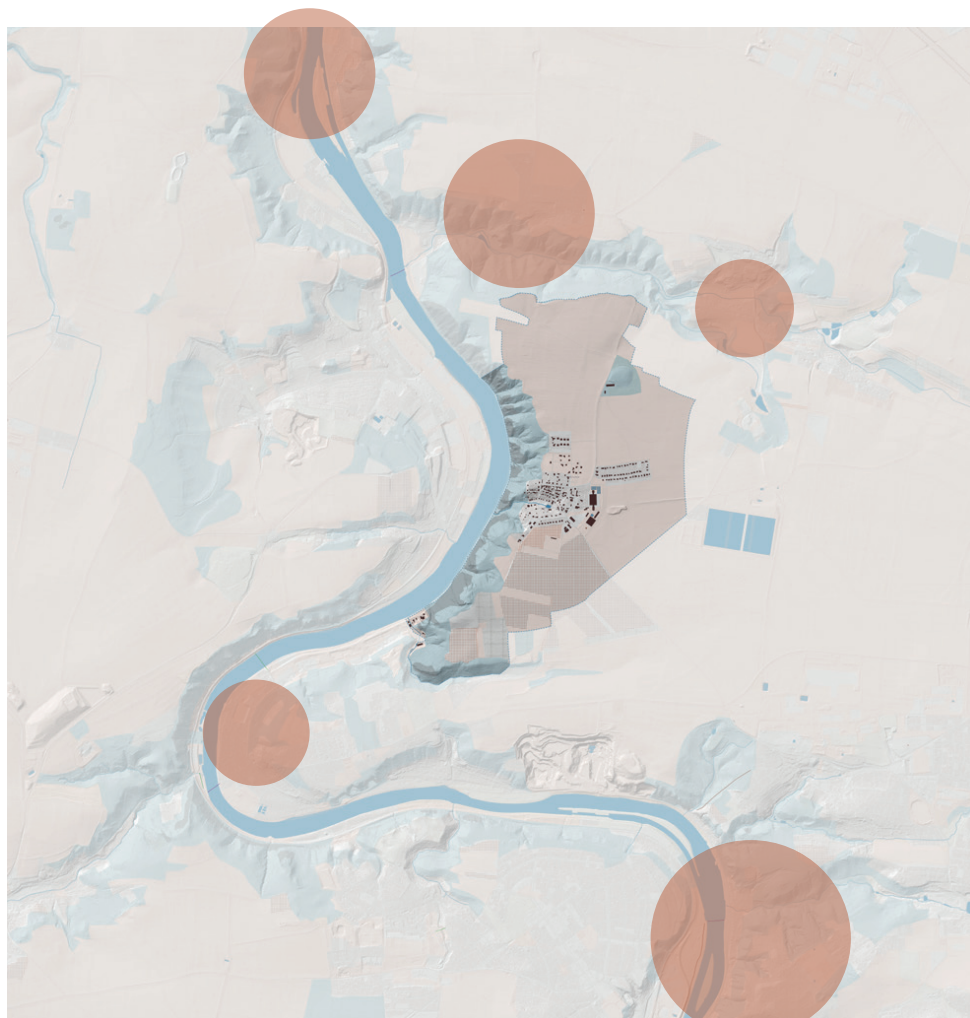

Oblíbená místa pro procházky a výlety

Nejčastější místa pro odpolední procházky:

- Vrch (9 zmínek)
- Sad/Sady (8 zmínek)
- Velký vrch (8 zmínek)
- Východní ulice (7 zmínek)
- Hřiště (7 zmínek)
- Les (7 zmínek)
- Palpost (7 zmínek)
- Rokle (6 zmínek)

Obyvatelé Větrušic pro své procházky preferují především vyšší místa s dobrým výhledem, sady, lesy a okolí sportovních ploch.

Oblíbené lokality pro víkendové výlety

Pro víkendové výlety, které zasahují do širšího okolí obce (5-10 km), respondenti nejčastěji vyhledávají:

- Máslovice (8 zmínek)
- Kralupy (7 zmínek)
- Klecany/Klecánky (celkem 14 zmínek)
- Řež (5 zmínek)
- Okolí Vltavy (4 zmínky)

Vodochody (4 zmínky)
Z odpovědí je patrné, že obyvatelé pro delší výlety vyhledávají především okolní obce a místa v blízkosti řeky Vltavy.

Hodnocení kvality krajiny a její prostupnosti

Co se lidem na krajině kolem Větrušic líbí nejvíce

Mezi nejčastěji zmiňované pozitivní aspekty krajiny patří:

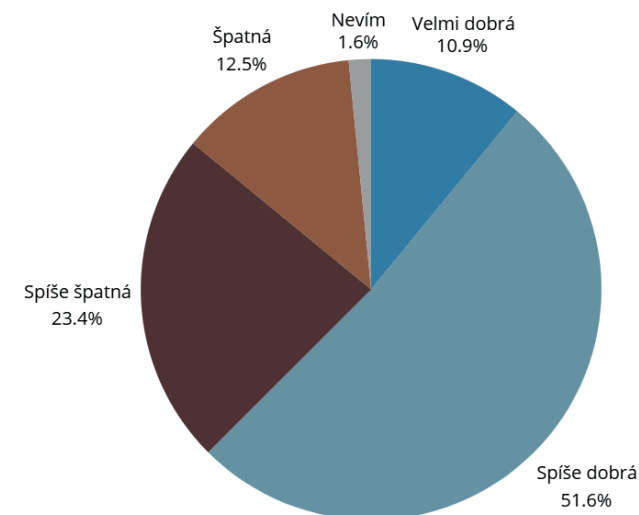
- Klid (10 zmínek)
- Vltava a výhledy na ni (8 zmínek)
- Údolí (7 zmínek)
- Příroda (6 zmínek)
- Výhled/výhledy (6 zmínek)
- Skály (5 zmínek)

Obyvatelé oceňují především klidný charakter krajiny, blízkost řeky Vltavy, rozmanitost terénu a výhledy do okolí.

Hodnocení prostupnosti krajiny pro pěší a cyklisty

- Velmi dobrá: 7 respondentů (11%)
- Spíše dobrá: 33 respondentů (51,6%)
- Spíše špatná: 15 respondentů (23,4%)
- Špatná: 8 respondentů (12,5%)
- Nevím / nevyužívám: 1 respondent (1,6%)

Většina respondentů (62,6%) hodnotí prostupnost krajiny pozitivně, nicméně více než třetina (35,9%) vnímá v této oblasti problémy.

Pocit bezpečí při pohybu v krajině

- Ano: 34 respondentů (53,1%)
- Spíše ano: 22 respondentů (34,4%)
- Spíše ne: 6 respondentů (9,4%)
- Ne: 2 respondenti (3,1%)

Většina respondentů (87,5%) se v krajině cítí bezpečně nebo spíše bezpečně.

„Výhled, vítr, rozmanitost zvířat ...brouků, ptáků apod.“

„Klid, zeleň, relativně málo lidí, pěkný výhled na Středohoří (je-li zrovna vidět...)“

„V lese jsou neudržované cesty, procházky nejsou příjemné.“

„Chybějící cyklostezka podél Vltavy z Řeže do Máslovice, cyklostezka do Klecan případně udržovat cesty přes pole z Větrušic do Astraparku Klecany, vysázet stromy podél cesty, altány a odpočinková místa s lavičkama.“

„[...] byly provedeny rekonstrukce silnic III. třídy, avšak nebyly rozšířeny. Vzhledem k tomu, kolik se na těchto komunikacích pohybuje cyklistů, hrozí nebezpečí střetu.“

„Více cyklotras mimo hlavní silnice, nestavět vysílač.“

Vnímané problémy a návrhy na zlepšení

Mezi nejčastěji zmiňované problémy patří:

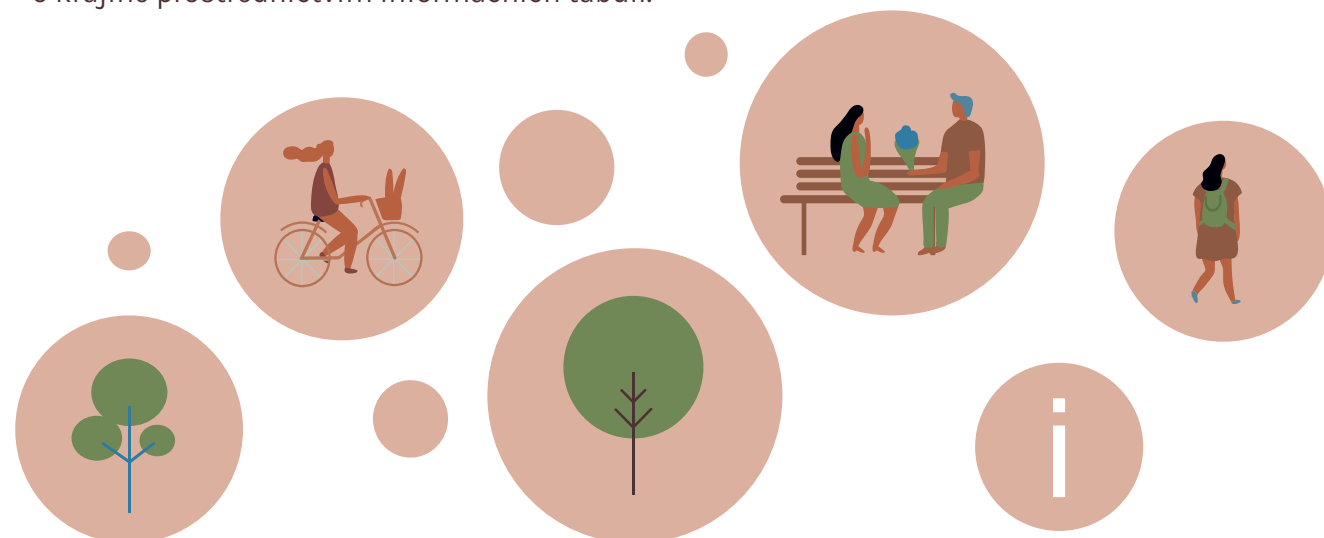
- Neudržované cesty (19 zmínek kombinace „cesty“ a „neudržované“)
- Chybějící zeleň (6 zmínek)
- Nepořádek (5 zmínek)
- Problémy s cyklostezkami (4 zmínky)

Návrhy na zlepšení krajiny

Respondenti nejčastěji navrhují tato zlepšení:

- Více zeleně, stromů, tras (17 zmínek)
- Místa k posezení/lavičky (celkem 21 zmínek)
- Nové trasy pro pěší (10 zmínek)
- Více stromů (7 zmínek)
- Úklid krajiny (6 zmínek)
- Informační cedule (5 zmínek)

Obyvatelé by si přáli zejména více míst k odpočinku v krajině, více zeleně a stromů, lepší a čistší cesty a stezky, a také lepší informovanost o krajině prostřednictvím informačních tabulí.

„Aby obec odkoupila
a otevřela místní
restauraci.“

„Upravit okolí rybníka.
Třeba osadit vrbou,
která by se tam
hodila.“

◀ Obr. 64: Obyvatelé Větrušic na komentované vycházce s obecní kronikářkou, foceno autorkou práce, květen 2025

Závěry dotazníkového šetření

Na základě odpovědí občanů a občanek lze formulovat následující doporučení pro krajinný plán obce Větrušice:

Obnova a údržba cestní sítě

- Rekonstrukce stávajících polních a lesních cest (19 zmínek o špatném stavu)
- Zajištění pravidelné údržby cest
- Vytvoření nových propojení pro pěší (10 zmínek o potřebě nových tras)

Vytvoření odpočinkových míst

- Instalace laviček v krajině (21 zmínek)
- Budování míst k posezení u atraktivních výhledů na Vltavu
- Vybavení frekventovaných tras odpočívadly

Posílení vegetačních prvků

- Výsadba stromořadí podél cest (17 zmínek o potřebě více zeleně)
- Doplnění soliterních stromů v zemědělské krajině
- Zakládání remízku a větrolamů v místech chybějící zeleně (6 zmínek)

Infočmační systém v krajině

- Instalace informačních cedulí o místních zajímavostech (5 zmínek)
- Vytvoření naučné stezky propojující oblíbená místa
- Označení významných vyhlídkových bodů

Řešení problémových lokalit

- Úklid a předcházení vzniku nepořádku (5 zmínek)
- Revitalizace zanedbaných míst
- Oprava nebo odstranění chátrajících objektů (zmínka o zemědělském družstvu)

Propojení s okolními obcemi

- Zlepšení pěšího spojení s Máslovicemi (8 zmínek)
- Bezpečné propojení s Klecany/Klecánky (14 zmínek)
- Napojení na regionální cyklotrasy mimo frekventované silnice (4 zmínky)

Ochrana hodnotných míst

- Zachování klidného charakteru krajiny (10 zmínek)
- Ochrana výhledů na údolí Vltavy (8 zmínek)
- Péče o geologické útvary a skály (5 zmínek)

Rekreační okruhy

- Vytvoření značených okruhů různé délky vycházejících z obce
- Propojení oblíbených lokalit (sad, vrch, hřiště, les)
- Zajištění bezpečných přechodů problematických míst (8 respondentů se necítí bezpečně)

„Cestička dolu
k bývalému
přívozu neschůdná
a zamokřená, dobré
by bylo ji odvodnit
od dešťové vody,
aby ta tekla jinudy
než cestičkou, dole
u vody chybí lavičky
k posezení, krásně by
se dívalo na hladinu
řeky.“

„Chtěla bych přívoz
do Libčic a cestu
za Palpostem přes
pole k rokli Amerika
u Vodochod.“

„Nic noveho jinak
se zničí ten klid ta
pohoda krajiny.“

15. SWOT analýza regionu

Silné stránky

- 1| Strategická poloha— Blízkost Prahy a dobrá dopravní dostupnost díky dálnici D8, možnost denního dojíždění
- 2| Kvalitní zemědělská půda – Vysoká bonita půdy, dlouhodobě využívaná pro zemědělství
- 3| Přírodní hodnoty – Vltava jako významný krajinný prvek, NPR Větrušické rokle, přírodní park Dolní Povltaví
- 4| Klidné prostředí – Venkovský charakter s nízkou hustotou zástavby (zatím)
- 5| Možnost rekreace v okolí – Atraktivní přírodní i historické lokality mimo území (Vltava a její břehy, Panenské Břežany, Odolena Voda, Veltrusy, Levý Hradec)

Příležitosti

- | Udržitelný rozvoj území – Možnost regulace další zástavby a citlivého začlenění nových obytných struktur
- | Zlepšení propojení krajiny – Budování pěších a cyklistických tras, propojení sídel s přírodou
- | Využití přírodního potenciálu – Rozvoj rekreačních aktivit u Vltavy, podpora ekologických projektů
- | Podpora komunitního života – Vytvoření nových veřejných prostranství, sportovních a kulturních center
- | Adaptace na změnu klimatu – Posílení zelené infrastruktury, protipovodňová opatření, podpora biodiverzity
- | Severní část pražského okruhu - nové propojení s levým břehem, nové pracovní i rekreační příležitosti pro obyvatele

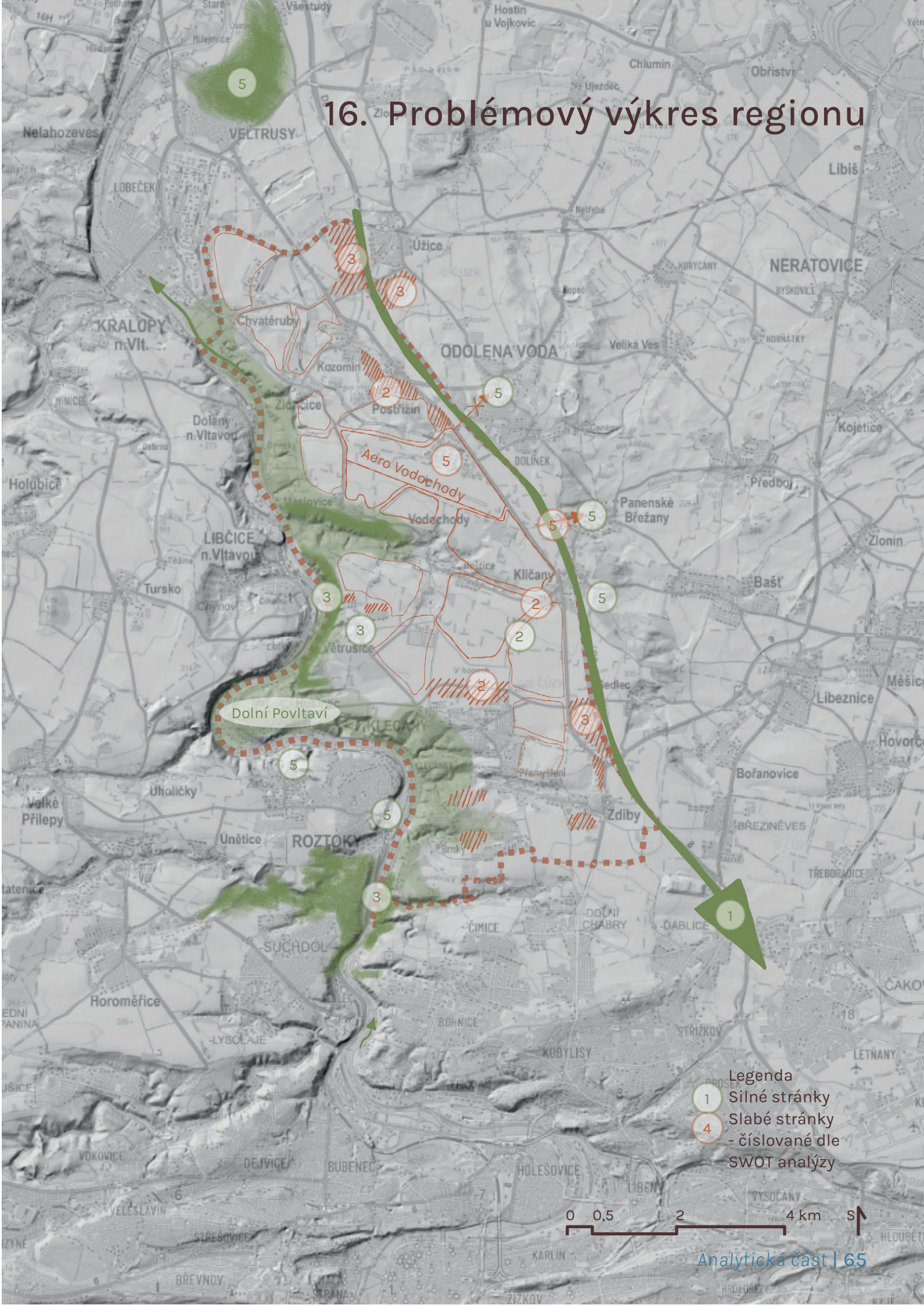
Slabé stránky

- 1| Nedostatečná občanská vybavenost Chybí kulturní, sportovní a rekreační infrastruktura v samotném území
- 2| Suburbanizace bez koncepce Rozsáhlá „kobercová“ výstavba satelitních domů bez integrace do krajiny, příliš ostré rozhraní obytných oblastí a zemědělské krajiny
- 3| Ztráta zemědělské půdy Developerská výstavba logistických center i rodinných domů ohrožuje kvalitní ornou půdu
- 4| Nedostatek veřejné dopravy Vysoká závislost na automobilech, chybějící kvalitní spojení s Prahou, chybějící spojení s levým břehem Vltavy
- 5| Fragmentace krajiny Dálnice D8 a Aero Vodochody jako bariéra, omezené propojení mezi sídly a krajinou

Hrozby

- | Nekontrolovaná suburbanizace - Nekoncepční rozvoj může vést k přetížení infrastruktury a ztrátě charakteru krajiny
- | Dopravní problémy - Zvyšující se automobilová doprava může zhoršit kvalitu života i bezpečnost v obcích
- | Úbytek přírodních hodnot - Expanzivní výstavba může vést ke ztrátě cenných ekosystémů
- | Zhoršení kvality života - Nedostatek vybavenosti a špatná dopravní dostupnost mohou vést k frustraci nových obyvatel
- | Ztráta zemědělského charakteru - Zábór kvalitní půdy a degradace venkovské krajiny
- | Severní část pražského okruhu - bariéra, podpora fragmentace krajiny

16. Problémový výkres regionu

17. Souhrnná analýza Větrušic

Hodnoty území

Největší přírodní hodnotou území je beze sporu řeka Vltava a krásný kaňon, chráněný od roku 1969 jako NPR Větrušické rokle. Morfologie také dovolila zachovat cenná skalní i lesní společenstva. Přírodní podmínky v tomto území přímo ovlivnily **využití krajiny, které je proto historicky téměř nezměněné**. Stále můžeme vidět základní rozdělení na zalesněný kaňon a zemědělskou rovinu, je zachována i **historická základní cestní síť**. Díky morfologii je i zachována neprůjezdnost obce, což zajišťuje klid v obci.

V současnosti je hodnotou i obecní kanalizace a čistička odpadních vod, která přerušila vypouštění odpadních vod do potoka a znečišťování NPR a potažmo Vltavy.

Pozůstatkem **militární krajiny** je tzv. Palpost (bývalé palebné postavení), které má potenciál stát se v rovinaté zemědělské krajině bodem zájmu - cílem vycházkových okruhů.

Problémy území

Vzhledem k tomu, že život obyvatel obce je z velké části vázaný na město Prahu, je zde znatelný nedostatek příjezdových cest od severu do Prahy. V této oblasti **chybí propojení s druhým břehem Vltavy**. Automobilem je možnost nejbližšího překonání řeky z jižní strany v Praze a ze severní až ve vzdálených Kralupech nad Vltavou.

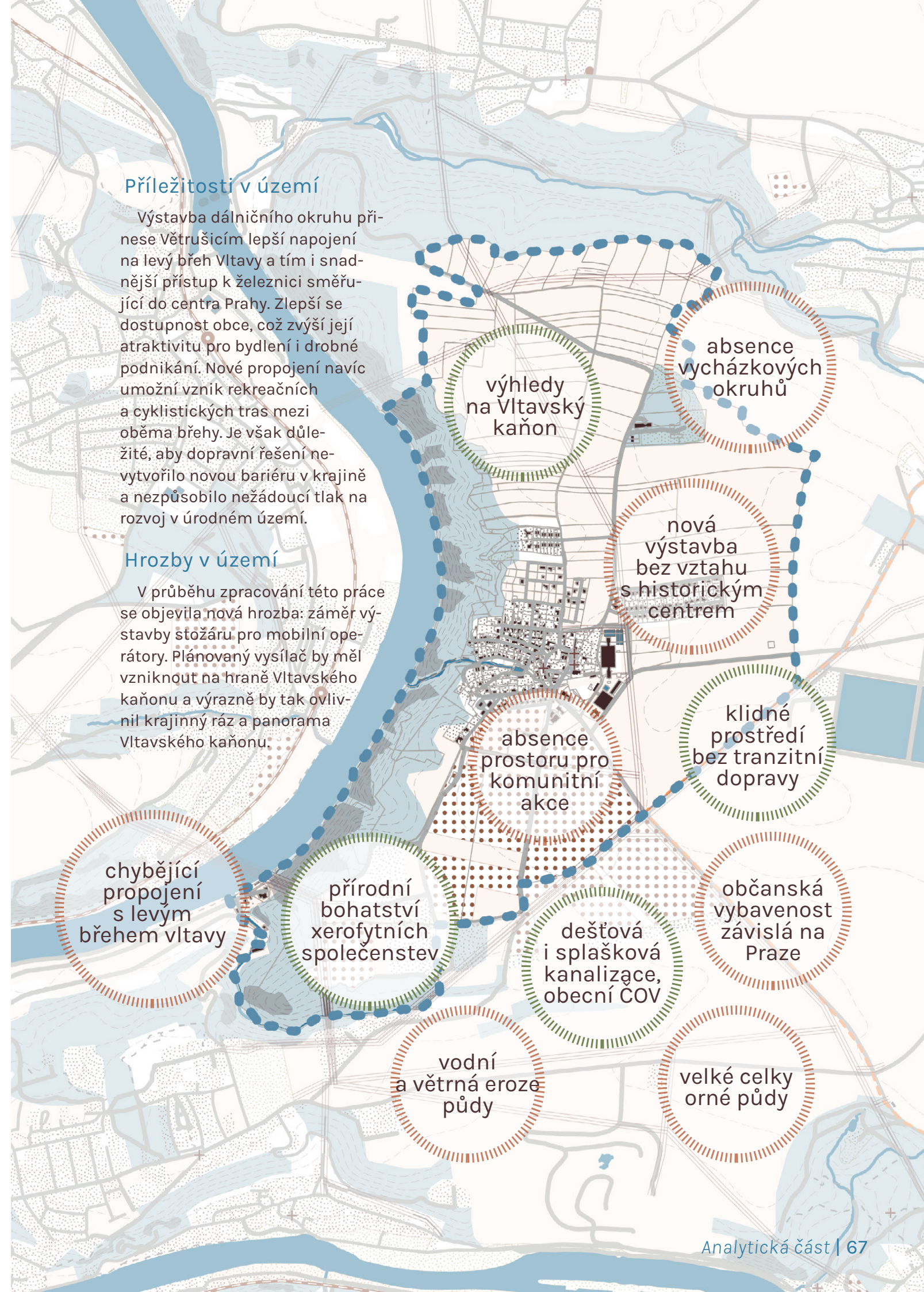
Pokud budeme mluvit o problémech místní NPR, území je postiženo **skládkováním**, a to jak komunálního odpadu, tak především technologických sutí. Velmi nepříznivě na chráněnou oblast působil také **svod dešťových vod** z Větrušic do drobného potůčku, který protéká NPR. Dříve do něj vtékaly také přepady z jímek hnojůvky JZD Klecany a odpadní voda obyvatel. To se změnilo v roce 2020 novou obecní kanalizací a obecní ČOV. NPR dále čelí také šíření **invazivních druhů** (především akátu - *Robinia pseudoacacia*).

Negativně zde také působí zemědělská výroba, která se tlačí až na samý okraj srázu roklí. Na to navazuje další problém, kterým je **velké zrno krajinné mozaiky**. S tím souvisí také velké riziko jak **vodní eroze** v blízkosti roklí, tak **větrné eroze** na náhorní plošině s absencí větrolamů. Problém velkých celků způsobuje i **špatnou prostupnost** pro lidi i zvířata a **špatnou ekologickou stabilitu** území.

Pro obyvatele okolí obce nenabízí téměř **žádné vycházkové okruhy** - polní celky jsou velmi neprostupné a hodnotná příroda je nedostupná kvůli ochraně přírodního dědictví - v NPR není možné se pohybovat mimo vyznačené trasy, které zde zcela chybí.

Větrušice trpí také jako **pražská suburbie** nápořem stavební poptávky v blízkosti hranice Prahy. Vzniká zde na úrodné půdě kobercová zástavba rodinných domů, která nemá vazbu na urbanismus původní zástavby, tento typ urbanismu je zároveň náročný na obecní infrastrukturu.

Z kulturního hlediska je již naprosto ztracena dříve významná vazba na obec Libčice.

| VIZE REGIONU

18. Cíle vize

ochrana
zemědělského
půdního fondu

obytná a přístupná
krajina

splněné požadavky
na bydlení a pracovní
příležitosti v lokalitě

ekologicky stabilní krajina
s bohatou biodiverzitou,
adaptovaná na změnu
klimatu

19. Principy vize

Posílení ekologické stability a adaptace na klimatické změny

- Ochrana a obnova přírodních ekosystémů, podpora biodiverzity
- Zlepšení retenční schopnosti krajiny a prevence eroze
- Podpora zelené a modré infrastruktury (vodní toky, remízky, mokřady)

Regulace a koordinace rozvoje sídel

- Omezit nekontrolovanou suburbanizaci a rozvoj na úkor krajiny
- Integrovat novou výstavbu do struktury obcí s respektem k přírodnímu a historickému kontextu
- Podpora kvalitního veřejného prostoru a občanské vybavenosti v menších obcích
- Sdílení části agendy mezi obcemi, pro samosprávy malých obcí je náročné v současném uspořádání pokrýt všechny funkce a věnovat se zároveň rozvoji sídel a krajiny

Zlepšení propojení a dostupnosti regionu

- Podpora udržitelné mobility (cyklodoprava, pěší propojení, veřejná doprava)
- Výstavba nových mostů a přívozů přes Vltavu pro lepší spojení sídel
- Zvýšení prostupnosti krajiny pro rekreační a ekologické funkce

Podpora udržitelného hospodaření v krajině

- Zvýšení podílu ekologického zemědělství a agrolesnictví
- Nové pracovní pozice - zaměstnanost lidí v místě jejich bydliště díky alternativním způsobům hospodaření
- Ochrana kvalitní zemědělské půdy před neudržitelnou zástavbou
- Obnova tradiční krajinné mozaiky (aleje, sady, maloplošná pole)

Rozvoj rekreačního potenciálu regionu

- Vytvoření sítě rekreačních tras propojujících přírodní a kulturní lokality
- Vytvoření pobytových míst v krajině (vyhlídky, odpočinkové zóny)
- Podpora ekoturismu a komunitních projektů spojených s krajinou

Ochrana a posílení kulturní identity regionu

- Citlivá obnova historických a kulturních prvků krajiny
- Vytváření naučných tras a míst posilujících vztah obyvatel ke krajině
- Podpora komunitních aktivit spojených s péčí o krajinu
- Budování a údržba veřejných prostranství pro možnost pořádání komunitních akcí

20. Základní typy krajiny

Rozvoj regionu stojí na porozumění jeho krajinným charakteristikám a funkcím. Území lze rozdělit do dvou výrazně odlišných, ale navzájem provázaných krajinných celků – krajiny kaňonu Vltavy a krajiny úrodné tabule. Každý z těchto celků vyžaduje specifický přístup, který zohledňuje jak přírodní hodnoty, tak potřeby obyvatel a návštěvníků. Víze regionu vychází z pochopení dvou odlišných, ale propojených krajin – kaňonu Vltavy a úrodné tabule – z nichž každá vyžaduje odlišný přístup.

A| Krajina kaňonu Vltavy

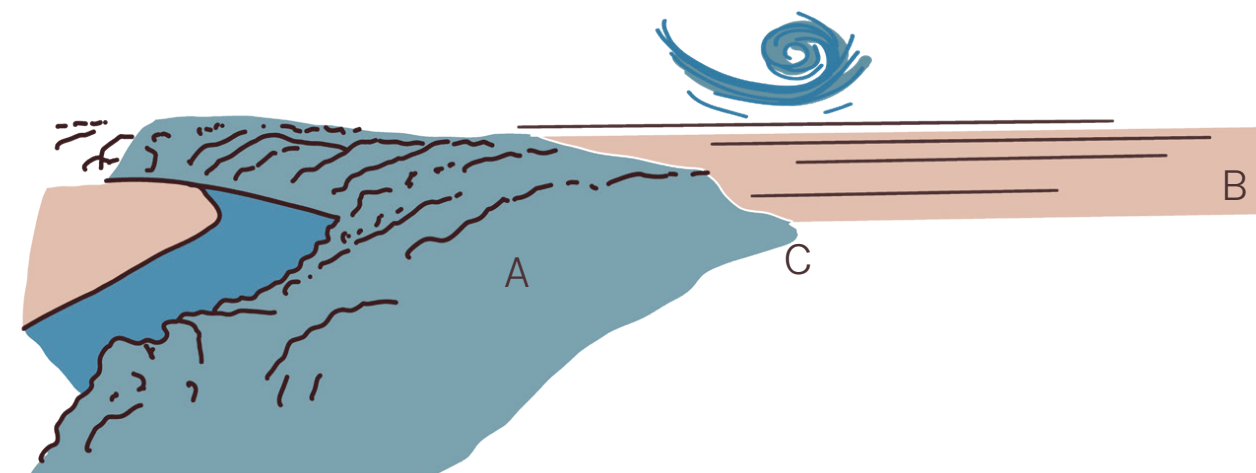
Dramatické údolí řeky Vltavy představuje mimořádně cenné území z hlediska přírodní i rekreační hodnoty. Klíčovými principy rozvoje jsou:

- **Ochrana funkce nivy** – zachování přirozené retenční schopnosti krajiny, obnova meandrujících koryt a přirozených vodních režimů přítoků Vltavy.
- **Zlepšení funkčnosti prvků ÚSES** – posílení ekologické stability skrze propojení biocenter a biokoridorů v rámci systému ekologické stability.
- **Zvýšení rekreačního potenciálu krajiny** – podpora udržitelného turismu, zpřístupnění břehů Vltavy, rozvoj pěších a cyklistických tras podél řeky v severojižním směru, zlepšení prostupnosti a obytnosti údolí.

B| Krajina úrodné tabule

Krajina nad údolím Vltavy je cenným zemědělským územím. Její rozvoj má vycházet z respektu k půdě a adaptace na klimatické změny:

- **Ochrana půdního fondu** – zabránění záborům kvalitní orné půdy, důraz na udržitelné zemědělství.
- **Podpora mimoprodukčních funkcí krajiny** – rozvoj krajiny jako prostoru pro život lidí i přírody, začlenění zelené infrastruktury do urbanizovaného prostředí.
- **Prostupnost krajiny** – zajištění přístupnosti území pro pohyb obyvatel i volně žijících živočichů, rozvoj cestní sítě a biokoridorů.
- **Posílení rekreačního potenciálu** – vytvoření nových příležitostí pro volnočasové aktivity obyvatel i návštěvníků, např. formou zelených pásů, sadů a interakčních ploch.
- **Zlepšení konektivity ÚSES** – systematická obnova krajinných struktur umožňujících migraci druhů i ekologickou stabilitu území.

„Rozhraní je územím, kde jedno přechází v druhé, tak vzniká třetí.“

- Jan Jehlík²¹

C| Rozhraní krajin

Rozhraní mezi strmými svahy kaňonu Vltavy a intenzivně obdělávanou ornou půdou tabule představuje citlivou zónu s řadou potenciálních konfliktů i příležitostí. Zvláštní pozornost si zaslouží:

- **Ochrana erozně ohrožených svahů**
Vzhledem ke značné sklonitosti terénu je zásadní, aby se neprováděla orba až k hraně svahů. Doporučuje se vymezit ochranné pásy trvalé vegetace, které sníží riziko vodní eroze a splachu půdy do kaňonu.
- **Stabilizace rozhraní sídla a zemědělské krajiny**
V místech, kde sídlo těsně přiléhá k orné půdě, je vhodné pracovat s přechodovou zónou zelené infrastruktury – například formou remízků, komunitních zahrad nebo sadů, které zvýší obytnou kvalitu, biodiverzitu a ekologickou stabilitu.
- **Podpora prostupnosti a krajinného vnímání**
V této zóně je vhodné vytvářet rekreačně a krajinářsky hodnotné linie – stezky, výhledová místa, naučné prvky – které propojí svět kaňonu se zemědělskou krajinou a sídlem.
- **Zachování vizuální integrity kaňonu**
Rozvoj stavební činnosti by měl respektovat reliéf a nepřekračovat horizonty, které tvoří rámec pro výhledy do kaňonu. Významná je i práce s krajinářským rámcem (aleje, meze), který odděluje sídlo od otevřené krajiny.

21. Koncepce

21.1. Koncepce infrastruktury, propojení bodů zájmu a okruhy

Rozvoj infrastruktury v území musí vycházet z respektu k přirozenému uspořádání krajiny, které určuje tok Vltavy a její hluboké údolí. Zásadní je zachování a rozvoj pěších a cyklistických tras, které kopírují dvě hlavní linie – **podél řeky a po hraně svahů nad kaňonem**. Tato dvojice tras tvoří páteř krajinné prostupnosti a propojuje obce, přírodní lokality i místa zájmu. Podporuje udržitelnou dopravu i každodenní rekreační využití bez nutnosti překonávat výrazná převýšení.

Zároveň je klíčové zlepšit **propojení mezi východním a západním břehem Vltavy**. Napojení na železnici vedenou po levém břehu otevře nové možnosti pro výlety i každodenní dojíždění do Prahy.

Výrazný vliv bude mít i plánovaný nový úsek Pražského okruhu, který zvýší automobilovou dostupnost. Tím však poroste tlak na výstavbu – proto je nezbytné včas nastavit limity růstu sídel a chránit úrodnou půdu. Nová infrastruktura musí být navržena tak, aby **nenarušovala krajinnou prostupnost** – ideálně vedená v úrovni terénu, s podchody nebo tunely, které umožní bezpečný pohyb lidí i migraci zvířat.

Na plošině mezi obcemi je potřeba dobudovat síť pěších a cyklistických tras, která využije rovinatý terén. Chybějící propojení, cyklopruhy a okruhy zlepší každodenní mobilitu obyvatel i kvalitu pobytu v krajině

21.2. Koncepce zastavitelného území

Očekávaný rozvoj související s lepší dopravní dostupností je třeba usměrnit do kompaktních celků navazujících na stávající zástavbu a infrastrukturu. Výstavba v údolí nebo na exponovaných svazích je nevhodná kvůli erozi i narušení krajinného rázu.

Zcela nepřipustné je plošné zastavování kvalitní černoze, například rozsáhlými logistickými areály, které nerespektují charakter krajiny ani její dlouhodobou hodnotu. Výstavbu je třeba směřovat do méně úrodných, krajinářsky méně exponovaných ploch, a vždy dbát na zachování prostupnosti krajiny a zapojení zelené infrastruktury.

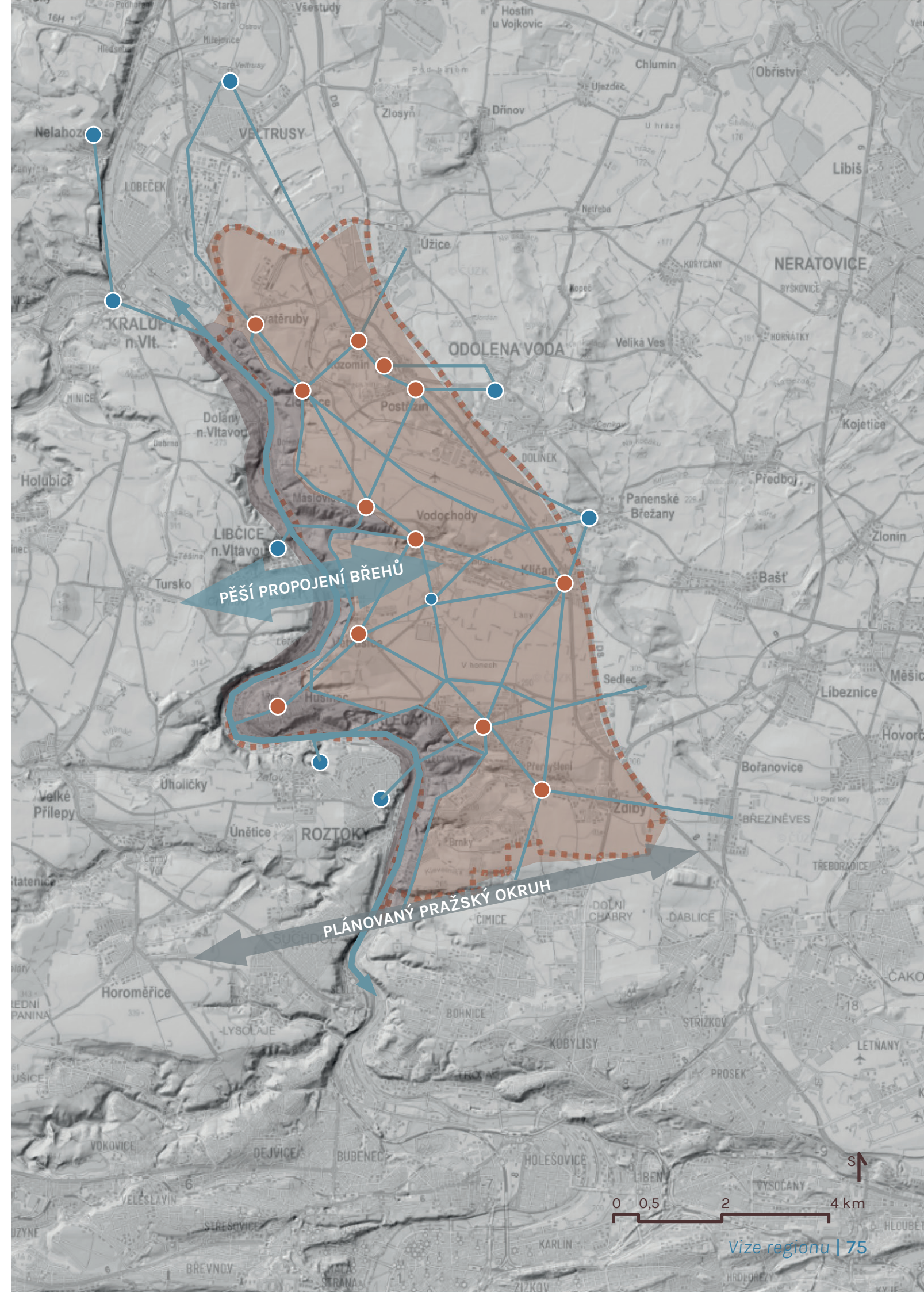
21.3. Koncepce zemědělské krajiny

Zemědělská krajina řešeného regionu je tvořena převážně vysoce úrodnými černoze, které představují nenahraditelný přírodní zdroj. Jejich ochrana před nekonceptní zástavbou a degradací je klíčovým předpokladem udržitelného rozvoje. Koncepce rozvoje krajiny proto směřuje nejen k zachování produkční funkce půdy, ale i k jejímu otevření člověku.

Cílem je zobytnění krajiny – návrat člověka do otevřeného prostoru prostřednictvím šetrných forem hospodaření, agroturistiky a podpory lokální ekonomiky. Alternativní způsoby hospodaření, které respektují půdní a ekologické limity, vytvářejí nejen pracovní příležitosti, ale i příležitost pro navazování vztahu obyvatel ke krajině a posilování její kulturní hodnoty.

► Obr. 65: Schéma vize, naznačení vazeb mezi sídli a významnými body zájmu, definování krajiny kaňonu Vltavy a krajiny úrodné tabule. Každá z typů krajiny vyžaduje individuální opatření pro budoucí rozvoj a využití svého potenciálu

- ▣ Hranice řešeného území (regionu)
- Body zájmu
- Hlavní trasy pro pěší a cyklisty
- Obce řešeného území

A detailed topographic map of a landscape, showing a winding river or stream on the left side, with various contour lines and elevation markers. The map is rendered in shades of blue and white, with the text area on the right being a solid light blue.

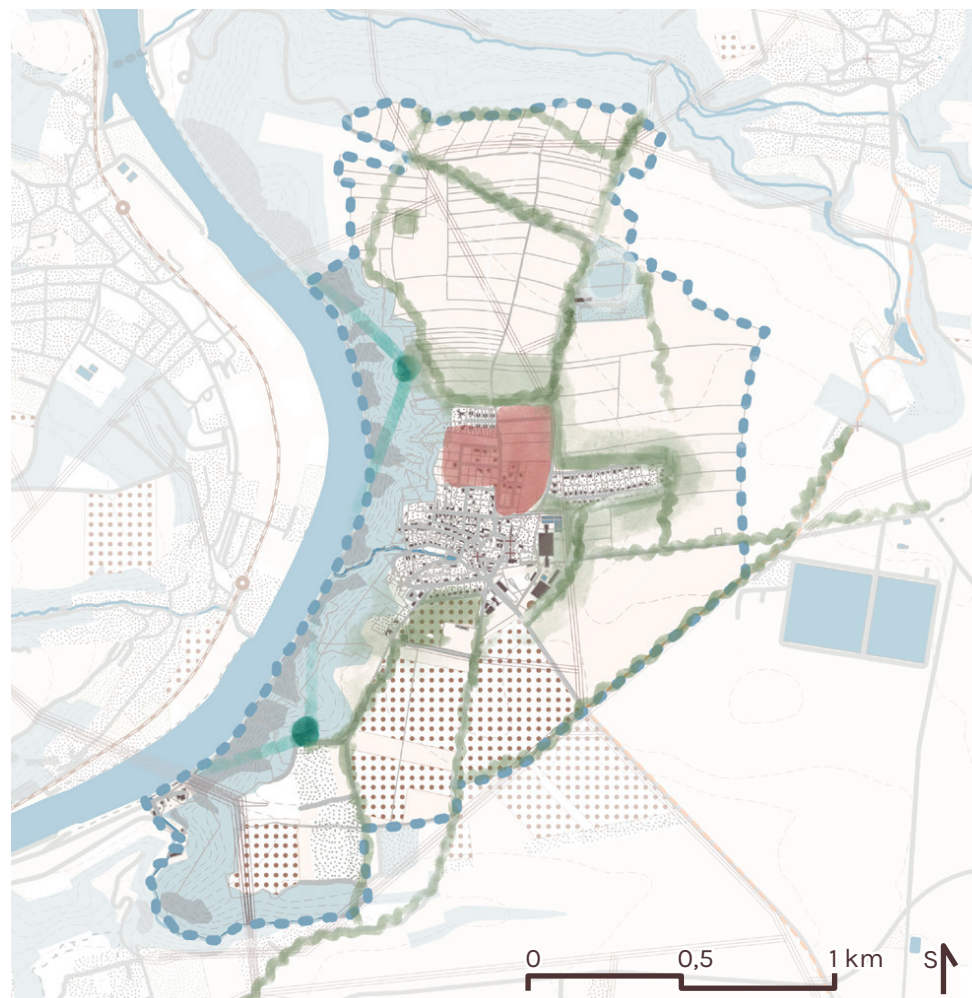
| KRAJINNÝ PLÁN VĚTRUŠIC

22. Koncept návrhu

Návrh se snaží řešit především problém prostupnosti, velké větrné eroze a absence vycházkových okruhů, aby mohli místní obyvatelé žít v krajině. Tyto problémy návrh řeší pomocí **rozčlenění zemědělských půdních celků na menší** po vzoru historického snímkování. Mezi těmi-to menšími celky vznikne prostor pro pěší propojení a **výsadbu remízků a větrolamů** v souladu s potenciální vegetací v lokalitě.

Navržená **cestní síť s remízky** pro pohodlný přesun umožní propojit i jednotlivé **body zájmu** v území (tzv. Palpost, zpřístupněné vyhlídky v NPR Větrušické rokle, křížky, nová menší rekreační místa). Návrh se snaží využít potenciál NPR jako bodu zájmu navrženým **zpřístupněním 2 vybraných vyhlídek**, které zároveň jasně definuje, kam může člověk vstoupit a jaká část je ponechána přírodě. Toto částečné zpřístupnění je i příležitostí edukovat o předmětu ochrany.

Z pohledu rozvoje zastavěné části území je navrženo **zapojení nové zástavby** do celkového urbanismu obce a harmonické **napojení zástavby na okolní krajinu**.

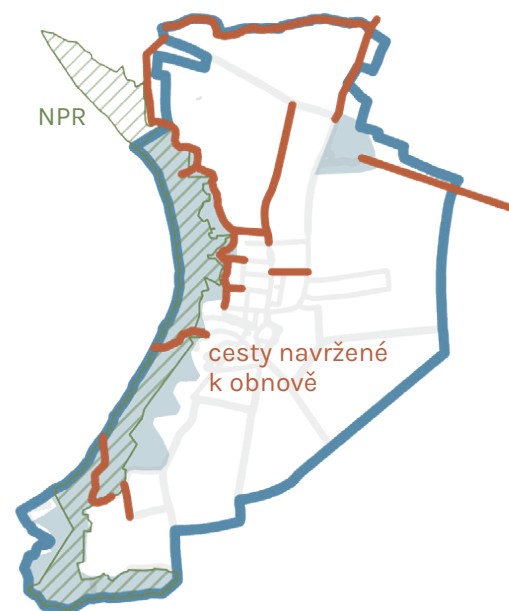
◀ Obr. 66: Konceptní schéma krajinného plánu Větrušic

23. Hlavní principy

1 Zpřístupnění krajiny prostřednictvím sítě pěších a cyklistických tras, které propojují obce, vyhlídky, přírodní zajímavosti a kulturní body zájmu.

3 Citlivé zpřístupnění NPR Větrušická rokle, které umožní vnímat její hodnoty a zároveň chrání před nadměrným zásahem.

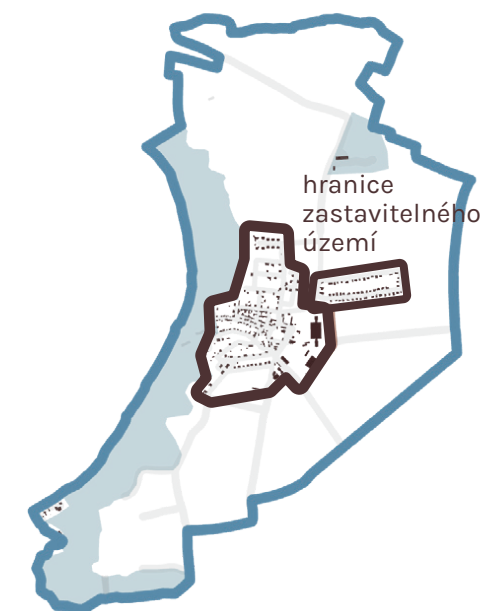

5 Adaptace na změnu klimatu – zadržování vody v krajině, vegetační pásy a podpora biodiverzity.

2 Obnova krajinné struktury – dělení velkých půdních bloků, výsadba remízů, větrolamů a zelených pásů podle historických vzorů.

4 Ochrana kvalitní zemědělské půdy a definování limitů nové výstavby v návaznosti na plánované zlepšení dopravní dostupnosti.

24. Specifikace principů

24.1. Zpřístupnění krajiny

24.1.1. Návrh pěších a cyklistických tras

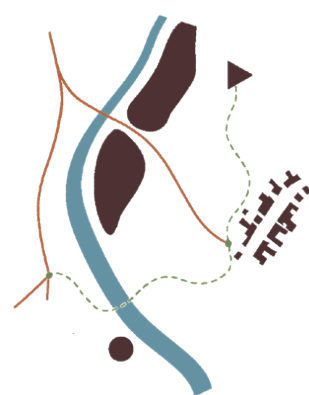
Nové pěší a cyklistické trasy v okolí Větrušic vycházejí z historicky existujících cest a respektují přirozené linie krajiny. Klíčovým prvkem je nová trasa vedoucí od ulice Skalní na sever, která je navržena po obecním pozemku. Dále jsou trasy vedeny podél rozhraní lesa a orné půdy, kde společně s navrženým vegetačním pásem vytvářejí plynulé a příjemné krajinné rozhraní. Významná je také cesta spojující místo zvané Palpost s obcí Drasty – její směr byl zvolen tak, aby navazoval na osu věže nové modlitebny bosých karmelitánek. Tato trasa navíc leží na pozemcích Vyšehradské kapituly, která podle sdělení jejího správce s obdobným využitím v budoucnu počítá. Další dvě cesty směřují z Větrušic nad skalami přímo k řece Vltavě, procházejíce skrze chráněné území NPR. S ohledem na vysoké využití cyklisty jsou navrženy cyklistické pruhy na stávajících úzkých silnicích z Větrušic do Klecan – opatření zlepší jejich bezpečnost. Všechny nové i stávající cesty budou doplněny stromořadími, která podpoří jak estetiku, tak mikroklimatické a ekologické funkce krajiny.

24.1.2. Propojení obce s okolní krajinou

Z navržených tras přirozeně vyplývá lepší propojení Větrušic s okolními obcemi – konkrétně s Máslovicemi, Vodochody, Drasty, Klecany a Řeží. Tyto cesty nejen podporují meziobecní pěší i cyklistickou mobilitu, ale zároveň posilují kontakt obyvatel s okolní krajinou. Propojení s trasou vedoucí podél Vltavy otevírá další možnosti volnočasového pohybu v atraktivním říčním prostředí a vytváří plynulé napojení na širší síť stezek v regionu.

24.1.3. Klíčové vyhlídkové body, místa k zastavení

Součástí návrhu zpřístupnění krajiny je vytvoření sítě promyšlených zastavení, která kombinují funkci odpočinkovou, výhledovou i edukační. Podél naučné stezky „Nad Větrušickými roklemi“ bude rozmístěno několik tematických zastavení, která nabídnou lavičky, infotabule a příležitost k tichému vnímání okolní přírody či poznávání kulturních a přírodních hodnot krajiny. Významným zastavením bude také místo u bývalého domku převozníka u Vltavy, kde se počítá s lavičkou a klidovým prostorem při řece. Celkově budou zpřístupněny tři klíčové vyhlídky na kaňon Vltavy, které nabídnou jedinečné pohledy do říčního údolí a stanou se atraktivními cíli pro návštěvníky i místní. Veškerý mobiliář je navržen v přírodním stylu s důrazem na jednoduchost, funkčnost a respekt k charakteru krajiny.

▲ Obr. 69: Schéma propojení bodů zájmu, vyhlídek, obcí

24.1.4. Zajištění orientace v krajině (značení, mapy)

Pro bezpečný a příjemný pohyb krajinou bude klíčové kvalitní značení a orientační systém. Naučná stezka bude vybavena přehlednými mapami a tematickými informačními panely, které návštěvníkům představí přírodní, historické a kulturní hodnoty daného místa. Pro lepší orientaci v širší krajině budou zřízeny tři rozcestníky – v sadu u cesty do Řeže (zastavení 2), u lesa směrem na Máslovice a Vodochody (zastavení 5), a u Palpostu směrem na Drasty (zastavení 6). Tyto rozcestníky poskytnou informace o směrech a vzdálenostech do sousedních obcí a posílí vnímání krajiny jako propojeného celku. Celkový systém značení bude navržen s ohledem na čitelnost, estetiku a nenarušování krajinného rázu.

24.1.5. Návrh naučné stezky: Nad Větrušickými roklemi

Součástí krajinářského návrhu je i naučná stezka „Nad Větrušickými roklemi“, která bude tvořena dvěma okruhy se středem v centru obce Větrušice. První okruh měří 3,2 km a je určen pro zhruba padesátiminutovou procházku, druhý má délku 5,6 km a nabízí přibližně hodinu a půl dlouhou trasu. Stezka kružně propojuje cenné části krajiny kolem obce a vrací se zpět do výchozího bodu. Tematicky kombinuje přírodní, historické, kulturní i duchovní prvky a nabízí tak hlubší prožitek krajiny. Zahrnuje vyhlídky, geologické a ekologické zajímavosti, historická místa i prvky pro odpočinek a hru. Logicky propojuje i okolní obce, čímž přispívá k lepší prostupnosti krajiny a rozvoji pěší infrastruktury. Stezka má edukativní i relaxační charakter a podporuje pozitivní vztah obyvatel ke krajině i vědomí místní identity.

Naučná stezka vede po horní plošině nad kaňonem Vltavy, kde využívá přirozeně rovinatý terén pro pohodlný a bezpečný pohyb návštěvníků. Zároveň tak nenarušuje národní přírodní rezervaci.

Okružní trasa, 7 zastavení, začátek a konec v centru obce.

◀ Obr. 70: Možné řešení informačních panelů a prvků orientačního systému v krajině²²

Jednotlivá zastavení

1. Zastavení – Větrušice: historie obce a šlechtění cukrové třtiny

Obsah panelu:

- První zmínky o obci
- Vývoj zemědělství, především pokusy se šlechtěním cukrové třtiny (historická kuriozita)

- Historické fotografie obce

Prvky: Informační tabule, mapa celé stezky, lavička

2. Zastavení – Vyšehradská kapitula, vztah s Kosoří

Obsah panelu:

- Historie církevních majetků a správy území
- Dokumenty dokazující vztah s Vyšehradem
- Možnost odbočky do Řeže

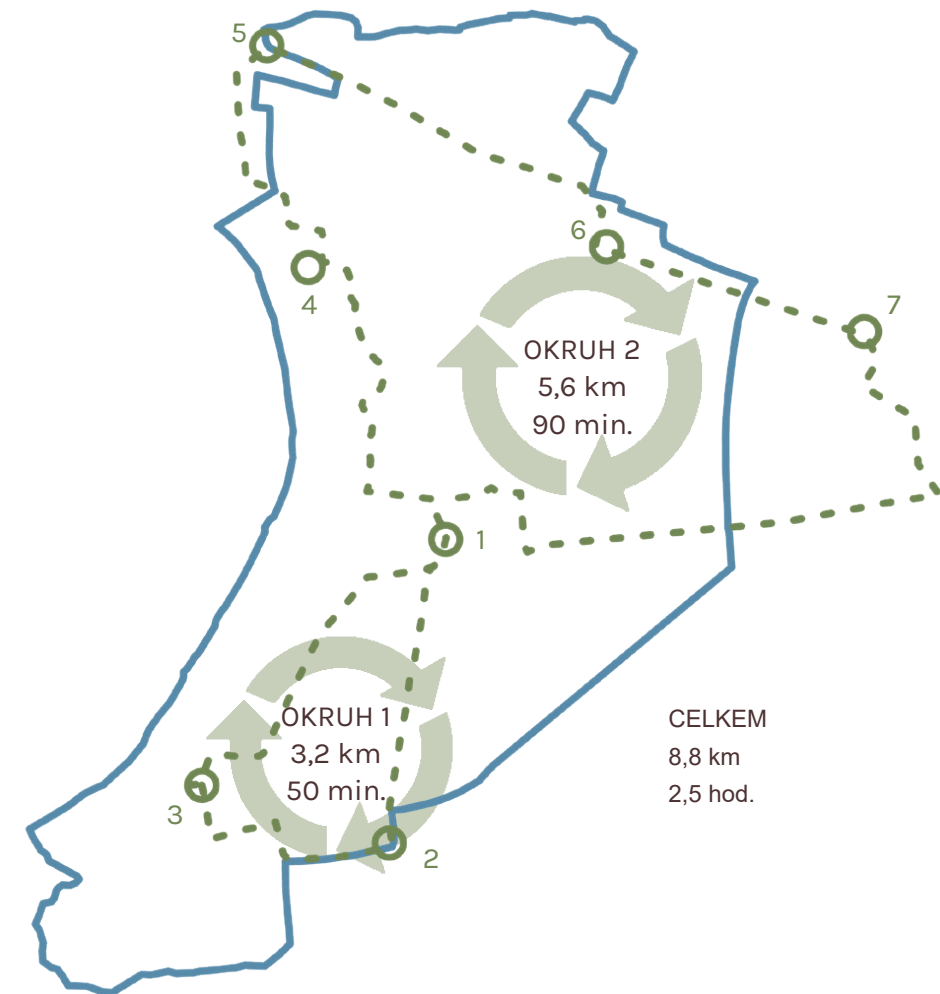
Prvky: Směrovník (Řež), lavička, piknikový stůl, stín

3. Zastavení – Větrušické rokly a Velký vrch

Obsah panelu:

- Geologie oblasti, významné horniny
- Jeskyně Drábovna – legenda? Funkce?
- Dolování kamene – techniky, použití
- Vyhlídka z Velkého vrchu

Prvky: Informační panel s geologickou mapou, bezpečný přístup k vyhlídce, možné lanové herní prvky pro děti

◀ Obr. 71: Schéma dílčích okruhů navržené NS Nad Větrušickými roklemi a rozvržení jednotlivých zastavení Celá NS měří 8,8 km a ujít by ji trvalo přibližně 2,5 hodiny

4. Zastavení – Vyhlídka na Libčice

Obsah panelu:

- Historické propojení obcí (trajekty, obchod, spolky)
- Příběhy z běžného života mezi břehy
- Fotografie historických Libčic

Prvky: Vyhlídková lavička, fotopoint

5. Zastavení – Máslovická stráň, včelařství

Obsah panelu:

- Popis přírodní památky – fauna, flóra, ochrana
- Včelařský ústav v Dole – historie, výzkum, současnost
- Odkaz na včelařství v regionu

Prvky: Rozcestník na Máslovice a Vodochody, „včelí hotel“, hmyzí naučný prvek

6. Zastavení – Palpost a militární krajina

Obsah panelu:

- Historie vojenského postavení
- Význam obranné linie, krajinný zásah
- Proměna v klidovou zónu

Prvky: Piknikový stůl, přírodní herní prvky (např. bunkr na hraní), směrovky na Drasty a Vodochody

7. Zastavení – Drasty a karmelitky

Obsah panelu:

- Dějiny Drast
- Nový klášter Bosých karmelitek – kdo jsou, proč přišli, jejich poslání
- Spiritualita místa

Prvky: Tichá zóna, dřevěná lavička, citát z karmelitánské literatury

Zpět do centra (zastavení 1)

Možnost zakončení v centru s mapou, občerstvením, QR kódem ke stažení brožury nebo aplikace.

◀ Obr. 72: Vizualizace možných podob zastavení naučné stezky, generováno pomocí OpenAI

24.2.Obnova krajinné struktury

Základem návrhu je komplexní obnova krajinné struktury, která byla v minulosti narušena rozsáhlou ornou monokulturou a necitlivými zásahy. Cílem je znovu vytvořit mozaikovitou krajinu s vyšší biodiverzitou, lepším zadržováním vody a větší ekologickou stabilitou. Obnova se zaměřuje na navrácení přirozených liniových a bodových krajinných prvků, které nejen zvyšují estetickou hodnotu území, ale především podporují ekologické procesy, mikroklima a zdraví půdy. Změna prostorové struktury krajiny zároveň přispívá k lepší čitelnosti a identitě místa.

24.2.1. Návrh remízků, mezí, větrolamů a travnatých pásů

Remízky, meze, větrolamy a travnaté pásy jsou klíčové prvky navržené pro oživení zemědělské krajiny a zajištění ekologických i mikroklimatických funkcí. Remízky poskytují útočiště pro živočichy, meze a travnaté pásy slouží jako spojnice mezi nimi a zároveň zadržují vodu v krajině. Větrolamy z listnatých dřevin zajišťují ochranu proti větrné erozi, částečně stíní přilehlá pole a zpomalují odtok vody.

24.2.2. Začlenění do ÚSES a posílení biokoridorů

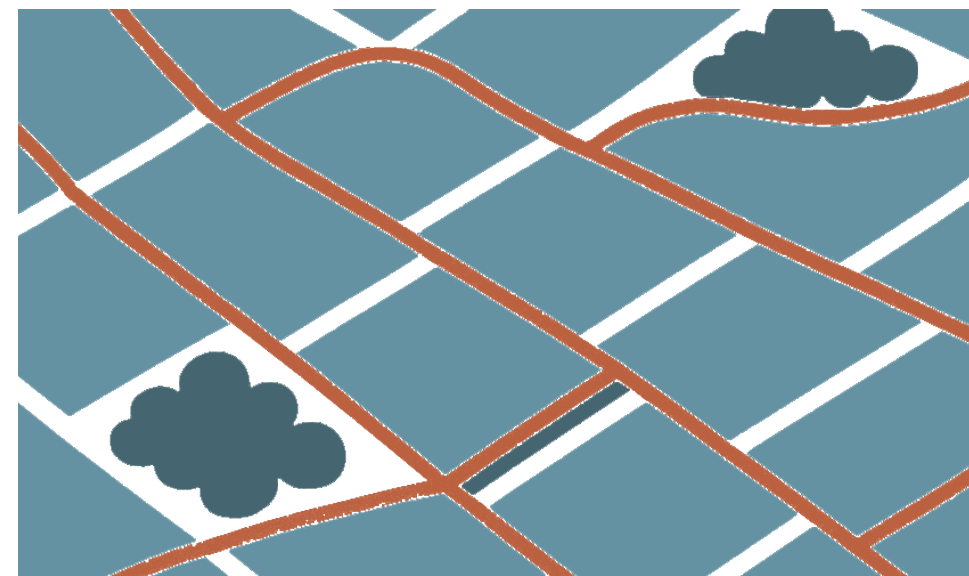
Na území Větrušic nejsou v platném územním plánu vymezeny žádné lokální prvky ÚSES (biokoridory ani biocentra). Přesto má toto území vysoký ekologický význam díky přítomnosti nadregionálního biocentra, které sleduje údolí Vltavy a zasahuje až na území Prahy. Navrhovaná opatření – zejména výsadby remízků, větrolamů, stromořadí a obnova ekologicky cenných linií podél polních cest – směřují k posílení funkční provázanosti krajiny a k rozšíření působnosti tohoto biocentra směrem do vnitrozemí. Návrh tak přispívá k obnově ekologické stability krajiny i bez formální návaznosti na stávající lokální ÚSES, a pomáhá vytvořit podmínky pro dlouhodobou udržitelnost přírodních procesů a prostupnost krajiny pro volně žijící druhy.

24.2.3. Obnova krajinných dominant

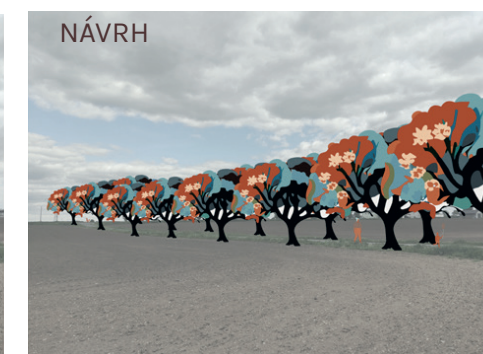
Solitérní stromy, stromořadí a další krajinné dominanty byly v minulosti nositeli identity a orientace v krajině. V návrhu je kladen důraz na jejich obnovu a doplnění, zejména v místech historických alejí, podél cest či na významných krajinných bodech. Výsadba výrazných solitérních stromů (např. dub, lípa) bude probíhat tam, kde mohou navázat na historickou krajinnou strukturu a podpořit prostorové členění krajiny.

24.2.4. Obnova polních cest jako ekologických pásů

Obnovené polní cesty nejsou vnímány pouze jako dopravní trasy, ale jako důležité ekologické linie. V návrhu jsou lemovány travnatými pásy, stromořadími nebo pásy keřů, čímž získávají funkci biokoridoru a přispívají k větší prostupnosti krajiny pro drobnou faunu. Obnovené cesty zároveň napomáhají zadržování vody v krajině a slouží jako přirozené linie pro zpomalení eroze. Zvláštní pozornost je věnována polním cestám vedoucím z Větrušic do Klecan, kde je navrženo oboustranné stromořadí – to nejen zvyšuje ekologickou hodnotu těchto tras, ale přispívá i k jejich stínění, orientačnímu významu a celkové krajinářské kvalitě. Tyto ekologicky hodnotné linie mají potenciál propojit rekreační trasy pro pěší a cyklisty.

◀ Obr. 75: Schéma dělení půdních celků

◀ Obr. 74: Navržené stromořadí s travnatým pásem při polní cestě k ulici Skalní

◀ Obr. 76: Navržené zastavení v sadu, rozcestník na Řež

◀ Obr. 73: Vizualizace možných podoby rozhraní cesty využívající pěšími v rezidenční oblasti a orné půdy, generováno pomocí OpenAI

24.3.Citlivé zpřístupnění NPR Větrušické rokle

Lesní porost na katastrálním území Větrušic je chráněn jako Národní přírodní rezervace (NPR) Větrušické rokle. Ačkoliv se jedná o území s mimořádnou přírodní hodnotou, pro místní obyvatele i návštěvníky dosud nepřináší prakticky žádnou rekreační hodnotu. Naopak působí jako bariéra, kterou nelze legálně a bezpečně překonat. Návrh tedy počítá s citlivým zpřístupněním části území pomocí nově vedených, značených tras. Jejich trasa byla volena tak, aby nenarušila předměty ochrany a zároveň otevřela území veřejnosti formou šetrné edukace a zážitku. Vychází z historických průchodů – především z trasy k bývalému přívozu – a navrhuje také napojení dvou nových vyhlídek, které se stanou přirozenými body zájmu.

24.3.1. Návrh přístupových tras a výhledových míst

Navržené přístupové trasy procházejí méně citlivými částmi rezervace, mimo skalní stupně a stepní společenstva. Využívají původní průchodnost terénem, zejména bývalou cestu k Vltavě, která je dnes zarostlá a neudržovaná. Doplnkově jsou navržena dvě výhledová místa, umístěná na okrajích území s výhledem do Vltavského kaňonu. Vyhlídky jsou navrženy jako jednoduchá zastavení bez zásadního zásahu do terénu, doplněná lavičkou a případně zábradlím, a budou přístupná pouze po značených trasách.

24.3.2. Omezení vstupu do nejcitlivějších částí

Při návrhu tras je respektováno omezení vstupu do klíčových chráněných stanovišť. Jedná se zejména o skalní stěny, sutě, stepní společenstva a místa výskytu chráněných druhů. Tato území zůstávají zcela mimo navržené trasy, nebo jsou v návrhu opatřena značením, které návštěvníky informuje o zákazu vstupu mimo vyznačenou cestu. Vstup mimo stezky bude dále zamezen přirozenými bariérami (křoviny, dřevěné ohradky, informační prvky).

24.3.3. Informační panely, edukace návštěvníků

V rámci tras jsou navrženy jednoduché, decentní informační panely, které návštěvníky seznámí s výjimečnou přírodní hodnotou území. Obsah panelů bude zaměřen na ekologii, geologii, ochranu druhů i kulturně-historické souvislosti lokality. Hlavním cílem je nabídnout hlubší pochopení významu rezervace a podpořit šetrný vztah návštěvníků ke krajině. Panely budou umístěny u vstupů do NPR, u vyhlídek a v místě napojení na cestu k přívozu.

24.3.4. Řešení proti erozi

S ohledem na erozní ohroženost území a strmý terén jsou na vybraných úsecích navrženy dřevěné prvky, které povedou pohyb návštěvníků jasně vymezeným koridorem. Jedná se především o dřevěné chodníčky, nízké lávky a jednoduché schodiště na prudších svazích. Tyto prvky minimalizují poškození vegetace, zamezí vyšlapávání nových stezek a zároveň zvýší bezpečnost pohybu v terénu. Konstrukce budou z přírodních materiálů a s minimálním vizuálním dopadem.

Obr. 78: Koniklecová vyhlídka, 2021

Obr. 79: Kniklecová vyhlídka, 2021

Obr. 77: Vyhlídka Velký Vrch, 2021

Navržené trasy skrze NPR

M 1:5000

Obr. 81: Propojení se zpřístupněnou vyhlídkou I (U Tří sloupů)

Obr. 82: propojení se zpřístupněnou vyhlídkou II (Koniklecová vyhlídka)

Obr. 80: propojení s bývalým přívozem navrženým k obnově

pseudokrasová jeskyně Drábovna

Velký vrch

Obr. 83: Navržená trasa od Vltavy okolo jeskyně Drábovny k Velkému vrchu a sadům

24.4.Ochrana kvalitní zemědělské půdy

Území Větrušic zahrnuje cenné zemědělské plochy s výskytem černo-
zemí, které patří mezi nejúrodnější půdní typy v Česku. Tyto plochy jsou
však současně ohroženy erozí, především v místech s nevhodnou orien-
tací svahů a v blízkosti volné krajiny. Ochrana této půdy je klíčová nejen
z hlediska produkční schopnosti, ale i pro udržení ekologické stability
území.

24.4.1. Lokalizace nejúrodnějších ploch

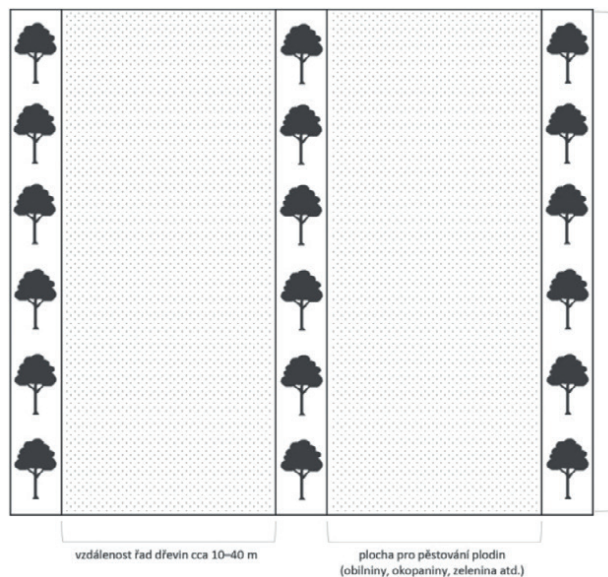
Nejúrodnější černozemní půdy se nacházejí v centrální a severozá-
padní části katastru, zejména v okolí rozhraní mezi ornou půdou a lesní-
mi porosty. Právě tyto oblasti čelí zvýšenému riziku větrné i vodní eroze,
a proto jsou v návrhu věnovány zvláštní pozornost.

24.4.2. Návrh způsobu hospodaření: agrolesnictví, pásové obdělávání

V severozápadní části katastru, v blízkosti lesa a roklí, je navržen
agrolesnický systém (silvoorebný), který kombinuje pěstování plodin
se stromovou výsadbou. Stromové pásy (např. ořešák, mandloň, dřín,
slivoň) se střídají s pásy orné půdy, což vytváří příznivé mikroklima,
chrání půdu před větrem a podporuje biologickou rozmanitost. Tento typ
hospodaření je zvláště vhodný na černozemích ohrožených větrem, proto-
že přispívá k regeneraci půdní struktury a zachování úrodnosti. Pásové
obdělávání (strip cropping) navíc usnadňuje mechanizaci a umožňuje
flexibilní využití ploch podle aktuálních potřeb.

24.4.3. Protierozní opatření – větrolamy, okraje polí

Erozně ohrožené plochy jsou řešeny návrhem větrolamů a remízů,
které jsou vedeny kolmo na převládající směr větru a přerušují dlouhé
odkryté tahy orné půdy. Okraje polí budou doplněny travnatými pásy
a mezemi, které zadržují vodu, podporují infiltrační schopnost půdy
a slouží jako ekologické refugium pro drobnou faunu. Vegetační prvky
nejen omezují ztrátu ornice, ale také vytvářejí krajinářsky hodnotné čle-
nění zemědělské krajiny. Stromy je nutné sázet s ohledem na orientaci
větru – větrolamy fungují nejlépe kolmo na převládající směr větru.

◀ Obr. 84: Schéma
silvoorebného agro-
lesnického systému
- liniová výsadba
dřevin na orné půdě,
zdroj: brožura Stromy
v zemědělství, Edice
Strategie AV21, 2022

24.4.4. Možnosti pro biozemědělství nebo komunitní pacht

Na vybraných plochách s nižším zatížením intenzivní produkcí je
možné uvažovat o přechodu k ekologickému (bio) hospodaření nebo
o zavedení komunitního pachtu, který umožní zapojení místních oby-
vatel do udržitelného využívání půdy. Tento model posiluje místní
soběstačnost, vztah obyvatel ke krajině a může přispět i ke krajinářské
obnově prostřednictvím drobných pěstebních ploch, ovocných stromo-
řadí nebo společných komunitních zahrad.

24.5.Adaptace na změnu klimatu

Krajinový plán Větrušic reflektuje potřebu přizpůsobit území mění-
cím se klimatickým podmínkám, zejména zvýšené teplotě, extrémním
výkyvům počasí, suchu a erozním jevům. Navržená opatření mají za cíl
zvýšit odolnost krajiny, zadržet vodu v území, ochránit půdu a posílit
biodiverzitu.

Hlavní adaptační principy zahrnují:

- Zadržování vody v krajině

Zaváděním travnatých pásů, mezí a remízků dochází ke zpomalení
odtoku srážkové vody, podpoře vsakování a snížení rizika povrchového
odtoku. Výsadba dřevin zvyšuje schopnost půdy zadržet vodu a stabili-
zuje mikroklima.

- Ochrana půdy před erozí

Zavedení pásového obdělávání, větrolamů a agrolesnických systémů
chrání černozemě před větrnou i vodní erozí, které jsou s narůstajícími
extrémy počasí stále častější.

- Zvýšení odolnosti zemědělské krajiny

Návrh silvoorebného (agrolesnického) systému umožňuje kombinovat
produkci potravin s dlouhodobou udržitelností, biologickou obnovou
půdy a stabilizací mikroklimatu.

- Posílení ekologické stability

Obnova krajinné mozaiky (stromořadí, solitéry, křovinaté pásy, přechody
mezi lesem a polem) posiluje přirozené vazby v krajině a zajišťuje život-
ní podmínky pro široké spektrum druhů, včetně opylovačů a ptáků.

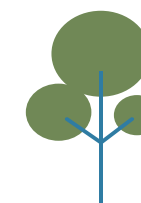
- Zpřístupnění krajiny bez ekologické újmy

Navržené trasy jsou vedeny tak, aby nenarušovaly cenné biotopy (zejmé-
na v NPR), ale zároveň umožnily šetrný pohyb veřejnosti a rekreaci bez
poškození citlivých částí území.

- Vzdělávání a osvěta

Edukační prvky naučné stezky informují veřejnost o přírodních proce-
sech, změně klimatu i o opatřeních, která mohou jednotlivci či obce
přijímat ke zlepšení stavu krajiny.

Celkový přístup staví na principu přírodě blízkých řešení a podporuje
ekologickou, sociální i produkční funkci krajiny. Cílem je krajina, která
je adaptabilní, udržitelná a zdravá pro současné i budoucí generace.

25. Voda v krajině

Území Větrušic se potýká s několika zásadními problémy souvisejícími s vodním režimem. Mezi hlavní patří rychlý povrchový odtok, dlouhá období sucha, nedostatečné vsakování srážek, a s tím související eroze půdy, zejména na svažitých plochách a v okolí zemědělsky využívaných pozemků. Krajina je na mnoha místech hydrologicky nestabilní – voda po dešti rychle odtéká bez možnosti zasakování, aniž by přispěla k doplnění podzemních zásob nebo podpořila místní ekosystémy.

Návrh opatření ke zlepšení vodního režimu

Na základě hydrologických analýz a identifikovaných odtokových linií byly navrženy cílené retenční a vsakovací prvky, které pomohou zadržet vodu přímo v místě dopadu srážek, snížit erozi a obnovit přirozený vodní cyklus:

- Retenční pásy a travnaté lemy na okrajích polí zpomalí odtok vody, podpoří vsak a zároveň slouží jako ekologická rozhraní.
- Drobné tůně a zasakovací pásy v nižších partiích území slouží jako biotopy i mikroretence.
- Revitalizace příkopů a zasakovacích struh umožní přirozené vedení srážkové vody do krajiny místo do kanalizace.
- Práce s okraji drobných rokliček a toků zahrnuje stabilizaci břehů, výsadbu doprovodné vegetace a vytvoření drobných prahů pro zpomalení vody.

Ve výkresu odtokových linií a návrhu hospodaření s vodami jsou patrné nejvíce zatěžované trasy povrchového odtoku – návrhy byly cíleně situovány tak, aby na tyto trasy reagovaly.

◀ Obr. 85: Navržený lem lesa - přechod mezi lesem a ornou půdou

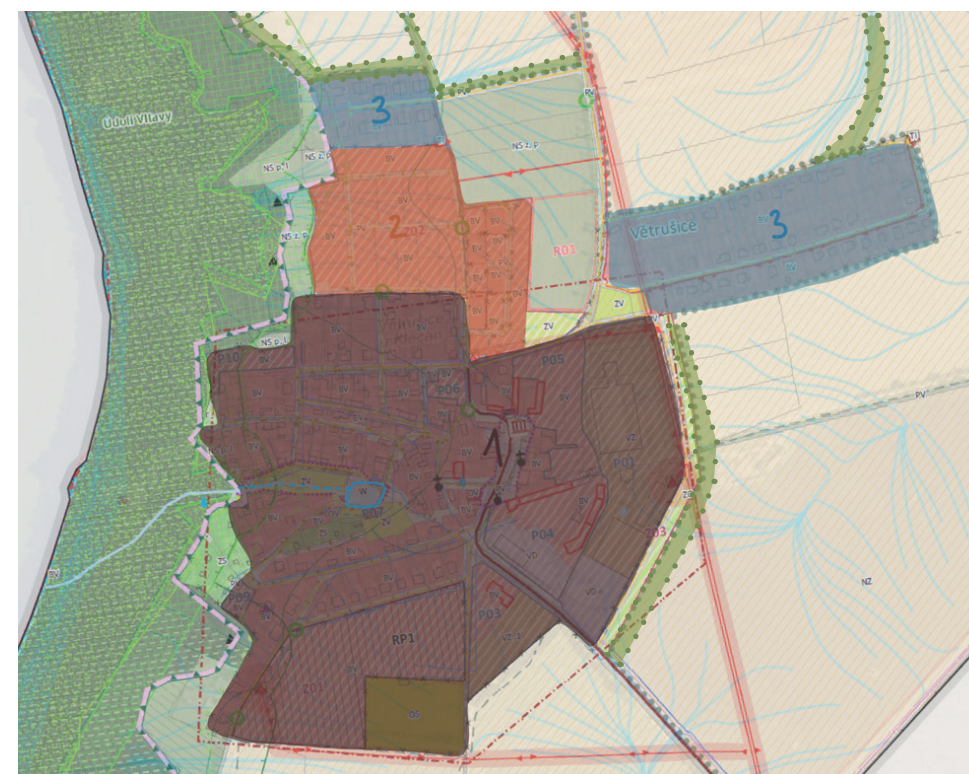
Zóny různého řešení nakládání s dešťovou vodou

1 Historická zástavba s dešťovou kanalizací

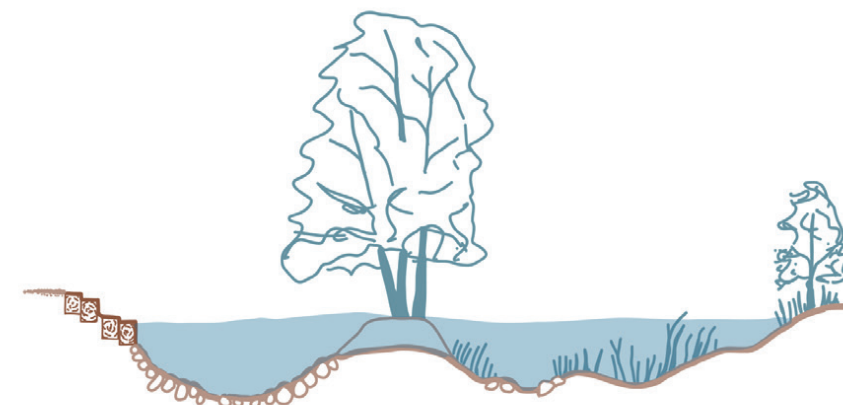
2 Nově budovaná zástavba

3 Ulice Východní a Skalní

- bylo by vhodné i do tohoto území zavést dešťovou kanalizaci pro zajištění přívalových dešťů, zelené pásy na rozhraní zástavby, komunikace a pole využít k vsaku dešťové vody z komunikací

◀ Obr. 86: Vymezení zón dle nakládání s dešťovou vodou, zaznačené retenční pásy (zeleně)

◀ Obr. 87: Schéma úpravy potoka - revitalizace koryta do přírodě blízké podoby

25.1. Zelená osa Větrušic – revitalizace údolí v centru obce

Zásadním krajinářským a komunitním prvkem je návrh tzv. **Zelené osy Větrušic**, která reaguje na současný stav zanedbaného údolí v centrální části obce. Územím prochází zarostlý potůček a nachází se zde požární nádrž, která je ve špatném stavu – betonové koryto a znečištěná voda negují její estetický i ekologický potenciál.

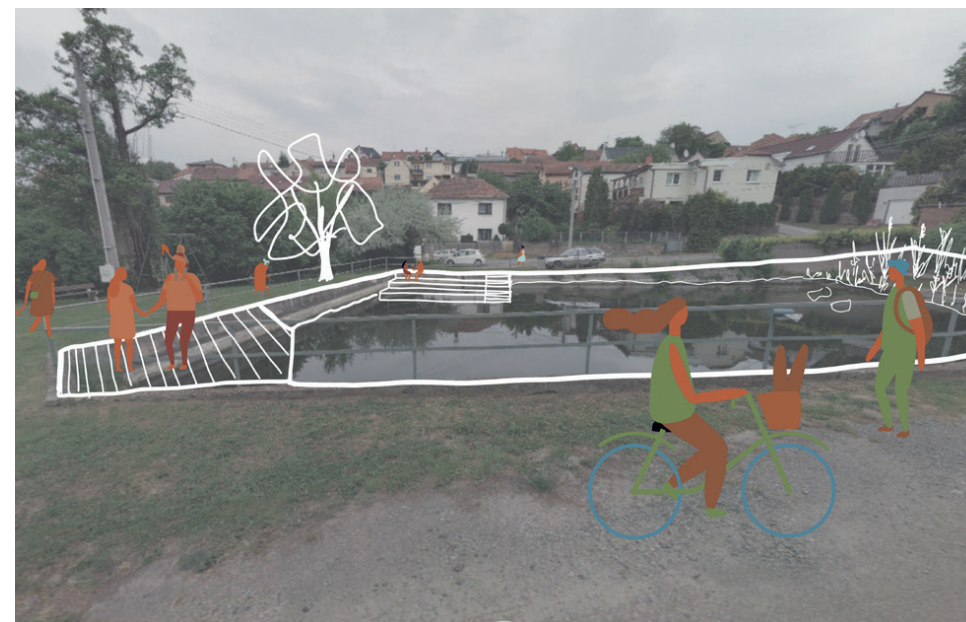
Navrhují toto území transformovat na živé zelené centrum obce:

- Revitalizace potoka zahrnuje jeho zmeandrování a přiblížení veřejnosti pomocí přírodě blízkých zásahů – schůdků, šlapáků a terénního modelování. Potok tak bude fungovat jako vizuální i ekologická osa, přístupná a atraktivní pro veřejnost.
- Obnova požární nádrže zahrnuje opravu hráze, doplnění mola a posezových schodů, čímž se prostor zobytní a získá rekreační funkci.
- Vytvoření litorálního pásma s vodními a pobřežními rostlinami zlepší kvalitu vody, zvýší biodiverzitu a z nádrže vytvoří ekologicky hodnotný vodní prvek.
- Zastřešené pódium nebo altán doplňuje prostor o komunitní rozměr – umožní konání susedských akcí, koncertů či vzdělávacích programů.

Tento pás zeleně, v kombinaci s vodními prvky, edukací a rekreační funkcí, představuje moderní formu klimaticky odolného veřejného prostoru, který propojuje ekologii, estetiku a komunitní život.

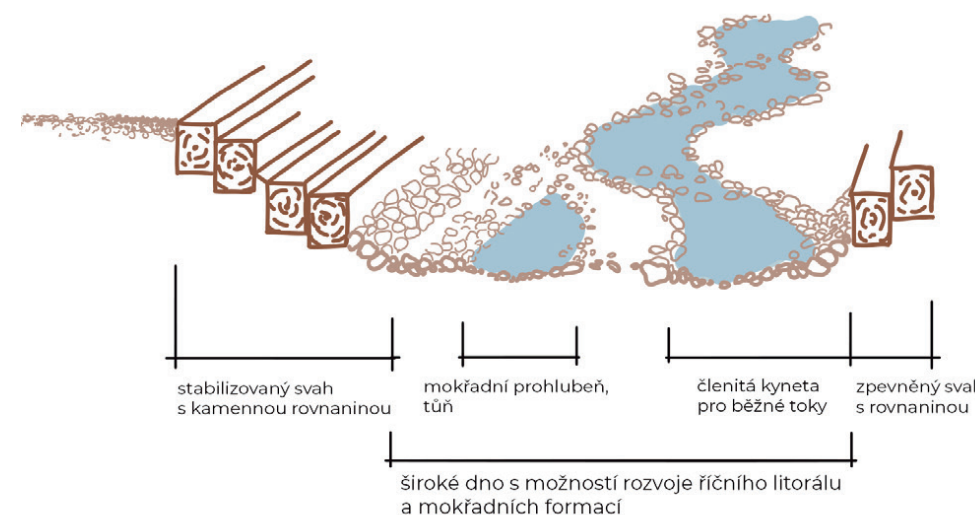
◀ Obr. 88: Lokalizace řešeného území v rámci obce, M 1:5000

◀ Obr. 89: Požární nádrž Větrušice - návrh, autorská vizualizace možných zásahů - litorální pásmo, posezové schody a molo

◀ Obr. 91: Schéma obytného centra obce, vytvořeno pomocí OpenAI

◀ Obr. 90: Řez navrženým korytem s přístupovými schody

26. Celkové krajinné řešení

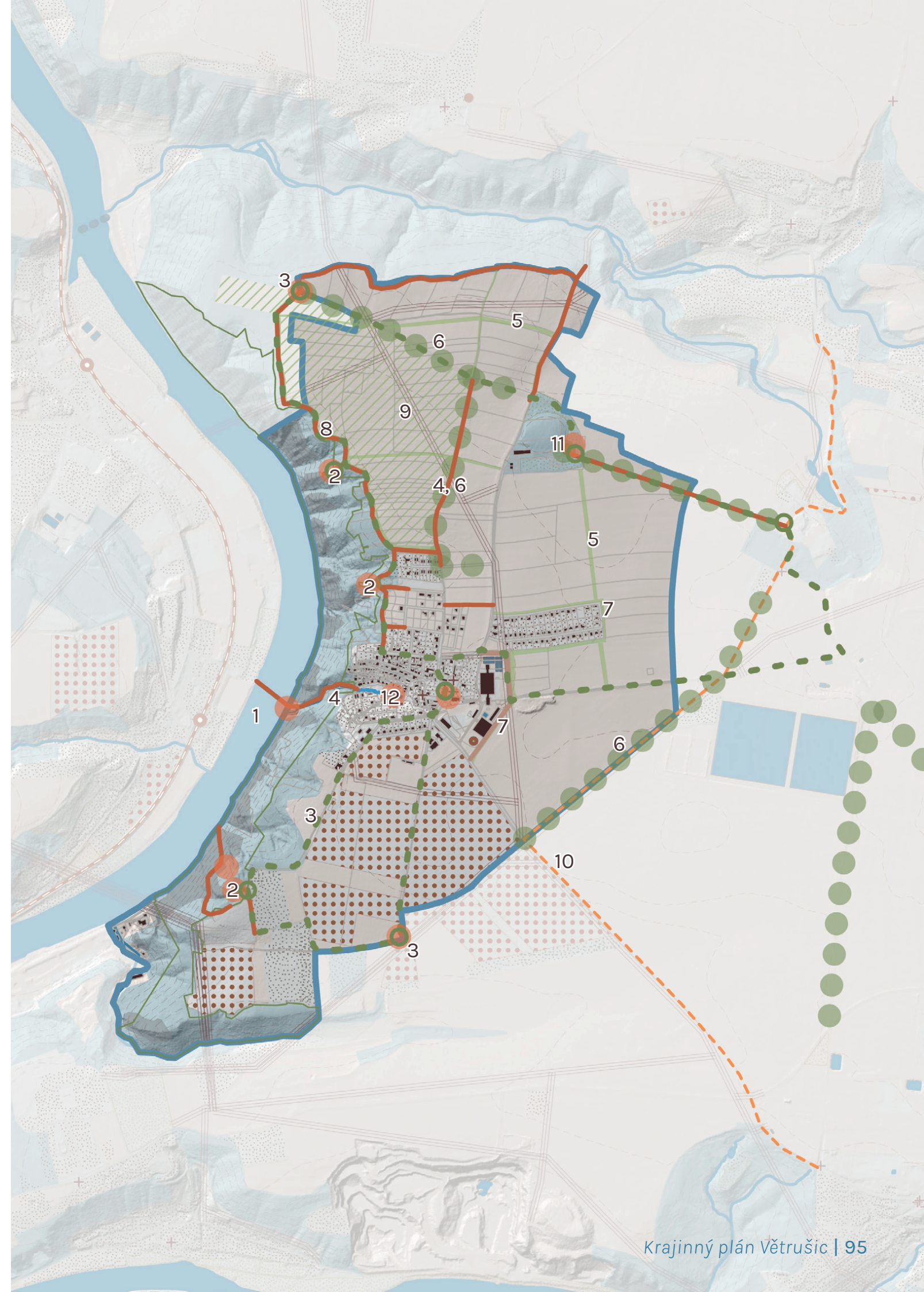
Celková situace krajinného plánu Větrušic představuje komplexní přístup k oživení a zpřístupnění území v kontextu širších vazeb na okolí. Návrh posiluje spojení s Libčicemi nad Vltavou pomocí lávky či obnoveného přívozu a vytváří síť krajinářsky citlivě vedených tras, které slouží místním obyvatelům i návštěvníkům – pěším, cyklistům i rekreačním uživatelům. Důraz je kladen na orientaci v území prostřednictvím naučné stezky a informačního systému, který zároveň podporuje edukaci a hlubší vnímání krajinného prostoru. Celková skladba plánu zahrnuje obnovu cestní sítě, založení nových vyhlídek, doplnění vegetačních struktur včetně stromořadí a pásů podporujících biodiverzitu a ochranu půdy. Pozornost je věnována harmonickému zapojení nové zástavby do krajiny a tvorbě přechodových zón – například zatravněného rozhraní mezi ornou půdou a lesnatým kaňonem. Součástí návrhu je také revitalizace údolí Větrušického potoka a rybníku a podpora udržitelných forem hospodaření jako je agrolesnictví.

Jednotlivé vrstvy a zásahy budou podrobněji rozpracovány na následujících stranách.

Legenda:

- zastavení NS
- navržené body zájmu
- navržená NS Větrušice
- navržená silnice s pěším koridorem
- navržené pěší cesty
- úprava koryta potoka
- navržené vegetační prvky v krajině, remízky
- navržená stromořadí
- agrolesnictví
- obec Větrušice (k.ú.)
- železniční stanice
- křížky, sochy
- elektrické vedení
- ŽelezničníTrat
- navržené cyklopruhy
- cesta
- přívoz
- lávka
- hranice parcel
- Vrstevnice po 5 m
- věžový vodojem
- budovy
- ovocný sad
- zahrada
- ostatní trvalá kultura
- pozemní nádrž
- vodní plocha
- vodní tok
- orná půda
- skalní útvary
- trvalý travní porost
- Les
- NPR

- 1 Propojení s Libčicemi pomocí lávky nebo obnovou přívozu
- 2 Vyhlídková místa
- 3 Naučná stezka Větrušice a orientační systém
- 4 Obnovené cesty
- 5 Vegetační pásy, členění zemědělských celků
- 6 Nová stromořadí
- 7 Zapojení zástavby do krajiny
- 8 Zatravněné rozhraní zalesněného kaňonu a orné půdy
- 9 Agrolesnictví, udržitelné způsoby hospodaření
- 10 Přidání jízdního pruhu pro cyklisty
- 11 Palpost - bod zájmu napojený na okruhy cestní sítě
- 12 Revitalizace údolí větrušického potoka a rybníku

A detailed topographic map of a mountainous region, rendered in various shades of blue. The map features intricate contour lines that define the terrain's elevation and valleys. A prominent river or stream is visible on the left side, winding through the landscape. The overall style is technical and precise, typical of a cartographic representation.

| ZÁVĚR

27. Závěr

27.1. Shrnutí výsledků práce

Cílem této diplomové práce bylo zpracování krajinného plánu pro katastrální území obce Větrušice, který by reagoval na současné výzvy spojené s rozvojem příměstských oblastí, ztrátou ekologické stability a omezenou prostupností krajiny. Na základě důkladné analytické části a participativního přístupu zahrnujícího konzultace s místními obyvateli, byl vytvořen návrh obsahující konkrétní opatření, která propojují zájmy obyvatel s ochranou a obnovou přírodního prostředí.

Návrh se zaměřil zejména na posílení zelené infrastruktury prostřednictvím výsadby remízků a větrolamů, zlepšení pěší prostupnosti území formou značených okruhů a zpřístupnění vybraných částí chráněného území bez narušení jeho ekologické hodnoty. Důležitým aspektem bylo rovněž začlenění nové zástavby do krajinného rámce a zvýšení rekreační a estetické hodnoty území. Součástí návrhu byla i opatření podporující adaptaci krajiny na klimatickou změnu – zejména zadržování vody, snižování větrné eroze a posilování ÚSES.

27.2. Přínos pro obec a region

Navržený krajinný plán představuje významný přínos jak pro samotnou obec Větrušice, tak pro širší region. Přispívá ke zvýšení kvality života obyvatel díky zlepšení rekreačních možností, zajištění větší dostupnosti krajiny a celkovému estetickému zhodnocení prostředí. Zároveň napomáhá ochraně přírodních a krajinných hodnot, čímž podporuje biodiverzitu a stabilitu ekosystémů v příměstské krajině.

Pro region má plán strategický význam také v kontextu udržitelného územního rozvoje. Nabízí konkrétní nástroje, jak sladit tlak na výstavbu s ochranou přírody a ekologickou stabilitou, což může sloužit jako model i pro další příměstské obce čelící podobným problémům. Posilování modrozelené infrastruktury má rovněž pozitivní dopad na mikroklima a retenci vody, což je důležité nejen z hlediska obce, ale i širšího území dolního Povltaví.

27.3. Možnosti dalšího rozvoje tématu

Téma krajinného plánování v příměstském prostoru skýtá řadu možností pro další výzkum a rozvoj. V budoucnu by bylo vhodné ověřit navržená opatření v praxi a sledovat jejich dopad na ekologické i sociální prostředí. Lze rozvíjet konkrétní návrhy do podrobnější projektové dokumentace, zapojit širší komunitní participaci nebo pracovat s ekonomickým hodnocením přínosů zelené infrastruktury.

Zajímavým směrem může být i propojení krajinného plánování s digitálními nástroji a geoinformatikou, například formou interaktivních map nebo participativních platforem pro sběr zpětné vazby od veřejnosti. Dále se nabízí možnost řešit otázku meziobecní spolupráce a koordinace krajinného plánování v rámci celých mikroregionů, kde lze hledat efektivní způsoby společného řízení krajiny v návaznosti na klimatické a demografické změny.

28. Seznam obrázků

Obr. 1: Schéma potenciálu suburbanizace Prahy, zdroj dat: ÚP obcí (ÚAP Středočeského kraje)

Obr. 2: Saldo stěhování podle okresů v letech 2005–2017 (na 1 000 obyvatel k 1. 7.) dle dat ČSÚ, zdroj: Statistika&My, Roman Kurkin, 2019

Obr. 5: Lokalizace řešeného území v rámci ČR

Obr. 3: Lokalizace řešeného území v rámci Středočeského kraje

Obr. 4: Schéma polohy řešeného území - regionu (světle hnědá plocha) v kontextu povodí Vltavy a Labe, řešeným územím prochází rozvodnice povodí těchto 2 významných řek

Obr. 6: Hranice řešeného území a rozhraní okresů Praha-východ / Mělník, omezené možnosti překonání Vltavy v západo-východním směru mezi Prahou a Kralupy nad Vltavou, zdroje: Zabaged, Data 50 (ČÚZK)

Obr. 7: 3D pohled na Větrušice, zdroj: autorské zpracování v GIS (data DMR 5G, ortofoto mapa 2021 ČÚZK, Buildings Openstreetmap)

Obr. 8: Znak obce Větrušice, zdroj podkladu: oficiální web obce Větrušice

Obr. 9: Jediná příjezdová cesta do obce

Obr. 11: Digitální model terénu 5G (ČÚZK) s vyznačenou rozvodnicí mezi povodím Vltavy a Labe a hranicí mezi klimatickými regiony T1, T2 (VÚMOP)

Obr. 10: Tabulka s přehledem klimatických regionů, regiony zastoupené v řešeném území jsou vyznačeny červeně

Obr. 13: Geologická mapa 1:500 000, zdroj: Česká geovědní služba

Obr. 12: Přehled půdních typů ve Středočeském kraji, řešená oblast je unikátní přítomností hodnotných černozemí

Obr. 14: Přehled maloplošných zvláště chráněných území

Obr. 15: Digitální model reliéfu 5G, zdroj podkladové mapy: ČÚZK

Obr. 16: Kategorizace lesní půdy, zdroj dat: ČÚZK - ZABAGED® - polohopis

Obr. 17: Xerofytní společenstva na skalách NPR a výhled na bývalé šroubárny v Libčicích, foceno autorkou práce, duben 2025

Obr. 19: Velký Vrch, výhled na Libčice a západ slunce, v pozadí Říp, foceno autorkou práce, květen 2021

Obr. 18: Jeskyně Drábovna pod Velkým Vrchem, foceno autorkou práce, duben 2025

Obr. 20: Ortofotomapa leteckého snímkování z 50. let 20. stol, viditelně menší zrna krajinné mozaiky, zdroj: <https://ags.cuzk.cz/archiv/>

Obr. 21: Současná ortofotomapa s viditelnými velkými sjednocenými půdními celky (důsledek kolektivizace), zdroj: <https://ags.cuzk.cz/archiv/>

Obr. 22: Zámek Chvatěruby, zdroj: mapy.cz

Obr. 23: Zámek Zdiby, chátrající, zdroj: mapy.cz

Obr. 26: Židovský hřbitov Postřižín, zdroj: mapy.cz

Obr. 25: Kostel Nanebevzetí Panny Marie v Klecanech, zdroj: mapy.cz

Obr. 24: Nově (od roku 2021) vznikající klášter bosých karmelitek na Drastech, zvonice nové modlitebny se stal orientačním bodem v krajině, listopad 2024

Obr. 27: Zvonice ve Vodochodech, listopad 2024

Obr. 28: Einmannbunker v Řeži, květen 2025

Obr. 29: Dřevěná zvonice v Kozomíně, listopad 2024

Obr. 30: Mariánský sloup v Kozomíně, listopad 2024

Obr. 31: Kaple sv. Vojtěcha v Máslovicích, zdroj: mapy.cz

Obr. 32: Kaple sv. Vácava v Řeži, zdroj: mapy.cz

Obr. 33: Znak Vyšehradské kapituly, zdroj: oficiální web Vyšehradské kapituly

Obr. 34: Současný znak obce Větrušice, klíč jako pozůstatek společné historie s Vyšehradskou kapitulou, zdroj: oficiální web obce Větrušice

Obr. 35: 1780 - I. Vojenské mapování, zdroj: <https://ags.cuzk.cz/archiv/>

Obr. 37: 1840 - Indikační skici, zdroj: <https://ags.cuzk.cz/archiv/>

Obr. 36: 1880 - III. Vojenské mapování, zdroj: <https://ags.cuzk.cz/archiv/>

Obr. 38: 50. léta 20. století - letecké snímky, zdroj: <https://ags.cuzk.cz/archiv/>

Obr. 39: Křížek v ulici Vltavská, zdroj: mapy.cz

Obr. 40: Křížek na návsi ve Větrušicích, chátrající, zdroj: mapy.cz

Obr. 41: Malebná stará zástavba na jižní stráni údolí, duben 2025

Obr. 42: Detaily historických cihel a tašek, Bratři Fischerové, květen 2025

Obr. 43: Pomník obětem 1. a 2. světové války na návsi, duben 2025

Obr. 44: Použití místního kamene na opěrnou zeď v historické zástavbě, květen 2025

Obr. 45: 3D pohled na terénní útvar, zdroj: mapy.cz

Obr. 46: Současný stav, 2023

Obr. 47: Lokalizace Palpostu při severní hranici k.ú. Větrušice, zdroj podkladové mapy: ČÚZK DMR 5G

Obr. 48: Socha sv. Václava na návsi ve Větrušicích, restaurovaná, duben 2025

Obr. 49: Socha sv. Jana Nepomuckého ve špatném stavu, Kosoř, únor 2025

Obr. 50: Přehled vodních toků v regionu a pozemků s melioracemi, zdroj dat: VÚMOP

Obr. 51: Větrušický rybník (požární nádrž), květen 2025

Obr. 52: Odtokové linie na území Větrušic, zdroj dat: VÚMOP

Obr. 53: Vymezení zón na podkladu územního plánu a odtokových linií, zdroj podkladu: ÚP - webové stránky obce Větrušice, odtokové linie - VÚMOP Půda v mapách

Obr. 54: Vedení úseku 513 (Suchodol—Březiněves pražského okruhu D0, předpokládaná realizace 2028–2031, zdroj: web ŘSD prazskyokruh.info

Obr. 56: Vizualizace tramvajové trati ve Zdíbech, zdroj: PID

Obr. 55: Vizualizace lávky v Klecánkách, zdroj: Bridge Structures + Roztoky.cz

Obr. 57: Mapa Landuse - využití území, zdroj dat: ČÚZK - ZABAGED® - polohopis

Obr. 58: Větrná eroze, zdroj: VÚMOP

Obr. 59: Sklonitost orné půdy, zdroj: VÚMOP

Obr. 60: Urbanistické propojení obce, výřez z ortofoto, zdroj: mapy.cz

Obr. 61: Centra života ve Větrušicích, veřejná prostranství využívaná ke komunitním akcím

Obr. 63: Graf bydliště respondentů dotazníkového šetření z dubna 2025

Obr. 62: Graf frekvence pohybu po okolní krajině dle dotazníkového šetření z dubna 2025

Obr. 64: Obyvatelé Větrušic na komentované vycházce s obecní kronikářkou, foceno autorkou práce, květen 2025

Obr. 65: Schéma vize, naznačení vazeb mezi sídli a významnými body zájmu, definování krajiny kaňonu Vltavy a krajiny úrodné tabule

Obr. 68: Koncepční schéma krajinného plánu Větrušic

Obr. 69: Schéma propojení bodů zájmu, vyhlídek, obcí

Obr. 70: Možné řešení informačních panelů a prvků orientačního systému v krajině

Obr. 71: Schéma dílčích okruhů navržené NS Nad Větrušickými roklemi a rozvržení jednotlivých zastavení

Obr. 72: Vizualizace možných podob zastavení naučné stezky, generováno pomocí OpenAI

Obr. 75: Schéma dělení půdních celků

Obr. 74: Navržené stromořadí s travnatým pásem při polní cestě k ulici Skalní

Obr. 76: Navržené zastavení v sadu, rozcestník na Řež

Obr. 73: Vizualizace možných podoby rozhraní cesty využívané pěšími v rezidenční oblasti a orné půdy, generováno pomocí OpenAI

Obr. 78: Koniklecová vyhlídka, 2021

Obr. 79: Kniklecová vyhlídka, 2021

Obr. 77: Vyhlídka Velký Vrch, 2021

Obr. 81: Propojení se zpřístupněnou vyhlídkou I (U Tří sloupů)

Obr. 82: propojení se zpřístupněnou vyhlídkou II (Koniklecová vyhlídka)

Obr. 80: propojení s bývalým přívozem navrženým k obnově

Obr. 83: Navržená trasa od Vltavy okolo jeskyně Drábovny k Velkému vrchu a sadům

Obr. 84: Schéma silvoorebného agrolesnického systému - liniová výsadba dřevin na orné půdě, zdroj: brožura Stromy v zemědělství, Edice Strategie AV21, 2022

Obr. 85: Navržený lem lesa - přechod mezi lesem a ornou půdou

Obr. 86: Vymezení zón dle nakládání s dešťovou vodou, zaznačené retenční pasy (zeleně)

Obr. 87: Schéma úpravy potoka - revitalizace koryta do přírodě blízké podoby

Obr. 88: Lokalizace řešeného území v rámci obce, M 1:5000

Obr. 89: Požární nádrž Větrušice - návrh, autorská vizualizace možných zásahů - litorální pásma, posedové schody a molo

Obr. 91: Schéma obytného centra obce, generováno pomocí OpenAI

Obr. 90: Řez navrženým korytem s přístupovými schody

Použité fotografie jsou autorské, pokud není uvedeno jinak. V případě jiného zdroje, je tento zdroj uveden v popisu konkrétní fotografie.

29. Zdroje

1	Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, §3 písm. b)
2	Metodika krajinného plánování – Výzkumný ústav Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví, v.v.i. (VÚKOZ), 2019.
3	Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, §12
4	Agentura ochrany přírody a krajiny ČR (AOPK ČR), ÚSES a ekologická konektivita
5	Krajinný plán jako nástroj udržitelného rozvoje území – VÚKOZ, 2019
6	Míchal, I. (1994): Ekologická stabilita. Veronica, Brno
7	Česká zemědělská univerzita v Praze – Katedra pedologie a ochrany půdy
8	Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, §3 písm. c)
9	MEA (Millennium Ecosystem Assessment), 2005; CENIA – Česká informační agentura životního prostředí
10	OUŘEDNÍČEK, Martin. Suburbanizace Česká republika. Suburbanizace.cz [online]. 2008-2014 [cit. 2025-04-13]. Dostupné z: https://www.suburbanizace.cz/01_teorie_suburbanizace.htm
11	CÍLEK, Václav, Vojen LOŽEK a Pavel MUDRA. Obraz krajiny: pohled ze středních Čech. Praha: Dokořán, 2011. ISBN 978-80-7363-205-2 .
12	Mackovčín Geomorfologická mapa. - 2006.
13	Kubát, J. a kol. (2007): Půdy České republiky, MŽP ČR
14	SÁDLO, Jiří. Krajina!: průchod okolím v příkladech. Praha: Kodudek, 2019. ISBN 978-80-906311-5-1 .
15	VYSLOUŽILOVÁ, Markéta, ed. Větrušice. Praha: Maroli, 2005. ISBN 80-864-5320-0 .
16	CULEK, Martin. Biogeografické členění České republiky. Dostupné také z: http://krameriusndk.nkp.cz/search/handle/uuid:f6b0fee0-7a-05-11e8-bb44-5ef3fc9ae867
17	AOPK ČR - RP Střední Čechy, dostupné z: https://old.ochranaprirody.cz/lokality/?idlokality=506&hidemenu=1
18	CÍLEK, Václav, Vojen LOŽEK a Pavel MUDRA. Obraz krajiny: pohled ze středních Čech. Praha: Dokořán, 2011. ISBN 978-80-7363-205-2 .
19	VYSLOUŽILOVÁ, Markéta, ed. Větrušice. Praha: Maroli, 2005. ISBN 80-864-5320-0 . Dostupné také z: http://krameriusndk.nkp.cz/search/handle/uuid:fa4f15e0-6fdd-11e4-b202-005056827e52
20	Claude 3.7 Sonnet (2025). Anthropic. [AI asistent použitý pro analýzu dat]. Dostupné z: https://www.anthropic.com/claude
24	JEHLÍK, Jan. Rukověť urbanismu: architektura poznávání a navrhování prostředí. Vydání třetí. Praha: Ausdruck Books—Hybrid Publishing Platform, 2022. ISBN 978-80-908403-1-7 .
22	Převzato z vlastní ateliérové práce Příběh Dlouhé stoky, FA ČVUT, ZS 2023

